

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
เพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม
บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ทีมวิจัย

วิรงรอง แสงเดือนและคณะ
คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น
มีนาคม 2559

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
เพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม
บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ทีมวิจัย

อาจารย์วิรงรอง แสงเดือน

อาจารย์ภัทรา สอนโสภะเชือก

อาจารย์เกียรติศักดิ์ พระเนตร

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว

หัวหน้าทีมนักวิจัยชุมชน บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่ทำให้คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงการทำงานต่อไปกล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน การค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Action research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และหวังว่าจะสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ปัญหาอื่นๆในท้องถิ่นได้ โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรงและให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้านรวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชนซึ่งต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ นักวิชาการ หรือกลุ่มคนอื่นๆเข้ามาร่วมหาวิธีใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

ดร.สินธ์ สโรบล ได้อธิบายไว้ว่า **งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น** (Community-Based Research) เน้นให้ชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาเป็นผู้ลงมือทำงานวิจัยด้วยตัวเองโดยมีพี่เลี้ยง ผู้ประสานงาน และนักวิชาการเข้ามาร่วมกันทำงาน งานวิจัยประเภทนี้จึงมีลักษณะเป็นงานวิจัยแบบฐานรากที่มุ่งสร้างนักวิจัยในท้องถิ่น สร้างองค์ความรู้และสืบสานองค์ความรู้สู่คนรุ่นใหม่รวมทั้งเครือข่ายการทำงานในชุมชนท้องถิ่นเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติในการทำงานทุกระดับ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการสร้างทีมงานวิจัยในพื้นที่และการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของงานวิจัย ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนดำเนินการ การวิเคราะห์และทดลองปฏิบัติการรวมทั้งการสร้างทางเลือกใหม่ในการจัดการต่างๆ เพื่อนำไปปรับแก้ปัญหของชุมชนท้องถิ่น(สินธ์ สโรบล 2548:5, 21-23)

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น”เป็นการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ **“คำถาม”**หรือ **“ความสงสัย”**บางอย่างของชุมชน ดังนั้นสิ่งสำคัญก็คือประเด็น **“คำถาม”** **“ต้องคมชัด”** โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา **“ข้อมูล”**ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ **“วางแผน”** การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างการค้าเนินการมีการ **“บันทึก”** และ **“ทบทวน”** ความก้าวหน้า **“วิเคราะห์”**ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอเพื่อ **“ถอด”**กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาอย่างชัดเจน จนในที่สุดสามารถ **“สรุปบทเรียน”** ตอบคำถามที่ตั้งไว้ อาจทำให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆต่อไป ซึ่งทั้งหมดกระทำโดย **“ผู้ที่สงสัย”**ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวตนท้องถิ่นโดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบ

10 ปีที่ผ่านมาสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ให้การสนับสนุนนักวิชาการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเพื่อเติมเต็มศักยภาพในส่วนที่ชุมชนมีปัญหาเช่นการประสานเชื่อมโยงองค์กรภายนอกให้เข้ามาหนุนเสริม การเขียนรายงานวิจัย ฯลฯ และจากการทำงานในชุมชนท้องถิ่นยังพบว่าปัจจุบัน สภาพปัญหาในชุมชนมีความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญจากภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมช่วยกันในการแก้ไขปัญหาในขณะเดียวกัน นักวิชาการทั้งที่อยู่ในหน่วยงาน องค์กรต่างๆรวมถึงสถาบันการศึกษาทุกระดับต่างให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนท้องถิ่นมากขึ้นจึงทำให้เกิดส่วนผสมของการทำงานร่วมกันระหว่างคนนอกและคนในชุมชน

จากการสนับสนุนการทำงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยชุมชนส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดีขณะที่นักวิชาการที่เข้ามาทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นร่วมกับชุมชนก็มาจากหลากหลายศาสตร์ สาขา ฉะนั้นชุดความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่แตกต่างกัน จึงนำไปสู่ปัญหาเรื่องรูปแบบในการเขียน

รายงานวิจัย โดยเฉพาะงานวิจัยแบบนี้ที่ให้ความสำคัญกับการเขียนรายงานอย่างมีส่วนร่วม ได้สร้างความหนักใจให้แก่ทีมวิจัยทั้งสองส่วนเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงได้ปรับรูปแบบการเขียนรายงานวิจัยให้มีความยืดหยุ่นและมีความง่ายต่อการนำเสนอผลงานออกมาในรูปแบบที่ทีมวิจัยถนัดโดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่ช่วยให้ทีมวิจัยมีความสามารถเขียนรายงานที่น่าเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย(Node) ในพื้นที่ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จึงรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยและมีการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักทีมวิจัยมาโดยตลอด นอกจากนี้ Node ยังมีบทบาทให้คำแนะนำในการวิเคราะห์เนื้อหากิจกรรมของโครงการ รวมทั้งร่วมถอดบทเรียนโครงการวิจัยเพื่อนำไปสู่การเขียนรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานเชิงวิชาการโดยทั่วไป หากแต่ชุมชนได้ค้นหาทางออกของปัญหาด้วยตนเองและได้รับคำตอบจากการแก้ไขปัญหาร่วมกันของทีมวิจัยชุมชน ทำให้มีเรื่องราวที่น่าสนใจต่างๆที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหาศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่ดำเนินการวิจัย

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัย “การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกร อย่างมีส่วนร่วม บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี” โดยมี อาจารย์วิรงรอง แสงเดือน จากคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นหัวหน้าโครงการร่วมกับนายเกียรติศักดิ์ จำปาแก้ว และเกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี

จากการจากการประเมินศักยภาพการปลูกยางชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีพื้นที่ปลูกยางพาราประมาณ 27,597 ไร่ หรือร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมดสำหรับยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ ที่เข้ามามีบทบาทในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนพบว่ายางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาเป็นสิ่งที่สูงใจ จึงมีความสนใจในการเพาะปลูกยางพารากันเป็นจำนวนมาก โดยชุมชนบ้านโนนโพธิ์ เริ่มปลูกยางพารามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ปัจจุบันมีครอบครัวเกษตรกรที่ปลูกยางพารา จำนวน 170 ครอบครัว สามารถกรีดยางพาราได้แล้วประมาณ 20 ราย นอกนั้นเป็นเกษตรกรที่ปลูกยางพาราประมาณ 1- 5 ปี หลังจากการสนทนาร่วมกันกับตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ในพื้นที่ที่สามารถกรีดยางพาราได้แล้ว พบว่า ผลผลิตจากการกรีดยางพาราสามารถนำไปขายที่ตลาดรับซื้อในอำเภอน้ำขุ่นได้ทันที จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งได้ราคาตามคุณภาพของยาง แต่ในสำหรับเกษตรกรที่เพิ่งเริ่มดำเนินการปลูกยางพาราในช่วง 1-5 ปี พบว่า มีปัญหาในการปลูกยางพาราค่อนข้างมาก ได้แก่ ระยะเริ่มต้นปลูกจากปัญหาวัชพืช ปัญหาต้นอ่อนของยางพาราเกิดเชื้อราบริเวณลำต้น มีต้นยางบางส่วนที่ไม่มีน้ำยางซึ่งชาวบ้านก็ไม่ทราบสาเหตุ การขาดความรู้ในการกรีดยาง ทำให้หน้ายางตาย ไม่สามารถกรีดยางได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาพื้นฐานของเกษตรกรในการขาดรู้ในการปลูกยางพารา ซึ่งต้องการการแก้ไขปัญหาจากทางภาครัฐ หรือ จากผู้ที่มีความชำนาญการด้านการเกษตร ในด้านการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำเกษตร

ดังนั้นจึงเกิดโครงการวิจัยขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยโครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ องค์ความรู้ ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน และสภาพพื้นที่การถือครองที่ดินรวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS และเพื่อหากระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างมีส่วนร่วม

โครงการนี้เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน(Community Based Participatory Research – CBPR) เป็นเครื่องมือ ใช้ระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2557 ถึงมิถุนายน 2558 ซึ่งมีเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 20 คนเป็นนักวิจัยชุมชนร่วมกันในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งกระบวนการวิจัย ประกอบด้วย การดำเนินการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล การเติมเต็มความรู้เพิ่มศักยภาพโดยการไปศึกษาดูงาน ทดลองปฏิบัติการในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างเครือข่ายพลังความคิด กำหนดบทบาทในการบริหารจัดการและสร้างความมั่นคงในอาชีพ อาทิ การใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพาราโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน การปรับพื้นที่เพื่อการปลูกยางพาราให้มีผลผลิตสูงและน้ำยางมีคุณภาพ รูปแบบการผลิตยางพาราที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การแปรรูปยางพารา การจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการใช้สารเคมีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานการณ์บริบทชุมชน องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง และรับราชการ รายได้ต่อปีอยู่ที่ 10,000 – 50,000 บาท พื้นที่บ้านโนนโพธิ์ส่วนใหญ่ ใช้เพื่อการเกษตรประมาณ 27,597 ไร่ เป็นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 70 เป็นที่ดอนร้อยละ 30 จากการสำรวจพื้นที่โดยใช้ระบบ GIS จำนวน 130 แปลงพบว่าพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ 51 แปลง ไม่มีเอกสารสิทธิ์จำนวน 79 แปลง ในพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 94 แปลง ปลูกผสมผสานกับพืชอื่น 48 แปลง

การประกอบอาชีพการปลูกยางพาราของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ มีสมาชิกที่ปลูกยางพาราจำนวน 145 ครัวเรือน คิดเป็น 85 % ของหมู่บ้าน นอกเหนือจากการปลูกข้าว จากการระดมความคิดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราชุมชนบ้านโนนโพธิ์เกี่ยวกับการลงทุนและรายรับของการประกอบอาชีพปลูกยางสรุปได้ดังนี้ รายได้ที่เกิดจากการขายยางพารา แบ่งเป็น 1) การค้ายางก้อน ซึ่งเมื่อคำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อการขาย 1 ครั้ง คิดเป็น 600 บาท 2) การค้าเศษยาง เมื่อคำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อการขาย 1 ครั้ง คิดเป็น 2,000 บาท 3) การค้ายางแผ่น เมื่อคำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อการขาย 1 ครั้ง คิดเป็น 1,700 บาท ซึ่งในการขายยางพาราแปรรูปในแต่ละครั้ง เกษตรกรในหมู่บ้าน จะดำเนินการแบบต่างคนต่างขาย โดยการขายผ่านพ่อค้าคนกลาง เมื่อมีจำนวนยางพาราที่แปรรูปได้พอประมาณ ก็จะดำเนินการเรียกพ่อค้าคนกลางมาซื้อขายถึงในหมู่บ้าน ในส่วนของรายจ่ายในการปลูกยางพารา สามารถแบ่งออกเป็น ค่าเพาะปลูกและค่าบำรุงรักษา ได้แก่ การจัดเตรียมพื้นที่เพาะปลูกยางพารา ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าบุกเบิกพื้นที่ป่า ค่าปรับพื้นที่ พลิกหน้าดินสำหรับปลูกยาง ค่าเตรียมหลุมปลูกยางพารา ซึ่งมีค่าจ้างแรงงาน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างเจ้าของที่ดินและแรงงานที่จ้าง ค่าซื้อกล้ายาง กล้ายางพาราต้นละ 35-40 บาท ค่าจ้างปลูกเป็นการจ้างแรงงาน ซึ่งการจ้างแรงงานขึ้นต่ออยู่ที่วันละ 300 บาท ค่าน้ำมัน ค่าขนส่งในการซื้อกล้ายาง กรณีที่จำเป็นจะต้องเดินทางไปซื้อกล้ายางที่อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ หรือจังหวัดใกล้เคียง ค่าปุ๋ยเตรียมดิน ปูนขาว และปุ๋ยชีวภาพ สำหรับการการบำรุงรักษาต้นยาง จะแบ่งออกเป็น ค่าไถกำจัดหญ้า ค่าสารเคมีในการกำจัดวัชพืช อุปกรณ์เก็บเกี่ยวผลผลิต และแปรรูปยาง ประกอบด้วย ค่าจัดซื้ออุปกรณ์การกรีดยาง อาทิเช่น หินลับมีด ถ้วยรองน้ำยาง ถาดน้ำยาง มีดกรีดยาง ลวดและข้อนรองยาง ค่าจัดซื้ออุปกรณ์แปรรูปยาง อาทิเช่น เครื่องตบยาง เครื่องรีดยาง น้ำกรดสำหรับทำยางก้อนและยางแผ่น ค่าสร้างโรงเรือน เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกยางพารา คือ การลงทุนค่อนข้างสูง ดังนั้นกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์จึงทำการเกษตรแบบผสมผสาน ได้แก่ การปลูกพืชอย่างอื่นรวมกันในพื้นที่ อาทิเช่น ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว น้ำหอม ถั่วดาวอินคา และพืชผักสวนครัว เพื่อนำรายได้มาจุนเจือครอบครัว และเป็นเงินทุนหลักในการดูแลรักษาสวนยางพารา ให้ผลผลิตของยางพารามีประสิทธิภาพสามารถขายได้ราคาดี

ผลการดำเนินงานวิจัยร่วมกันกับกลุ่มเกษตรกร พบว่า กลุ่มเกษตรกรดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำการเกษตรในพื้นที่เบื้องต้น เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดตั้งกลุ่ม รวมทั้งการสำรวจข้อมูลพื้นที่ในการถือครองที่ดิน ข้อมูลจากการสำรวจการใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน เพื่อทราบว่า พื้นที่ทำกินของตนเองอยู่ติดกับพื้นที่ของเพื่อนบ้านคนใด ซึ่งการได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว เป็นการเก็บข้อมูลด้วยตัวเกษตรกรเอง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง เนื่องจากเกษตรกรได้ลงเก็บข้อมูลด้วยตัวเองและเพื่อนบ้านก็เข้ามามีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย สามารถเก็บไว้ในศาลากลางบ้าน เป็นหลักฐานสำคัญของคนในหมู่บ้าน ที่ทุกคนร่วมกันจัดทำขึ้น และสามารถเป็นหลักฐานที่สามารถบอกต่อจากรุ่นสู่รุ่นได้เป็นอย่างดี เมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานในการทำการเกษตร

เบื้องต้น และการสำรวจพื้นที่ในการถือครองสำหรับการทำการเกษตรแล้ว กลุ่มเกษตรกรจึงได้ประสานข้อมูลในการจัดตั้งกลุ่ม จากเจ้าหน้าที่ สำนักงานเกษตรอำเภอเชิงใน เพื่อทราบถึงขั้นตอนในการจัดตั้งกลุ่ม ตามระเบียบที่องค์กรของภาครัฐกำหนดไว้ จากนั้นจึงดำเนินการตั้งกลุ่มขึ้น โดยมีสมาชิกในการร่วมกลุ่มครั้งแรก 74 คน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหาร ผู้มีอำนาจในการทำงานของกลุ่ม การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการตั้งกลุ่ม และกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มเกษตรกร การกำหนดระเบียบข้อบังคับ จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการโดยสม่ำเสมอ

จากศักยภาพที่เพิ่มขึ้นหลังจากการดำเนินงานวิจัยของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ได้มีการจัดตั้งกลุ่ม โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์” โดยมีการจดทะเบียนตามระเบียบข้อบังคับที่องค์กรของภาครัฐกำหนดไว้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม คือ เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการเพาะปลูก และเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายผลิตผลทางการเกษตร รวมทั้งเป็นการสร้างความรัก ความสามัคคีให้กับคนชุมชน และทางกลุ่มวิสาหกิจยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลก่อเอ้ ในด้านการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรโดยการจัดวิทยากรมาบรรยายถึงการปลูกแก้วมังกรรวมในสวนยางพารา รวมถึงงบประมาณในการสนับสนุนการทำปุ๋ยอินทรีย์เพื่อใช้ในกลุ่มวิสาหกิจ

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ได้นำหลักการและแนวคิดนี้มาใช้ในการพัฒนากิจกรรมของชุมชน ที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ ไม่ใช่กิจกรรมเดียว ๆ ที่ทำเพื่อมุ่งสู่ตลาดใหญ่ แต่ล้วนเป็นแนวคิดที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันมากกว่าการแสวงหากำไร เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสร้างฐานมั่นคงให้กับชุมชนได้ โดยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดภาระค่าใช้จ่าย และชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยความอนุเคราะห์จากบุคลากรหลายฝ่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขอขอบพระคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2557 อีกทั้งด้วยความกรุณาของผู้ประสานงานการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กาญจนา ทองทั่ว และทีมงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้คำปรึกษา ช่วยแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน และประสานงานกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพแก่นักวิจัยชุมชนและทีมนักวิชาการ ในการดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา เพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี” เป็นอย่างดีในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว ประธานกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์และสมาชิกเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ที่ได้เสียสละเวลาและอุทิศตนร่วมทำการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณ คุณพ่ออำพร สีหงษ์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านโนนโพธิ์ และทีมคณะกรรมการประจำหมู่บ้านโนนโพธิ์ทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับคณะทีมวิจัยและให้ความร่วมมือในการร่วมดำเนินงานวิจัยเป็นอย่างดี

คณะทีมวิจัย ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สถาบันวิจัยและพัฒนา ในการสนับสนุนให้ทีมวิจัยได้ดำเนินงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนนักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่ช่วยจัดกิจกรรมในชุมชนและการนำเสนอผลงานวิจัยของทีมนักวิจัยชุมชน และชาวบ้านโนนโพธิ์ทุกคนที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในทุกแง่มุม ที่ได้สร้างโอกาสและกระบวนการเรียนรู้การวิจัยเพื่อท้องถิ่นในครั้งนี้

วิรงรอง แสงเดือน และคณะ

ชื่อเรื่อง : การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกร อย่างมีส่วนร่วม
บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี

ชื่อคณะผู้ทำวิจัย : อาจารย์วิรงรอง แสงเดือน, นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว และคณะ

ปีที่ทำวิจัย : 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วมบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน 2) ศึกษาสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS 3) หากระบวนการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์ที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน 4) เพื่อหากระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างมีส่วนร่วมการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research PAR) และดำเนินงานวิจัยด้วยกระบวนการและกิจกรรมที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนระหว่างกันในพื้นที่วิจัยชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะคือระยะเตรียมการระยะปฏิบัติการและระยะสรุปผลและประเมินผล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าในกระบวนการวิจัยที่เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน เริ่มจากการประชุมร่วมกันระหว่างนักวิจัยและทีมวิจัยชุมชน เพื่อเสนอแนะปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปลูกยางพาราในพื้นที่ชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ซึ่งพบว่า ชุมชนมีปัญหาด้านการครอบครองพื้นที่ทำกิน การไม่ได้รับการสนับสนุนการปลูกยางพาราจากทางภาครัฐและเอกชนไม่ทั่วถึง จากการดำเนินการร่วมกันพบว่ากระบวนการที่ทำให้การแก้ปัญหาสามารถคลี่คลายนั้นคือ การรวมกลุ่ม ทางคณะผู้วิจัยและทีมงานวิจัยชุมชน จึงได้ร่วมมือกันวิเคราะห์ศักยภาพ ความสามารถและความเป็นไปได้ของกลุ่มเกษตรกร ซึ่งทางนักวิจัยได้ใช้ข้อมูลในการสำรวจพื้นที่ทำการเกษตร โดยใช้ระบบ GIS เป็นข้อมูลพื้นฐานในการรวมกลุ่มรวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรได้มีโอกาสไปศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรเป็นจุดเริ่มต้นให้กลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ได้เริ่มลงมือจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจขึ้นเป็น “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์” เกษตรกรในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิด การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และมีเกษตรกรแกนนำที่สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในทางปฏิบัติการเกษตร สามารถอบรมให้ความรู้ การสาธิตการให้คำปรึกษาในการทำการเกษตรได้ ทำให้เกษตรกรในชุมชนมีกำลังใจในการทำเกษตรเพื่อสามารถดำรงชีพได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: กลุ่มเกษตรกร, กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน, การสำรวจพื้นที่ด้วย GIS

Title: The aggregations group of rubber agriculturist for stability of occupation

Baan Non- Pho, KhueangNai, UbonRatchathani Province.

Researcher: Mrs. Wirongrong Sangduan, Mr. Kittisak Jumphakaew, et al.

Years: 2557

ABSTRACT

The purposes of the aggregations group of rubber agriculturist for stability of occupation Baan Non-Pho, KhueangNai, UbonRatchathani Province were to 1) Study the situation, body of knowledge, problems, barriers and factors to plant the rubber trees in the community. 2) To study the status of the lands and the usage of the lands to plant the rubber trees and other plants by using GIS. 3) To discover the creative producing process of the rubber to prevent the negative effect towards lives, environment and stability of food in the community. 4) To discover the process of aggregation group of rubber agriculturist patricianly. This study is a Participatory Action Research (PAR) and carries out the research by the processes and activities that lead the community together. The study and exchange between researchers and participants consisted of 3 stages were preparation, performing and concluding and evaluation.

The results were the research focused on the participation of the community. Started from the meeting between researchers and the community. Then gave the suggestions for issues that arise from the rubber plantation in Ban Non Pho. The study also founded that the community has the issue about occupied the arable area. The rubber plantation was not supported by the public and private sectors. The operation founded that the process that would solve this issue was to aggregate between the agriculturists and the researchers to co-operate and analyze the potential and the possibility of the agriculturist group that the researcher using data to discover the agriculture areas by using GIS for the basic aggregation of the group. Also being supportive to the agriculturists to go on the field trip to study and exchange the knowledge in order to the establishment of agricultural cooperatives to be a starting point for the agriculturist group of Ban Non Pho to established "Non Pho Confederate Agricultural Community Enterprise ". The agriculturists played an important role in suggesting the new ideas and activities. There were a leader of the agriculturists as a role model for others also to demonstrate, give examples and being a super advisor for other agriculturists. Overall the agriculturists in community have encouraged in farming for stability of occupation for lives long.

Keywords: aAgriculturist groups, The participant of the community, The discovery of the areas by using GIS.

สารบัญ

	หน้า
บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	
บทสรุปผู้บริหาร	ก
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทคัดย่อภาษาไทย	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญ	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. คำถามการวิจัย	4
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
1. แนวคิดและทฤษฎีการสร้างกลุ่ม	8
2. แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม	18
3. การปลูกยางพาราในประเทศไทย	20
4. การวัดพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์	26
5. กรอบแนวคิดการวิจัย	27
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	30
1. ขอบเขตของการศึกษา	30
2. กลุ่มเป้าหมาย	30
3. เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล	35
4. วิธีการดำเนินงานวิจัย	38
5. การตรวจสอบข้อมูล	51
6. การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล	52
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	53
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	76
1. สรุปผลการวิจัย	76
2. อภิปรายผลการวิจัย	79
3. การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	81
4. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	82
สารบัญ (ต่อ)	
5. ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน	82
6. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	83

เอกสารอ้างอิง	85
ภาคผนวก ก ภาพประกอบกิจกรรม	86
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	97
ภาคผนวก ค ประวัตินักวิจัย	104

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยางพาราเป็นไม้ยืนต้น มีถิ่นกำเนิดในป่าเขตร้อน ซึ่งมีฝนตกชุกแถบอเมริกาใต้ ได้แก่ ประเทศบราซิล เปรู โคลัมเบีย เวเนซุเอลา และโบลิเวีย ปี พ.ศ. 2520 Sir Henry Wickhan ได้นำเมล็ดยางพารามาปลูกที่เปรู ประเทศ มาเลเซีย จำนวน 9 ต้น และอีก 13 ต้น ปลูกที่สวนพฤกษชาติ ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นที่มาของต้นยางพาราในเอเชีย และแอฟริกาในทุกวันนี้ สำหรับประเทศไทย พระยารัษฎานุประดิษฐ์ เจ้าเมืองตรัง ได้นำพันธุ์ยางพารา จากประเทศมาเลเซีย มาทดลองปลูกครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2443 ที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง หลังจากนั้นจึงแพร่หลายไปทั่วทั้ง 14 จังหวัดของภาคใต้ และขยายไปสู่ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การปลูกยางพาราในช่วงแรกๆ นั้น (พ.ศ. 2443 - 2503) เป็นพันธุ์พื้นเมือง ปลูกร่วมกับไม้ผลและพืชผักอื่นๆ ในบริเวณเชิงเขาและที่ราบเชิงเขา ซึ่งเรียกว่า “ป่ายาง” โดยเมล็ดพันธุ์จะนำมาจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งขณะนั้น เป็นประเทศผู้ผลิตยางธรรมชาติเป็นอันดับ 1 ของโลก มีการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง และทำการปลูกทดแทนพันธุ์พื้นเมืองเดิมไปมาก ประเทศไทยจึงมีความพยายามพัฒนาการทาสวนยางพาราให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้จัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทาสวนยางพารา เพื่อดำเนินการวิจัย ส่งเสริม และพัฒนา ทำให้พื้นที่ปลูกยางพาราขยายตัวอย่างต่อเนื่องจาก 7 ล้านไร่ ในปี 2503 เป็น 10 ล้านไร่ ในปี 2529 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.3 ต่อปี โดยพื้นที่บางส่วนได้รับการส่งเสริมให้ปลูกยางพันธุ์ดีแทนยางพาราพันธุ์เก่าอายุ 25 ปีขึ้นไป โดยสงเคราะห์ให้เกษตรกรไร่ละ 6,800 ต่อปี เป็นระยะเวลา 6 ปี

ช่วงปี 2529 - 2534 การทาสวนยางพารามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจาก “ป่ายางหรือสวนสมรม” ไปเป็นพืชเชิงเดี่ยวที่มีเพียงต้นยางพาราอย่างเดียว โดยปลูกทดแทนพันธุ์พื้นเมืองเดิมด้วยยางพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าและมีการบำรุงรักษามากขึ้น ทำให้ผลผลิตยางพาราของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 0.94 ล้านตัน ในปี 2529 เป็น 1.5 ล้านตัน ในปี 2534 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.7 ต่อปี ประเทศไทยจึงเป็นผู้ผลิตยางธรรมชาติอันดับหนึ่งของโลก

ยางพารา จึงนับเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ซึ่งไทยเป็นผู้ส่งออกยางพารามากเป็นอันดับ 1 ของโลก ครองส่วนแบ่งการตลาดเกือบ 1 ใน 3 ด้วยศักยภาพการเป็นแหล่งวัตถุดิบที่เป็นข้อได้เปรียบประเทศคู่แข่ง และการมีแรงงานจำนวนมาก ทำให้อุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาททั้งในแง่ของการส่งออกและการจ้างงาน ด้านการส่งออกอุตสาหกรรมยางและผลิตภัณฑ์ยางก็มีมูลค่าการส่งออกในระดับต้นๆของการส่งออกสินค้าการเกษตรของไทย สำหรับด้านการจ้างงานจะเกี่ยวข้องกับเกษตรกรกว่า 6 ล้านคน และแรงงานในอุตสาหกรรมกว่า 200,000 คน นอกจากนี้ ยางพารายังเป็นไม้ยืนต้นที่มีส่วนช่วยเพิ่มพื้นที่ป่า ลดภาวะโลกร้อน ทำให้สภาพแวดล้อมมีความชุ่มชื้น ซึ่งแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญอยู่ในภาคใต้ อย่างไรก็ตามในช่วง 10 -20 ปีที่ผ่านมา พบว่าพื้นที่ในภาคอีสานได้มีการปลูกยางพารากันมากขึ้นเป็นลำดับ จนเป็นพืชเศรษฐกิจที่มาแรงในปัจจุบัน เพิ่มเติมจากการเป็นแหล่งปลูกข้าว มันสำปะหลัง และอ้อยที่สำคัญของประเทศ

ในด้านภาพรวมของการปลูกยางพาราของไทย ในปี 2555 มีทั้งสิ้น 19.2 ล้านไร่เป็นเนื้อที่กรีดได้ 13.807 ล้านไร่ ให้ผลผลิตทั้งสิ้น 3.625 ล้านตัน และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 263 กิโลกรัม โดยผลผลิตยางส่วนใหญ่

เกือบร้อยละ 80 อยู่ที่ภาคใต้ ทั้งนี้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2544-2555) การขยายตัวของพื้นที่ปลูกยางของ ไทยมีอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.5 ต่อปี

ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน มีพื้นที่ปลูกยางมากเป็นอันดับ 2 โดยปี 2555 ภาคอีสาน มีพื้นที่ปลูกยางทั้งสิ้น 5.8 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.4 ของพื้นที่ปลูกทั่วประเทศ โดยแบ่งเป็นเนื้อที่กรีดยได้ 932,679 ไร่ ให้ผลผลิต 3.1 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 7.6 ของผลผลิตทั่วประเทศ และผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 250 กิโลกรัม โดยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2544-2555) พื้นที่ปลูกยางในภาคอีสานมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 24.2 ต่อปี(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2555)

จากการประเมินศักยภาพการปลูกยางในภาคอีสานของศูนย์วิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร ซึ่งพิจารณา จากสภาพที่ดิน ความชื้นสัมพัทธ์ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ พบว่า ภาคอีสานสามารถปลูกยางพาราได้ โดยมี พื้นที่ที่มีศักยภาพที่ปลูกยางได้ประมาณ 19.3 ล้านไร่ ให้ผลผลิตระหว่าง 250-400 กิโลกรัม/ไร่/ปี และพื้นที่ ประมาณ 5.8 ล้านไร่ ให้ผลผลิตระหว่าง 200 – 250 กิโลกรัม/ไร่/ ปี กระจายอยู่ทุกจังหวัดทั่วภาคอีสาน และ จังหวัดที่มีศักยภาพปลูกยางมากที่สุด คือ อุดรธานี รongลงมาคือ สกลนคร และหนองคาย (รวมบึงกาฬ) ถึงแม้ว่าภาคใต้จะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกว่า คือมีสภาพพื้นที่ชุ่มชื้น และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี 2,000 – 2,700 มิลลิเมตร ปัจจุบันจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า จังหวัดที่ปลูกยาง มากที่สุดในภาคอีสาน คือ หนองคาย รongลงมาคือ เลย อุดรธานี สกลนคร บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ตามลำดับ โดยใน 7 จังหวัดนี้จะมีพื้นที่ปลูกรวมกันคิดเป็นร้อยละ 66.7 ของพื้นที่ปลูกยางในภาคอีสาน

จังหวัดอุบลราชธานีมีเกษตรกรที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ประมาณ 22,000 ราย เนื้อที่ประมาณ 2 แสนไร่ปริมาณยางพาราไม่น้อยกว่า 15,000 ตันสร้างรายได้ให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเงินกว่า 1,200 ล้านบาท ต่อปี ซึ่งพื้นที่ในการปลูกยางพาราจะแบ่งลักษณะการครอบครองพื้นที่ของเกษตรกรเป็นหลัก โดยเกษตรกรที่ เข้าร่วมโครงการของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ตั้งแต่ปีพ.ศ.2535 ถึง 2556 จำนวน 16,247 ราย เนื้อที่ประมาณ 1แสน 2 หมื่นไร่ส่วนเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่อยู่นอกโครงการของ สกย.จังหวัด อุบลราชธานี จำนวน 6,523 ราย เนื้อที่ประมาณ 7 หมื่นไร่

ชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อที่ 44.65 ตารางกิโลเมตร หรือ 27,597 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน มีทรัพยากรป่าไม้กระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่ ใช้เพื่อ การเกษตรประมาณ 27,597 ไร่ เป็นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 70 เป็นที่ดอนร้อยละ 30 โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำห้วย และหนองกลางบ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำคัญทำให้พื้นที่บริเวณนี้เหมาะสมในการทำเกษตรกรรม ใน ส่วนของประชากรในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 85 สำหรับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของ ชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ได้แก่ ข้าวเหนียว พันธุ์ กข.6 และข้าวหอมมะลิ 105 พริก ถั่วลิสง และยางพารา

สำหรับยางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ ที่เข้ามามีบทบาทในชุมชน เนื่องด้วยชาวบ้านในชุมชน พบว่า ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีราคาเป็นสิ่งที่สนใจ จึงมีความสนใจในการเพาะปลูกยางพารากันเป็นจำนวน มาก โดยชุมชนบ้านโนนโพธิ์ เริ่มปลูกยางพารามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งลักษณะภูมิประเทศของบ้านโนนโพธิ์ มี พื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกยางพาราเป็นอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่ราบไม่ไกลจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่ง ปัจจุบันมีครอบครัวเกษตรกรที่ปลูกยางพารา จำนวน 170 ครอบครัว สามารถกรีดยางพาราได้แล้วประมาณ 20 ราย นอกนั้นเป็นเกษตรกรที่ปลูกยางพาราประมาณ 1- 5 ปี หลังจากการสนทนาร่วมกันกับตัวแทนเกษตรกรผู้ ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ในพื้นที่ที่สามารถกรีดยางพาราได้แล้วพบว่า ผลผลิตจากการกรีดยางพาราสามารถ นำไปขายที่ตลาดรับซื้อในอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งได้ราคาตามคุณภาพของยาง แต่สำหรับ เกษตรกรที่เพิ่งเริ่มดำเนินการปลูกยางพาราในช่วง 1-5 ปี พบว่า มีปัญหาในการปลูกยางพาราค่อนข้างมาก ได้แก่ ระยะเริ่มต้นปลูกจากปัญหาวัชพืช ปัญหาต้นอ่อนของยางพาราเกิดเชื้อราบริเวณลำต้น มีต้นยาง

บางส่วนที่ไม่มีน้ำอย่างซึ่งชาวบ้านก็ไม่ทราบสาเหตุ การขาดความรู้ในการกรีดยาง ทำให้หน้ายางตาย ไม่สามารถกรีดยางได้ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาพื้นฐานของเกษตรกรในการขาดรู้ในการปลูกยางพารา ซึ่งต้องการการแก้ไขปัญหามาจากทางภาครัฐ หรือ จากผู้ที่มีความชำนาญการด้านการเกษตร ในด้านการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำการเกษตร พบว่า เกษตรกรเกือบ 80% ของผู้ปลูกยางพาราปลูกในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ซึ่งเดิมเป็นพื้นที่ทำไร่ทำนาของบรรพบุรุษ เสียแต่ภาษีดอกหญ้าให้กับท้องถิ่น การทำสวนยางของชาวบ้านในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้เสียสิทธิ์และประโยชน์ที่ควรจะได้รับเช่น การได้รับเงินสนับสนุนการปลูกยางพาราจากกองทุนสงเคราะห์ยางพารา หรือ การได้รับความรู้ที่ถูกต้องในการปลูกยางพารา

ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่เมื่อไม่มีการรวมกลุ่ม จึงเกิดปัญหาต่างๆขึ้น และไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการจากภาครัฐ มีเพียง 20 กว่าครอบครัวที่ได้รับเงินค่าชดเชยเพราะมีเอกสารสิทธิ์ที่ทำกิน ในขณะเดียวกันการปลูกยางพาราในชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่มีการรวมกลุ่ม จึงไม่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านการผลิตและการจำหน่าย เกษตรกรไม่มีอำนาจการต่อรองราคาจากตลาดท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ขายเป็นเกษตรกรจำนวนมาก ขณะที่ผู้ซื้อคือ พ่อค้าคนกลางมีจำนวนน้อยรายและมีหลายขั้นตอน ส่งผลให้ราคาที่เกษตรกรขายได้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น รวมถึงประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้ขาดการบริหารจัดการและอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการ ส่งผลให้ผลผลิตยางมีคุณภาพต่ำและไม่สม่ำเสมอ

ในขณะเดียวกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีนโยบายในการสนับสนุนเกษตรกรในพื้นที่ตำบลก่อเอ้อ อำเภอเชียงใน ในการให้ความรู้ทางด้านการเกษตร โดยได้ร่วมมือกับทางภาครัฐ อันได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ในการแนะนำ ให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการปลูกข้าว พริก ถั่วลิสง อันเป็นพืชเศรษฐกิจของคนในพื้นที่ แต่ในส่วนของยางพารา ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งทั้งที่มีเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ได้มีการรวมกลุ่มเพื่อประสานงานกับทางภาครัฐแต่อย่างใด การประสานงานระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จึงเป็นเพียงแค่การสอบถามข้อมูลเพื่อนำไปพัฒนาใช้เป็นฐานข้อมูลในการใช้พื้นที่ทางการเกษตรในตำบลเท่านั้น ขาดการสนับสนุนและส่งเสริมในการปลูกยางพาราอย่างชัดเจน

จากสภาพปัญหาการขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ทั้งในด้านการวางแผนกำหนดพื้นที่ในการปลูกยาง การขาดความรู้ความเข้าใจในการปลูกยางพารา การขาดความรู้ในการผลิตยางพาราแผ่น การขาดระบบข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างตลาดกลาง ตลาดท้องถิ่นและตลาดประมูลท้องถิ่น ทำให้ไม่ได้รับข้อมูลด้านราคาและสถานการณ์ซื้อขาย จึงถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางเมื่อเกษตรกรในชุมชนไม่มีความเข้มแข็งของกลุ่ม เกษตรกรไม่มีอำนาจในการขอรับความช่วยเหลือของทางภาครัฐได้ จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ทุกหน่วยงานและทุกฝ่ายต้องหันมาให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา ทั้งในส่วนของหน่วยงานภาครัฐ และชุมชนการบริหารจัดการกลุ่ม จึงเป็นส่วนสำคัญที่เกษตรกรในชุมชนต้องมี เพื่อเป็นการแสดงถึงความความเข้มแข็งในการปลูกยางพารา ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกรยางพาราได้ด้วยตนเอง และสามารถแก้ไขปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเกษตรกรได้ด้วยตนเองจึงจะเกิดความมั่นคงในด้านของอาชีพ

1.2 ปัญหาการวิจัย

จากสภาพปัญหา การขาดการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ขาดการวางแผนกำหนดพื้นที่ในการปลูกยางจากการที่ไม่มีสิทธิ์ถือครองพื้นที่ในการปลูกยางพารา การขาดความรู้ความเข้าใจใน

การปลูกยางพารา การขาดความรู้ในการผลิตยางพาราแผ่น และการขาดการติดต่อให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทำให้กลุ่มเกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ตระหนักถึงการรวมกลุ่มของเกษตรกรยางพารา เพื่อสร้างเครือข่ายพลังความคิดกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการและสร้างความมั่นคงในอาชีพอาทิ การใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพาราโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน การปรับพื้นที่เพื่อการปลูกยางพาราให้มีผลผลิตสูงและน้ำยางมีคุณภาพ รูปแบบการผลิตยางพาราที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การแปรรูปยางพารา การจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการใช้สารเคมีและการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 คำถามวิจัยหลัก

การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพอย่างมีส่วนร่วมควรเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยรอง

1. เกษตรกรมีองค์ความรู้ด้านการปลูกยางพารา การจำหน่าย การแปรรูปมากน้อยแค่ไหน และยังขาดองค์ความรู้อะไรบ้าง
2. สภาพพื้นที่การถือครอง การวางแผนกำหนดพื้นที่ในการปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
3. เกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีส่วนร่วมอย่างไรที่จะสามารถสร้างรูปแบบกลุ่มเกษตรกรยางพาราที่มีความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรได้
4. หน่วยงานของทางภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเอกชน จะเข้ามาสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรยางพารา เพื่อสร้างเครือข่ายพลังความคิด และกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการพื้นที่การเกษตรได้อย่างไร
5. มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมใดที่เหมาะสมและสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์
6. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจะมีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างไรเพื่อให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน

1.4 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน
2. เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS
3. เพื่อหากระบวนการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์ที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน
4. เพื่อหากระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างมีส่วนร่วม

1.5 พื้นที่ศึกษา

บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

1.6 ระยะเวลา

1 เมษายน 2557 ถึง 31 เมษายน 2558

1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ผลเชิงวิจัย

1. ได้ข้อมูลสถานการณ์ องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน
2. ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการสร้างผังทรัพยากรทางการเกษตร ภูมิทุนฤดูกาล และการถือครองที่ดิน รวมทั้งการใช้ประโยชน์ที่ดินภายหลังจากการปลูกยางพาราในพื้นที่
3. ได้กระบวนการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์ที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน
4. ได้รูปแบบการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

1.7.2 ผลเชิงพัฒนา

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในการปลูกยางพาราในพื้นที่
2. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีฐานข้อมูลในการถือครองพื้นที่ในการทำการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ในการปลูกยางพารา
3. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ เกิดกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดรวมกลุ่มเพื่อการจัดการแบบยั่งยืน ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งส่วนตนและส่วนรวมในการปลูกยางพาราในพื้นที่
4. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาการปลูกยางพาราในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารามีศักยภาพในการจัดการพืชเศรษฐกิจยางพาราของชุมชนในด้านต่างๆ เช่น มีการผลิตยางพาราที่ให้ผลผลิตสูง มีคุณภาพดี มีช่องทางจำหน่าย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางอาหารของชุมชน เป็นต้น

1.8 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

1. ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ หรือ Geographic Information System : GIS ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่งเส้นรุ้งเส้นแวงข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปของตารางข้อมูลและฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ซึ่งรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลายจะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และทำให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับเวลา

ได้ เช่นการแพร่ขยายของโรคระบาด การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน การบุกรุกทำลายการเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้เมื่อปรากฏบนแผนที่ทำให้สามารถแปลและสื่อความหมาย ใช้งานได้ง่าย

2. การรวมกลุ่มเพื่อความมั่นคง หมายถึง รูปแบบของการพัฒนาที่สนองความต้องการของเกษตรกร ในชุมชน ในการร่วมกันหาสาเหตุ แนวทางแก้ไข และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และให้เกษตรกรเป็นผู้ ตัดสินใจที่จะแก้ไขภายใต้ขีดความสามารถของตนเอง และสามารถแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอกได้ด้วย ตนเอง

3. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้มีโอกาสมาร่วมคิด ร่วมงานแผน ร่วม ดำเนินการ และร่วมประเมินผลงานตามความรู้ ความสามารถ ความเชื่อในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

4. เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอยะเขือขาว จังหวัดอุบลราชธานี

5. ความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มได้ด้วย ตนเองโดยมีรูปแบบอย่างเป็นรูปธรรม เกิดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่ม และมุ่งเน้นการพัฒนาสู่ เป้าหมายเดียวกัน

บทที่ 2

ทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราอย่างมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพ บ้านโนนโพธิ์ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับการดำเนินงานวิจัย เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาสนับสนุนแนวคิดในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งแบ่งตามหัวข้อการทบทวนเอกสารและงานวิจัยได้ดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีการสร้างกลุ่ม
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม
- 2.3 การปลูกยางพาราในประเทศไทย
- 2.4 การวัดพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS

2.1 แนวคิดทฤษฎีการสร้างกลุ่ม

2.1.1 เทคนิคการสร้างกลุ่มและความเข้มแข็งขององค์กรเกษตรกร

คำว่า “กลุ่ม” มีผู้ทรงคุณวุฒิ (อดุลย์, 2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กลุ่ม” หมายถึงบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกันเพื่อดำเนินกิจกรรมหรือทำงานพร้อมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งอาจจำแนกได้ 2 ประเภทได้แก่

1. กลุ่มตามธรรมชาติคือกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันไม่มีกฎหมายรองรับไม่เป็นนิติบุคคลเช่นกลุ่มผู้ปลูกพืชกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์กลุ่มส่งเสริมอาชีพผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นต้น
2. กลุ่มเป็นทางการคือกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเป็นทางการมีกฎหมายรองรับมีฐานะเป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มเกษตรกรสหกรณ์สมาคม เป็นต้น

ความเชื่อพื้นฐานของการรวมกลุ่มการที่คนเราได้มารวมกลุ่มกันนั้นย่อมทำให้เกิดกิจกรรมร่วมกันเพื่อการดำรงชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกันเพื่อการทำงานหรือทำกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทุกคนมีโอกาสได้รับความรู้ประสบการณ์ต่างๆร่วมกันซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มในการส่งเสริมพัฒนาต่อยอดต่อไป

ซึ่งในโครงการวิจัยการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราอย่างมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพ บ้านโนนโพธิ์ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการเทคนิคการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งในองค์กรเกษตรกรอย่างเป็นทางการ โดยมีการแนะนำและการให้ข้อเสนอแนะจากบุคลากรจากทางภาครัฐ ในการให้ข้อมูลในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร

1) การวิเคราะห์ชุมชนและเกษตรกร

หลักการวิเคราะห์ชุมชนมีผู้ทรงคุณวุฒิ (อภิชาติ, 2527) ได้กล่าวไว้ว่าการที่จะเข้าใจสถานะภาพของชุมชนได้อย่างดีนั้นจำเป็นต้องลงไปวิเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่จำเป็นต้องมีการวางแผนศึกษาข้อมูลชุมชนสังเกตอดีตปัจจุบันตลอดจนการคาดการณ์แผนในอนาคตของชุมชนแล้วนำมาวิเคราะห์ตามกระบวนการวิเคราะห์ชุมชน

ซึ่งต้องการทราบว่าปัญหาและความต้องการของชุมชนแต่ละพื้นที่นั้นๆคืออะไรเป็นอย่างไรต้องการอะไรแบบไหนอย่างไรเหล่านี้เป็นต้น

ในการวิเคราะห์ชุมชนแต่ละชุมชนนั้นมีทรัพยากรมากมายหลากหลายที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลได้แก่คนสูงอายุหรือคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนคนวัยหนุ่มสาวและเด็กๆวัยเรียนในชุมชนซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะนำไปสู่การศึกษาเรียนรู้ชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ของชุมชนวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมต่างๆซึ่งสามารถที่จะศึกษาเรียนรู้ได้จากกลุ่มคนผู้สูงอายุ ในชุมชนนั้นๆสำหรับในกลุ่มคนวัยหนุ่มสาวก็จะทำให้ได้เรียนรู้สภาพปัญหาต่างๆสภาพความรู้สึกรู้สึกคิดต่างๆทัศนคติต่างๆวิถีการดำรงชีวิตการขับเคลื่อนทางสังคมซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจสภาพทางสังคมของชุมชนในปัจจุบันในประเด็นของกลุ่มเด็กๆวัยเรียนในชุมชนก็จะเป็นทรัพยากรบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นภาพกว้างๆของแนวโน้มชุมชนในอนาคตซึ่งจะเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานได้ซึ่งนอกจากทรัพยากรบุคคลแล้วก็อาจจะมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่จะทำให้เราได้ศึกษาเรียนรู้ข้อมูลของชุมชนนั้นๆได้เช่น วัดที่ทำพิธีกรรมต่างๆในชุมชนมัสยิดโบสถ์วิหารเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆประเพณีวัฒนธรรมในชุมชนสถานศึกษาและห้องสมุดชุมชน

นอกจากนี้การวิเคราะห์ชุมชนจำเป็นต้องมีเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนซึ่งมีอยู่หลายรูปแบบเช่นการสังเกตการสัมภาษณ์การสอบถามการเดินสำรวจการใช้แผนที่ชุมชนเป็นต้นในกรณีเข้าไปอยู่ร่วมกับชุมชนเพื่อการวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงกับสภาพชุมชนมากที่สุดตลอดทั้งทำให้รับรู้ปัจจัยผลกระทบของชุมชนต่างๆ

2) เทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนและเกษตรกร

การวิเคราะห์ชุมชนและเกษตรกรโดยใช้หลักการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis ในการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกของชุมชนและองค์กรเกษตรกรโดยใช้หลักการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis เพื่อค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสทางสภาพแวดล้อมและอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมของชุมชนและองค์กรเกษตรกรเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆทั้งภายในและภายนอกองค์กรสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตตลอดทั้งผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อชุมชนและองค์กรการประเมินสถานะชุมชน/การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal : PRA) โดยการกระตุ้นให้คนที่มีความสัมพันธ์เหมาะสมผู้นำชุมชนผู้มีอิทธิพลในชุมชนเพื่อร่วมประชุมในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของชุมชนและองค์กรเช่นการกำหนดโจทย์และแนวทางการแก้ไขปัญหาตัวอย่างนิทรรศการภาพถ่ายการใช้สื่อพื้นฐานเพื่อการแสดงประเพณีวัฒนธรรมการอบรมสัมมนาการใช้แผนภูมิแผนที่ชุมชนและการมอบหมายหน้าที่เพื่อการทำงานร่วมกับบุคคลที่เข้าร่วมกระบวนการควมจากกลุ่มคนทุกเพศทุกกลุ่มทุกสถานความเป็นอยู่ทุกวัยและทุกสาขาอาชีพเครื่องมือเครื่องใช้ในการวิเคราะห์ชุมชนและองค์กรเกษตรกรแบบมีส่วนร่วม PRA ที่สำคัญที่สุดคือตัวนักพัฒนาหรือตัวนักวิจัยเองความสามารถในการจินตนาการการวางแผนทักษะการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆเช่นแผนที่แผนที่ภูมิอุปกรณ์การเขียนรูปแบบสัญลักษณ์การใช้สิ่งของทดแทนที่สื่อความหมายของชุมชนและองค์กรที่มีอยู่ในพื้นที่เช่นก้อนหินดินเป็นต้นโดยสรุปการวิเคราะห์ชุมชนและองค์กรเกษตรกรแบบมีส่วนร่วม (PRA) เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนร่วมกันโดยร่วมศึกษารวบรวมข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประชุมสัมมนา ร่วมกันการวางแผนในการดำเนินงานร่วมกันและการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนร่วมกัน

3) เทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนและองค์กรเกษตรกรด้วยความละเอียดอ่อน (Soft System Analysis: SSA)

เป็นเทคนิคที่เกิดขึ้นด้วยความคิดที่ว่าคนที่นักพัฒนา/นักวิจัยนำกิจกรรม/แผนงาน/โครงการจากส่วนกลางเข้าไปทำงานร่วมกับคนในชุมชนซึ่งบางครั้งเหมือนว่าเป็นการเร่งเร้าให้คนในชุมชนเกิดการพัฒนาซึ่งเป็นการเร่งเร้าจากบุคคลภายนอกแก่ชุมชนแต่ถ้ากระบวนการเร่งเร้านั้นปราศจากความคิดเห็นและข้อโต้แย้งของคนในชุมชนผลของการดำเนินกิจกรรม/แผนงาน/โครงการนั้นแม้ว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายก็เป็นเพียงระยะสั้นและไม่เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนนอกจากนั้นยังส่งผลเสียต่อระบบการแก้ไขปัญหาชุมชนในระยะยาวอีกด้วยการทำงานกับชุมชนและองค์กรเกษตรกรจึงเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลาและไม่อาจฉวยถ้าการดำเนินงานนั้นเริ่มต้นการพัฒนาหรือแก้ไขจากสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ก็เท่ากับว่าขั้นตอนการพัฒนาแก้ไขปัญหาสำเร็จไปแล้วส่วนหนึ่งสิ่งเหล่านี้ นักวิชาการนักพัฒนาหรือนักวิจัยต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่าตนเองยอมรับกับแนวคิดดังกล่าวมาน้อยเพียงใดและพึงระลึกว่าทุกคนมีความสามารถเพียงแต่ไม่ได้นำออกมาใช้ดังนั้นคนนอกที่จะเข้าไปพัฒนาชุมชนต้องเข้าใจสภาพของชุมชนนั้นๆอย่างลึกซึ้งจะสามารถร่วมคิดร่วมทำและเอื้อประโยชน์ให้ชุมชนในการพึ่งพาตนเองการเข้าไปพัฒนาแก้ไขปัญหาการดัดศักยภาพและการพัฒนาขีดความสามารถมาก่อนให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการพัฒนานั้นจำเป็นต้องวิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชนที่เป็นอยู่จริงร่วมกับคนในชุมชนด้วยความละเอียดอ่อน (Soft System Analysis: SSA) ทั้งนี้เพื่อผลการวิเคราะห์จะเป็นที่ยอมรับและสามารถดำเนินการแก้ไขหรือพัฒนางานได้ตรงตามความต้องการทั้งสองฝ่ายและในที่สุดความรู้สึกของชุมชนและประชาชนที่มีต่อภาครัฐกลับมาเป็นความรู้สึกที่เป็นเจ้าของที่ตนเองจะรับผิดชอบเพื่อตัวเขาเองและเพื่อชุมชน

4) ขั้นตอนของการวิเคราะห์ชุมชนด้วยความละเอียดอ่อน (SSA)

1. การมองปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นจริงจะต้องเข้าถึงชุมชนพูดคุยซักถามและเรียนรู้สถานการณ์ความเป็นอยู่ของชุมชนทั้งระบบเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จะทำให้ทราบบริบทและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนทั้งระบบและรู้ถึงสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนเช่นกลุ่มผู้นำการเข้าสู่สถานการณ์เป็นการนำสถานการณ์ที่เป็นอยู่ของชุมชนมาพูดคุยอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นต่างๆตามกระบวนการทั้งนี้ต้องเคารพความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย
2. การรู้สถานการณ์ที่เป็นจริงจะต้องค้นหาคำตอบให้ได้ว่าสรุปจากการพูดคุยอภิปรายโต้แย้งในขั้นตอนที่หนึ่งชุมชน/ประชาชนเห็นด้วยและพึงพอใจกับสภาพปัญหานั้นหรือไม่นำมาอภิปรายในรายละเอียดทำความเข้าใจด้วยเหตุและผลจึงหามติในสถานการณ์ที่เป็นจริงในขณะนั้น
3. การสร้างภาพที่พึงประสงค์เป็นการวาดภาพโดยจินตนาการที่คาดหวังสิ่งที่ควรจะเป็นโดยการอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์ระหว่างประชาชนในชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนด้วยกันเองเพื่อหาคำตอบว่าต้องการจะเปลี่ยนสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่อย่างไรพร้อมทั้งให้เรียงลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการนั้น
4. การหาช่องทางเป็นการหาช่องทางหรือแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ
5. หาข้อตกลงเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ตามโครงการหรือกิจกรรมนั้น
6. การวางแผนโดยการวางแผนร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนโดยการตั้งคำถามดังนี้ คือ ทำอะไร ทำเมื่อไร ที่ไหน ใครเป็นผู้ทำ และจะอย่างไร
7. การปฏิบัติตามแผน
8. การประเมินผลโดยการประเมินผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดว่าเป็นไปตามที่ตั้งไว้หรือไม่

2.1.2 เทคนิคและวิธีการสร้างกลุ่ม

จุดอ่อนของกลุ่มในอดีตมีผู้ทรงคุณวุฒิ (เรืองศักดิ์, 2535) กล่าวว่าก่อนที่จะสร้างกลุ่มใหม่หรือจะพัฒนา กลุ่มเก่าให้ดีขึ้นควรที่จะย้อนหลังไปดูว่าความไม่สำเร็จของกลุ่มเหล่านั้นมีจุดบกพร่องอะไรบ้างเรื่องใดบ้างโดยไม่ ต้องคำนึงว่าเป็นกลุ่มของใครหรือแม้แต่กลุ่มของเราเองโดยไม่เข้าข้างใครฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่เรามองหรือคำนึงถึง ความเป็นธรรมชาติของกลุ่มในอดีตซึ่งพอสรุปได้ 3 ประเด็นใหญ่ ๆ

1. ขาดสิ่งยึดเหนี่ยวซึ่งเป็นความไม่เข้าใจองค์ประกอบความหมายปัญหาความต้องการตลอดจน ประโยชน์ที่สมาชิกพึงจะได้รับส่วนใหญ่เป็นการชี้นำของเจ้าหน้าที่ประชาชนไม่เข้าใจไม่รู้ซึ่งจึงถือเป็นการขาดสิ่ง ยึดเหนี่ยวกลุ่มที่เกิดขึ้นกลายเป็นกลุ่มจับตั้งไม่ใช่กลุ่มที่จัดตั้ง

2. ขาดการมีส่วนร่วมโดยเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งถือว่าเป็นบุคคลภายนอกเป็นผู้คิดตัดสินใจเรื่องนโยบาย องค์ประกอบกลุ่มปัญหาความต้องการอื่น ๆ จากการศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้และจัดตั้งขึ้นมาโดย ประชาชนในชุมชนหรือเกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการตัดสินใจหรือทำความเข้าใจในเรื่อง ปัญหาความต้องการองค์ประกอบประโยชน์ที่พึงจะได้รับเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มักจะสรุปง่าย ๆ ว่าประชาชน/ เกษตรกรไม่รู้ทำไม่ได้ทำไม่เป็นไม่รู้จักคิดไม่รู้จักตัดสินใจและอื่น ๆ มากมายที่ประชาชน/เกษตรกรขาด

3. ขาดกิจกรรมต่อเนื่องเมื่อบุคคลอื่นเป็นผู้กำหนดคิดตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมแล้วสั่ง การให้ประชาชน/เกษตรกรทำโดยเขาไม่เข้าใจไม่รู้ซึ่งว่าการดำเนินงานดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาให้กับเขาได้ เขาไม่รู้ประโยชน์จะได้รับขาดสิ่งยึดเหนี่ยวต่างๆขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายกลุ่มคิดตัดสินใจศึกษา สถานการณ์วิเคราะห์ปัญหาสาเหตุตลอดจนการแก้ไขปัญหามาให้เขาตระหนักว่ากิจกรรมต่างๆที่เขาทำไปไม่ใช่ของ เขาเองเขาจึงให้ความสำคัญน้อยในกิจกรรมนั้น ๆ แม้แต่การประชุมเขาก็จะละเลยหากเจ้าหน้าที่ไม่ไปเข้าร่วม ประชุมเขาก็ไม่ประชุมไม่ทำจึงรอคอยแต่ให้เจ้าหน้าที่คอยชี้แนะอย่างเดียวโดยไม่ปล่อยให้เขาทำไม่ให้อิสระ สำหรับเขาจึงไม่เป็นการก่อให้เกิดการพัฒนาด้านความคิดและตัดสินใจจึงทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆขาดความ ต่อเนื่อง

2.1.3 แนวทางการสร้างกลุ่ม

1) ต้องปลูกจิตสำนึก ได้แก่

1.1 การเสวนาพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือการจับเข้าคุยกันตามอัตภาพศักยภาพ นโยบายเป้าหมายวัตถุประสงค์ประกอบประโยชน์อันพึงมีพึงได้ในแต่ละส่วน

1.2 การหาแนวร่วมจากการเสวนาศึกษาวิเคราะห์ร่วมกันตลอดจนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมทำกิจกรรมทำให้ทราบปัญหาผลความก้าวหน้าการบรรลุวัตถุประสงค์จัดองค์ประกอบให้เป็นหมวดหมู่ใน ประเด็นนี้จะได้ว่าผู้ที่มีเหตุผลบรรลุผลสำเร็จในกิจกรรมเป็นตัวอย่างเกิดผู้นำธรรมชาติในการรวมองค์กรต่อไป

1.3 การรวมองค์กรในที่นี้หมายถึงการรวมกลุ่มแบบ “จัดตั้ง” ไม่ใช่แบบ “จับตั้ง” ปัญหา กิจกรรมที่มีเหตุมีผลมีผู้นำมีความเหมือนคล้ายหรือแตกต่างที่ได้จากการเสวนาหาแนวร่วมของเจ้าหน้าที่หรือจาก การศึกษาวิเคราะห์จากที่ประชาชน/เกษตรกรเลือกตามทางเลือกตามประเด็นส่งเสริมของเจ้าหน้าที่

1.4 สอนกันเองการสอนกันเองเริ่มจากการเสวนาหาแนวร่วมรวมองค์กรลักษณะสังคมไทยใน ชนบทมีการเลียนแบบกันเอาอย่างกันการพูดคุยมีเหตุผลซึ่งถือว่าการสอนกันเองสอนจากการกระทำเป็นการ สอนแบบไม่มีโรงเรียนเช่นเกษตรกรสอนเกษตรกรด้วยกันเองซึ่งสอนได้ทั้งในระบบกลุ่มและส่วนบุคคล

2) ต้องใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เป็นสิ่งที่หาง่ายประหยัดใช้ง่ายใช้เป็นเคยใช้และมีคุณค่าสูงที่สุด สำหรับ เกษตรกรประเภทวัสดุอุปกรณ์ได้แก่คราดไม้ไผ่ประเภทปัจจัยการผลิตได้แก่โคกระบือเทคโนโลยีที่เหมาะสม

นำมาใช้แล้วไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาไม่ซับซ้อนปรับใช้ได้ง่ายคนเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีคุณค่าที่สุดการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ปัจจัยการผลิตตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมก็เป็นทางหากคนได้ ศึกษาวิเคราะห์จากข่าวสารด้วยตนเองและดำเนินการจนถึงปัญหาสาเหตุแล้วยังมาเป็นประโยชน์โดยเฉพาะที่เป็นเกษตรกรย่อมสำคัญที่สุดในการสร้างและพัฒนากลุ่ม

3) ต้องอดทน จากจุดอ่อนของกลุ่มในอดีตไม่ว่าจะเป็นขาดสิ่งยึดเหนี่ยวใจขาดการมีส่วนร่วมและขาดกิจกรรมต่อเนื่องหากมองและคิดให้ลึกๆแล้วจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ไม่ให้เวลาแก่เกษตรกรได้มีโอกาสคิดศึกษาด้วยตัวเกษตรกรเองอาจเป็นเพราะนโยบายของหน่วยงานไม่ชัดเจนจิตสำนึกของเจ้าหน้าที่หรือเพื่อสนองนโยบายตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ยอมถูกบังคับหรือจี้ตั่งเราควรใช้เวลาแก่เกษตรกรได้ศึกษาเรียนรู้ได้คิดได้ตัดสินใจด้วยตัวเกษตรกรเองเพื่อจะเกิดกิจกรรมตามปัญหาที่เขารู้เจ้าหน้าที่เป็นเพียงบุคคลภายนอกที่คอยกระตุ้นเตือนการรอคอยให้ข้อมูลติดตามวิเคราะห์เสนอแนวคิดสนับสนุนประสานงานเปิดโอกาสร่วมเสวนาต้องอดทนมีการลงทุนเวลาแต่ต้องทำแน่ ๆ ตามขั้นตอนสถานการณ์ในหัวเวลาที่เหมาะสม

กรมส่งเสริมสหกรณ์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงเรื่องของกลุ่มว่าเป็นเรื่องที่น่าปวดหัวที่สุดส่วนมากกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นจะไปรอดหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับคนในกลุ่มนั่นเองปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเช่นการที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือการที่ไม่มาประชุมคนโน้นจะเอาอย่างนั้นคนนี้จะเอาอย่างนี้มีกรรมการหลายคนแต่ทำงานจริงจังเพียงไม่กี่คนพอทำอะไรไม่ถูกใจไม่พอใจก็จะกล่าวหาว่าล้มหลังพอให้มาทำเองก็ทำไม่ได้เพราะไม่สามารถเสียสละเวลาได้เป็นต้นกลุ่มที่ดีต้องเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจมีคณะกรรมการที่ดีมีการบริหารจัดการที่ถูกต้องสมาชิกร่วมกันวางแผนในการทำงานแบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันดังนั้นการจัดการกลุ่มและคนในกลุ่มทำให้เกิดความร่วมมือกันและกลุ่มมีความยั่งยืน

2.1.4 วิธีการจัดการกลุ่ม

การจัดตั้งกลุ่มนั้นขึ้นมาเพียงวัตถุประสงค์ใดก็ตามจะต้องประกอบด้วยบุคคลหลายคนมารวมกันจึงต้องมีคณะกรรมการและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันว่าใครทำอะไรอยู่ในฐานะใด ประธาน รองประธาน เลขานุการ เสรียนุญิก หรือ กรรมการคณะกรรมการบริหารกลุ่มจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการทำงานให้เป็นไปตามที่กลุ่มต้องการแต่ละกลุ่มอาจมีไม่เท่าเทียมกันแต่ที่สำคัญต้องมาจากการเลือกตั้งของคนทั้งกลุ่มและควรกระจายให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งกลุ่มไม่ควรจะอยู่จุดเดียวและอย่างน้อยควรมีกรรมการทำหน้าที่ต่าง ๆ ดังนี้

คณะกรรมการกลุ่มประกอบด้วย

1. ประธานทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการทำงานของคณะกรรมการทั้งหมดให้ทำหน้าที่ที่ต้องโปร่งใสเป็นธรรมเป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดเป็นผู้ประสานระหว่างกรรมการและสมาชิกตลอดทั้งหน่วยงานและบุคคลภายนอกกลุ่ม
2. รองประธานทำหน้าที่ช่วยดำเนินงานตามที่ประธานมอบหมายและทำหน้าที่แทนประธานกรณีประธานไม่อยู่
3. เลขานุการทำหน้าที่จัดบันทึกรายงานการประชุมช่วยประสานติดตามงานติดต่อบุคคลติดต่อบุคคลภายนอกและดูแลด้านเอกสารต่างๆ
4. เสรียนุญิกทำหน้าที่ดูแลด้านการเงินการบัญชีทั้งหมดของกลุ่มและกิจการของกลุ่มตั้งแต่ค่าธรรมเนียมของสมาชิกการขายสินค้าและการเก็บรักษาเงินของกลุ่มให้ปลอดภัยการรับและการจ่ายเงินควรจัดทำบัญชีให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

5. กรรมการทำหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงาน/กิจกรรมของกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม

1) กิจกรรมของกลุ่ม

- ควรมีการกำหนดกิจกรรมของกลุ่มให้ชัดเจนสมาชิกในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการประชุมหารือเพื่อกำหนดกิจกรรมของกลุ่มธุรกิจหรือการให้บริการของกลุ่มให้ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงาน/กิจกรรมของกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมวางแผนการทำงานร่วมกัน สอดส่องดูแลการดำเนินงานของคณะกรรมการว่าถูกต้องตามที่กำหนดหรือไม่ต้องคิดเสมอว่าเราเป็นเจ้าของกิจการกลุ่มการดำเนินงานของกลุ่มจะสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนและการมีส่วนร่วมในการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจและร่วมทุนของสมาชิกทุกคน

- การทำงานของกลุ่มจะต้องโปร่งใสตรวจสอบได้การทำงานทุกอย่างย่อมมีการผิดพลาดเสมอ สมาชิกต้องคอยสอดส่องดูแลการทำงานของคณะกรรมการโดยตลอดเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มได้หากพบว่าอะไรที่ไม่ถูกต้องไม่เป็นไปตามที่กำหนดหรือตกลงไว้ต้องรีบทักท้วงจะได้ไม่เกิดความเสียหายลุกลามใหญ่โตจนแก้ไขไม่ได้ทางกลุ่มจะได้ให้บริการได้อย่างเต็มที่สมาชิกก็ต้องมีความไว้วางใจไม่หวาดระแวงกันโดยเฉพาะเรื่องการเงินซึ่งต้องมีการจดบันทึกเป็นประจำทุกวันหากปล่อยไว้นานๆอาจหลงลืมได้ไม่สามารถบอกได้ว่าจ่ายค่าอะไรไปปรับค่าอะไรมาที่สำคัญคือทำให้รู้ว่าแต่ละปีกิจการของกลุ่มมีกำไร-ขาดทุนมากน้อยเพียงใด

- กำไรที่เกิดจากการทำธุรกิจของสมาชิกในกลุ่มจะต้องแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมซึ่งต้องระบุไว้ในข้อตกลงตั้งแต่เริ่มแรกของการดำเนินงานโครงการจัดทำเป็นเอกสารว่าจะแบ่งผลประโยชน์กันอย่างไรมีอะไรบ้างและจะแบ่งปันเท่าใดอย่างไรโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น2ส่วนโดยส่วนแรกจะใช้ในการพัฒนางานของกลุ่มส่วนที่สองใช้ในการแบ่งปันผลประโยชน์คืนกำไรให้แก่สมาชิก

- กลุ่มเป็นของสมาชิกความเห็นส่วนใหญ่ของสมาชิกสามารถใช้เป็นข้อตกลงในการทำกิจกรรมให้เป็นไปตามต้องการของกลุ่มได้อย่างแท้จริงกลุ่มต้องมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยปีละ1ครั้งเพื่อปรึกษาหารือรับฟังปัญหาช่วยกันหาแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้นรวมทั้งเลือกตั้งกรรมการใหม่ตกลงแบ่งปันกำไรและร่วมวางแผนในการทำงานในปีต่อไป

2) ขั้นตอนการพัฒนากลุ่ม

ในทุกขั้นตอนจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ร่วมกันของชุมชนและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของสมาชิกดังนี้

1. ขั้นตอนการสร้างกลุ่มและแสวงหาทางเลือกในระดับความคิดประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆได้แก่ขั้นตอนการวิเคราะห์ชุมชนและการแสวงหาทางเลือกเพื่อทำกิจกรรม

1.1 การวิเคราะห์ชุมชนขึ้นว่าเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการพัฒนาเป็นไปตามหลักของพุทธศาสนาที่ว่า “การมีความเข้าใจที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) เป็นหลักประกันของสิ่งอื่นๆที่จะตามมา” ความสำเร็จของการพัฒนาขึ้นอยู่กับปัญหาและการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องมีความเข้าใจร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ ผลที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้คือต้องการเพิ่มพลังและองค์ความรู้แก่ชุมชนในการจัดลำดับของปัญหาการมองสังเกตหลักของปัญหาการตรวจสอบสาเหตุที่แท้จริงรวมถึงการตรวจวิเคราะห์ตัวเองกับคนอื่นๆในชุมชน

1.2 การแสวงหาทางเลือกเพื่อทำกิจกรรมเป็นการระดมความคิดเพื่อทำกิจกรรมก่อนหลังให้พอเหมาะกับความสามารถของชุมชนจึงจำเป็นต้อง “รู้เขา...รู้เรา” นอกเหนือจากระดมความคิดในกลุ่มตนเองแล้วจำเป็นต้องศึกษาดูงานของกลุ่มพัฒนาอื่นๆเพื่อเป็นการขยายฐานความรู้ในเรื่องของการแก้ปัญหา

การคิดล่วงหน้าถึงปัญหาหรือสถานการณ์ในอนาคตและประเมินความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรมร่วมทั้งการประเมินโอกาสและขีดจำกัด

2. ขั้นลงมือปฏิบัติการเป็นขั้นตอนที่สัมพันธ์กับขั้นตอนแรกหากกลุ่มสามารถวิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของตนเองได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงและมีประสบการณ์ก็จะสามารถเลือกกิจกรรมแรกๆ ได้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของกลุ่มได้ดีในการเลือกทำกิจกรรมมีหลักสำคัญบางประการที่ต้องยึดเอาไว้เช่น “หลักเรื่อง การพยายามพึ่งตนเองให้ทรัพยากรและความพยายามของตนเองให้มากที่สุด”

3. ขั้นขยายตัวลักษณะการขยายตัวขององค์กรชุมชนนั้นจะมีอยู่ 2 ทิศทางได้แก่การขยายตัวของประเภทกิจกรรมตัวอย่างเช่นการซื้อขายปุ๋ยในกิจกรรมแรกต่อมาก็ขยายกิจกรรมไปยังการซื้อขายข้าวเปลือกและ กิจกรรมจัดตั้งโรงเรียนอีกทิศทางหนึ่งเป็นการขยายกิจกรรมและแนวคิดในส่วนของพื้นที่เช่นการถ่ายทอดบทเรียนไปยังพื้นที่ใกล้เคียง

4. ขั้นความสามัคคีคือพลังหลังจากกลุ่มมีความเข้มแข็งแล้วก็จะสามารถระดมความร่วมมือจากกลุ่มซึ่งเรียกว่า “องค์กรพันธมิตร” รูปแบบของการสำแดงพลังความสามัคคีนอกจากจะเป็นไปในรูปแบบระดมความร่วมมือแล้วในบางกรณียังเป็นไปในรูปแบบของการต่อรองอำนาจและโดยทั่วไปเป็นหลักธรรมชาติที่ว่ายิ่งกลุ่มของชุมชนใดมีความเข้มแข็งมากก็สามารถสำแดงในรูปแบบต่างๆ ได้มากก็ยิ่งจะระดมความสามัคคีและการยอมรับจากบุคคลภายนอกได้มากยิ่งขึ้น

2.1.5 การสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

หลักการสร้างความเข้มแข็งและสร้างเครือข่าย สามารถสรุปได้ดังนี้

1) กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการและพัฒนากิจกรรมเป็นการแบ่งกิจกรรมตามลักษณะการทำหน้าที่และวัตถุประสงค์อาจแบ่งกิจกรรมชุมชนได้ดังนี้

1.1 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการพัฒนากระบวนการผลิตการเพิ่มผลผลิตการแปรรูปผลผลิตตลอดจนการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชน

1.2 กิจกรรมสวัสดิการที่เกี่ยวกับการเกิดแก่เจ็บตายหรือความจำเป็นในชีวิตอย่างอื่นเช่นค่าเทอมรักษาพยาบาลค่าฌาปนกิจ เป็นต้น

1.3 กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดระเบียบควบคุมเช่นการตั้งกฎชุมชน/หมู่บ้าน

1.4 กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนเช่นการสร้างบุญวัดการจัดงานบุญ

1.5 กิจกรรมที่เกี่ยวกับด้านการศึกษาในทุกๆ ด้านทั้งในระบบและนอกระบบเช่นการฝึกสมาธิ การฝึกอบรมอาชีพของชุมชน/หมู่บ้าน

2) กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาโครงสร้างองค์กรกลยุทธ์ที่สามารถมองเห็นได้ในการจัดสร้างองค์กรชุมชนดังนี้

2.1 มีการกระจายตัวหน่วยย่อยเป็นขั้นๆ เริ่มตั้งแต่สมาชิกทั้งหมดมาเป็นหัวหน้าหน่วยหัวหน้ากลุ่มคณะกรรมการดำเนินงานผู้จัดการเป็นต้นการกระจายตัวของโครงสร้างดังกล่าวนี้เป็นการกระจายงานและความรับผิดชอบออกไปเป็นขั้นๆ ในระดับต่างๆ เป็นรูปแบบโครงสร้างที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นจริงของชุมชนซึ่งไม่มีเวลาว่างมากมายเลยไม่ได้ใช้ชีวิตทั้งหมดเพื่อการพัฒนาเพียงอย่างเดียว

2.2 มีการระดมการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในเรื่องขั้นตอนของการทำงานพัฒนาแบบจากล่างขึ้นบนองค์กรประกอบที่สำคัญคือชุมชน/ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและในทุกองค์ประกอบสมาชิกกลุ่มเข้า

ร่วมตั้งแต่ขั้นวิเคราะห์การทำการกิจกรรมขั้นตัดสินใจการร่วมลงทุนเป็นต้นนอกจากนี้กลุ่มได้ใช้ระบบหมุนเวียนการเป็นผู้นำเพื่อเกื้อยภาวะความรับผิดชอบและสร้างโอกาสการพัฒนาความเป็นผู้นำของทุกคน

3) กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในการทำงานขององค์กรชุมชนนั้นคงจะเป็นท่าทีเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติคือใช้ทั้งทำนุบำรุงรักษาทั้งจัดการทั้งพัฒนาร่วมทั้งสืบทอดด้วยมิติของการพัฒนาบุคคลมี 2 มิติคือ

3.1 พัฒนาความสามารถได้แก่ทักษะการผลิตการตลาดทำงานองค์กรการต่อรองการจัดการกับความขัดแย้งเป็นต้น

3.2 พัฒนาจิตสำนึกได้แก่ความซื่อสัตย์รักษาวินัยมีศีลธรรมรับผิดชอบต่อเสียสละเป็นต้น

4) กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาทรัพยากรจัดการจัดการและการพัฒนาทุนได้แก่กลยุทธ์การระดมทุนการพัฒนาทุนการจัดแบ่งบริหารเงินทุนการผลิตและการแปรรูปผลผลิตการเพิ่มมูลค่าผลผลิตการเก็บรักษาจะมีลักษณะเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องเป็นลูกโซ่การจัดการและการพัฒนาการตลาดในกรณีท้องถื่นชุมชนเริ่มทำธุรกิจจำเป็นต้องมีการแสวงหาตลาดการขายตลาดร่วมทั้งการสร้างตลาดใหม่ ๆ การจัดการกับการแบ่งปันผลประโยชน์ได้แก่กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดสรรกำไรการจ่ายค่าตอบแทนเงินปันผลโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงหลักยุติธรรมและหลักความโปร่งใสตรวจสอบได้

5) กลยุทธ์เกี่ยวกับการจัดการและการพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนมีการขยายแผนความคิดขยายกิจการสร้างเครือข่ายอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นการขายเครือข่ายตามพื้นที่เช่นขยายไปในหมู่บ้านใกล้เคียงหรือขยายตามลักษณะกิจกรรมเช่นสร้างเครือข่ายกับกลุ่มอื่นที่ทำกิจกรรมแบบเดียวกันหรือทำกิจกรรมเสริมกันความสัมพันธ์กับเครือข่ายก็ยังเป็นแบบองค์กรพันธมิตรดังนั้นในการขยายเครือข่ายจึงต้องมีการคิดถึงหลักการเรื่องขยายที่กำลังพอเหมาะไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป

2.1.6 บทบาทผู้นำชุมชน

บทบาท (role) หมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกคาดหวังเมื่ออยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในองค์การผู้นำมีหน้าที่สำคัญในการบริหารหน่วยงานภายในองค์การให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในองค์การดังนั้นผู้นำจึงต้องทำหน้าที่พื้นฐานของกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นขบวนการเพื่่อมุ่งเปลี่ยนแปลงฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยมีหลักและวิธีการทำงานอาศัยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐด้วยการค้นหาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุดและการดำเนินนั้นต้องให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มเองเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริง

ดังนั้นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของงานพัฒนาชุมชนคือการพัฒนาคนแต่จะพัฒนาคนในท้องถิ่นจำนวนมากและคราวเดียวย่อมทำได้ยากจึงต้องมีวิธีการพัฒนาคนขึ้นเพื่อให้ได้ผลอย่างเต็มที่จากวิธีการนี้จึงเลือกเอาผู้นำท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทเพราะผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่ประชาชนโดยทั่วไปเคารพเชื่อฟังยกย่องนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามซึ่งเป็นผลให้การพัฒนาคนแผ่กระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวางและทั่วถึงผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนทั้งนี้เพราะผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับประชาชนจึงสามารถเข้าใจสภาพชุมชนได้อย่างแท้จริงมีบทบาทและหน้าที่พัฒนาชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง (นริสราทรงไทรย์, 2547) ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อสรุปไว้ดังนี้

ทิศนาเกษมณี (2531) ได้สรุปบทบาทของผู้นำในการพัฒนาไว้ดังนี้ผู้นำมีบทบาทด้านความคิดริเริ่มดำเนินงานของกลุ่มและช่วยให้กลุ่มทำงานไปได้โดยเสนอแนวทางในการคิดและกระทำทำให้กลุ่มบทบาทเป็นตัวเร่งที่จะให้ความคิดเป็นการกระทำโดยการเป็นผู้ชักจูงแนะนำให้ลงมือปฏิบัติบทบาทในการวางแผนผู้นำมี

หน้าที่ในการวางแผนเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะปฏิบัติอย่างไรมีปัญหาอะไรและจะแก้ไขปัญหาย่างไรบทบาทในการระดมความร่วมมือให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้มากที่สุดบทบาทในการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้สมาชิกเห็นปัญหาชุมชนและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนและบทบาทในการจัดองค์การประชาชนโดยการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนเพื่อให้เกิดพลังในการพัฒนาชุมชน

ชลกานดาร นาคติ (2551) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้นำไว้ว่าผู้นำเป็นส่วนสำคัญสำหรับผู้นำชุมชนซึ่งเอื้อต่องานพัฒนาชุมชนและเป็นปัจจัยที่ให้ชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นพัฒนาและสรุปบทบาทผู้นำชุมชนไว้ดังนี้

1. ผู้นำต้องมีความยุติธรรมในการจัดการปัญหาและให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน
2. ผู้นำต้องสามารถสร้างการมีส่วนร่วมโดยการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุและผล
3. ผู้นำต้องมีแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆที่มีโอกาสได้พบเห็นต่อชุมชน
4. ผู้นำจะต้องให้ความสำคัญด้านความรู้การหาประสบการณ์ด้วยตนเองแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีประสบการณ์อย่างดีและต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

วรารณวงศ์มหาชัย (อ้างถึงในปาริชาติว ลัยเสถียร และคนอื่นๆ, 2546) ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชนได้กล่าวถึงบทบาทผู้นำไว้ว่า

1. บทบาทผู้นำในขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่มบทบาทที่ชัดเจนได้แก่บทบาทผู้ให้การศึกษาในลักษณะของการประชุมให้ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม
2. บทบาทผู้นำในขั้นตอนการดำเนินการของกลุ่มบทบาทที่ชัดเจนได้แก่บทบาทผู้บริหารเป็นผู้วางระเบียบแบบแผนดำเนินการและจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เหมาะกับกิจกรรม
3. บทบาทผู้นำในขั้นตอนเจริญเติบโตของกลุ่มบทบาทในขั้นตอนนี้ไม่แตกต่างไปจากขั้นดำเนินการบทบาทที่ชัดเจนได้แก่บทบาทผู้บริหารที่ต้องปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์และการดำเนินการของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์มีการพิจารณาเพิ่มทุนเพิ่มสมาชิกและเพิ่มกิจกรรม

จากบทบาทผู้นำชุมชนข้างต้นสามารถสรุปบทบาทผู้นำได้ว่าผู้นำเป็นผู้ดำเนินงานทำหน้าที่เก็บข้อมูลค้นหาความรู้ปฏิบัติการขยายผลสร้างการเรียนรู้ต่าง ๆ ของชุมชนยิ่งไปกว่านั้นผู้นำ ต้องมองเห็นสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรผู้นำต้องสามารถสร้างฐานความเชื่อมโยงเครือข่ายทำให้เกิดความคล่องตัวในการปรับตัวเผชิญความไม่แน่นอนในอนาคต

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม

1) ความหมายของการรวมกลุ่ม

ในการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปแนวความคิดและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มของเกษตรกร โดยนำเอาหลักการและทฤษฎีที่นักวิชาการหลายท่าน สรุปเป็นแนวคิดการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมดังนี้

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544) ได้ให้คำนิยามว่า กลุ่มคนหมายถึงการที่คนสองคนหรือมากกว่านั้นเข้ามาเกี่ยวข้องกันและมีการกระทำต่อกันทางสังคมภายในชั่วระยะเวลาหนึ่งด้วยความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันความมุ่งหมายนั้นอาจจะเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันก็ได้หรืออาจจะเป็นศัตรูต่อกันก็ได้แต่สิ่งที่ทำให้เกิดกลุ่มได้คือการกระทำต่อกันทางสังคม

สิริอร วิชชาวุธ (2544) กล่าวว่ากลุ่มงานคือบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาร่วมกันปฏิบัติการกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน

สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2545) กล่าวว่ากลุ่มคือบุคคลสองคนหรือมากกว่ามารวมกันโดยใช้คำพูดหรือไม่ก็ตามเขาเหล่านั้นจะทำหน้าที่ซึ่งมีลักษณะต้องขึ้นต่อกันและกันทั้งนี้เพื่อเป้าหมายหรือผลประโยชน์ที่มีร่วมกันบางประการ

สุพิน เกชาคุปต์ (2549) กล่าวว่ากลุ่มหมายถึงเป็นระบบที่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าสองคนขึ้นไปเพื่อทำหน้าที่บางอย่างโดยมีชุดของบทบาทที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมีบรรทัดฐานที่กำหนดแนวปฏิบัติในการทำงานของกลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2545) กล่าวว่ากลุ่มหมายถึงบุคคลหลายๆคนที่มีความตั้งใจร่วมกันมีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มให้ลุล่วงไปด้วยดีและแต่ละคนสำนึกตลอดเวลาว่าตนเป็นสมาชิกของกลุ่ม

ซึ่งถ้าพิจารณาจากคำจำกัดความที่กล่าวมาจะเห็นว่านิยามของกลุ่มต่างกันออกไปในข้อปลีกย่อย แต่โดยสรุปแล้วความหมายของกลุ่มคือ กลุ่มจะต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย 2 คนขึ้นกลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันคือ ทั้งบุคคลและกลุ่มจะต้องมีการสังสรรค์กัน กลุ่มจะมีความสนใจร่วมกันและกลุ่มจะมีแบบแผนต่อกันคือกลุ่มจะกำหนดหน้าที่เป็นแบบแผนที่แน่นอนเช่นความรับผิดชอบหน้าที่บทบาท เป็นต้น

จากคำนิยามกลุ่มต่าง ๆ ที่กล่าวมาทำให้เราทราบว่ากระบวนการที่จะเกิดเป็นกลุ่มขึ้นได้นั้นต้องมาจากหลายองค์ประกอบรวมเข้าด้วยกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป้าหมาย หรือ ผลประโยชน์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันซึ่งสิ่งสำคัญคือการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่มจะทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานตามเป้าหมายไปได้อย่างประสบความสำเร็จ

2) ปัจจัยกลุ่มมีประสิทธิภาพ

ในการวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปแนวความคิดและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปัจจัยกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินโครงการวิจัย โดยนำเอาหลักการและทฤษฎีที่นักวิชาการหลายท่านสรุปเป็นแนวความคิดการปัจจัยกลุ่มที่มีประสิทธิภาพดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) กล่าวว่าองค์ประกอบที่ทำให้ทีมงานหรือกลุ่มทำงานมีประสิทธิภาพจะมีความรู้สึกในด้านดีต่อกันและกันในหมู่สมาชิกในกลุ่มและหัวหน้ามีความตระหนักว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเนื่องจากการติดต่อกันกลุ่มทำงานที่ประสิทธิภาพจะมีเงื่อนไขที่สำคัญดังนี้

1. ความจำเป็นที่ต้องมีความรับผิดชอบและความผูกพันความผูกพันต่อกลุ่มเป็นการผูกพันใน

3 ลักษณะคือ

- ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในกลุ่ม
- มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อกลุ่ม
- มีความเชื่อมั่นและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายของกลุ่ม

2. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเนื่องจากบุคคลจะเกิดความรู้สึกถึงว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่าและมีการแลกเปลี่ยนความคิดแบบสร้างสรรค์ความก้าวหน้าให้กับกลุ่ม

3. ความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความสามารถของสมาชิกได้สมาชิกมีความรู้ความชำนาญงานตลอดจนเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับทีมงานรวมทั้งการมีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สามซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาการทำงานให้ข่าวสารย้อนกลับแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ยการบริหารจัดการกลุ่ม

สุรพล จันทราปัติย์ (2548) กล่าวว่าการบริหารคือการใช้ศาสตร์และศิลปะในการนำทรัพยากรมาประกอบการตามกระบวนการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความร่วมมือของบุคคลอื่น

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2544) กล่าวว่าความคิดเป็นและเสียสละด้วยจิตวิญญาณของผู้บังคับบัญชาไม่เพียงพอที่จะทำให้กลุ่มเติบโตและพัฒนาถ้าบริหารจัดการไม่เป็นการบริหารเกี่ยวข้องกับสามระบบคือระบบงานระบบเงินและระบบบุคลากรกิจกรรมใดๆขององค์กรจึงต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นสำคัญซึ่งมีทั้งการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนและนอกชุมชนเพื่อให้องค์กรมีการเจริญเติบโตขึ้น

วรรณ ปิยะรัตน์มานนท์ (2543) ได้กล่าวว่านักจัดการที่ดีจะต้องมีความรู้และความรอบรู้ที่จะกำหนดระบบงานระเบียบและเทคนิคในการปฏิบัติงานสร้างความพร้อมและความสามารถที่จะใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการทำงานของตนและหน่วยงานอีกด้วยระบบงานระเบียบและเทคนิคในการปฏิบัติงานแยกออกเป็น 5 ด้านคือ

1. M1 (Mechanism) ได้แก่ด้านการจัดการองค์การหมายถึงการกำหนดรูปแบบและภารกิจขององค์การการแบ่งส่วนงานขององค์การการกำหนดกิจกรรมของแต่ละส่วนงานการกำหนดตำแหน่งงาน (Position) พร้อมหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจ (Authority) ของแต่ละตำแหน่งแต่ละส่วนแต่ละระดับ (Level) ขององค์กรเป็นส่วนรวมการกำหนดโครงสร้างและความสัมพันธ์ของงานของส่วนต่างๆและสร้างระบบการควบคุมให้ทุกส่วนขององค์กรเป็นไปอย่างสืบเนื่องและมีเอกภาพ (Unity)

2. M2 (Money) ได้แก่ด้านการเงินที่จะต้องจัดหาเพื่อดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในจำนวนและเวลาที่สอดคล้องกันดังนั้นการพิจารณาเรื่องแหล่งเงินการจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมและรายการต่างๆให้ได้สัดส่วนผลตอบแทนดีที่สุดและควบคุมการใช้จ่ายให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์โดยไม่รั่วไหลสูญเสียหรือฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น แต่ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้การทำงานดำเนินการไปอย่างราบรื่นจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดีการเงินจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องดูแล

3. M3 (Manpower) ได้แก่ด้านบุคลากรซึ่งการจัดการที่ดีจำเป็นจะต้องได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างให้ตรงกับตำแหน่งและหน้าที่งานที่กำหนดไว้แต่จะต้องให้มีจำนวนพอเพียงไม่มากไม่น้อยไปการจัดการด้านบุคลากรยังครอบคลุมการให้ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่สมดุลกับภาวะการณ์ปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรการดูแลความเรียบร้อยในการปฏิบัติและการเพิ่มพูนความรู้และสมรรถภาพในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรภายในหน่วยงานเป็นระยะๆด้วย

4. M4 (Materials & buildings) ได้แก่การจัดหาและมีไว้ซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์สถานที่ปฏิบัติงานสถานที่บริการที่เหมาะสมทันสมัยพอเพียงและมีประสิทธิภาพที่จะสามารถช่วยการดำเนินงานตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆให้ได้ผลและเกิดประโยชน์ที่สุดทั้งนี้การจัดการด้านนี้ยังหมายถึงการแสวงหาการคิดค้นการออกแบบการควบคุมการใช้งานการบำรุงรักษาและเปลี่ยนชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบการซ่อมแซมสิ่งบกพร่องชำรุดเสียหายและจัดหาทดแทน

5. M5 (Methodology and information) ได้แก่องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารอันมีค่าที่นักจัดการจะต้องนำมาใช้ในการวางแผนการเลือกใช้กลยุทธ์ (Strategy) และกิจกรรม (Activity) ที่ควรจะดำเนินการจัดการหน่วยงานและวางระบบงานการติดต่อสื่อสารการอำนวยความสะดวกการแก้ปัญหาการ

ติดตามและควบคุมงานการประสานงานการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นให้ถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพและได้ผลประโยชน์ผลการปฏิบัติงานและผลงานการแก้ไขการปรับปรุงงานและวิธีการทำงานเพื่อให้ได้งานตามเป้าหมายเป็นที่พอใจแก่สมาชิกกลุ่มเป้าหมายและสังคมทั่วไป

2.3 การปลูกยางพาราในประเทศไทย

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกกันมากในประเทศไทย โดยลักษณะของยางพาราเป็นต้นไม้ใหญ่ สีของเปลือกมักจะคล้ำ ใบมีก้านยาว แต่ละใบยาว 10-20 เซนติเมตร ต้นยางจะออกดอกปีละ 2 ครั้ง ระยะเวลาเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายนครั้งหนึ่ง และจากเดือนตุลาคมถึงเดือนตุลาคมของอีกปีหนึ่ง เมล็ดยางมีขนาดยาวประมาณ 2.0-2.5 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1.5-2.5 เซนติเมตร มีสีน้ำตาลตลอดจนลวดลายคล้ายๆ เมล็ดละหุ่ง แต่ใหญ่กว่าเมล็ดละหุ่งมาก หนักประมาณ 3.0-6.0 กรัม น้ำยางมีลักษณะเป็นน้ำสีขาวคล้ายน้ำนม มีเนื้อเยื่อเป็นคาร์บอนอยู่ในน้ำยาง เป็นเมล็ดเล็กๆ รูปร่างคล้ายลูกแพร์ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางได้ 0.5-6.0 ไมครอน น้ำยางของต้นยางแต่ละต้น มักจะมีเนื้อเยื่อแห้งและสารประกอบไม่เท่ากัน ต้นเดียวกันถ้าต่างฤดูก็ต่างกัน และในต้นเดียวกันที่โคนต้นที่ยอดและกิ่งก็ต่างกัน ยังเป็นผลผลิตผลต่างประเภทกัน คุณสมบัติของเนื้อเยื่อที่ยังแตกต่างกันมาก

2.3.1 พันธุ์ยางที่แนะนำสำหรับเกษตรกรทั่วไป

ภาพที่ 2.1 พันธุ์ยางที่แนะนำปลูก

ที่มา : (<http://www.kchyaotravel.com>)

ยางพารา เป็นไม้ยืนต้นที่ต้องใช้ระยะเวลา 6-7½ ปี จึงจะกรีดได้ ปี 2536 สถาบันวิจัยยางกรมวิชาการเกษตร ได้แนะนำพันธุ์ยางให้เกษตรกรปลูกออกเป็น 3 ชั้น ด้วยกัน คือพันธุ์ยางชั้น 1 พันธุ์ยางชั้น 2 และพันธุ์ยางชั้น 3

พันธุ์ยางชั้น 1 ได้แก่ยางพันธุ์ดี ซึ่งแนะนำให้เกษตรกรปลูกโดยไม่จำกัดพื้นที่ปลูก

พันธุ์ยางชั้น 2 ได้แก่ยางพันธุ์ดี แนะนำให้เกษตรกรปลูกโดยจำกัดพื้นที่ปลูกปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของพื้นที่ปลูกยางที่ถือครองแต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่

พันธุ์ยางชั้น 3 ได้แก่ยางพันธุ์ดีแนะนำให้เกษตรกรปลูกโดยจำกัดพื้นที่ปลูกปลูกได้ไม่เกินร้อยละ 20 ของพื้นที่ปลูกยางที่ถือครองแต่ละพันธุ์ควรปลูกไม่น้อยกว่า 7 ไร่

1. พันธุ์ยางที่แนะนำให้ปลูกในแหล่งปลูกยางเดิม (ภาคใต้และภาคตะวันออก)

1) พันธุ์ยางชั้น 1 BPM 24, สงขลา 36, RRIM 600, GT 1, PR 255, PR 261

2) พันธุ์ยางชั้น 2 PB 217, RRIC 110, RRIC 100, PB 260, PB 255, PB 235

3) พันธุ์ยางชั้น 3 KRS 251, PR 305, PR 302, RRIC 101, BPM 1, RRIM 712, KRS 250, KRS 226, KRS 225, KRS 218, PB 311, RRIC 121

2.พันธุ์ยางที่แนะนำให้ปลูกในแหล่งปลูกยางใหม่ (ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

1) พันธุ์ยางชั้น 1 RRIM 600, GT 1, สงขลา 36, BPM 24, PR 255

2) พันธุ์ยางชั้น 2 PB 235, PB 260

ในการเลือกพันธุ์ยางที่ดีนั้นจะต้องมีน้ำอย่างมาก ด้านทานลม สามารถ เจริญเติบโตเร็วสม่ำเสมอทั้งก่อนกรีดและหลังกรีด เป็นโรคเปลือกแห้งน้อย เปลือกที่กรีดแล้วออกเร็ว และหนาใกล้เคียงกับเปลือกเดิม และ หากใช้สารเคมีเร่งน้ำยางจะช่วยให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นมาก

2.3.2 การปลูกยางพาราให้ประสบผลสำเร็จ

ภาพที่ 2.2 การปลูกยางพารา

ที่มา : (<http://www.doa.go.th>)

ยางพาราเป็นพืชที่ปลูกเพื่อหวังผลผลิตในระยะยาว จนอายุมากกว่า 20 ปี ขึ้นไป หากเกษตรกรปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมไม่เพียงแต่เกษตรกรเองที่ต้องสูญเสียเงินที่ลงทุนลงแรงไป เสียทั้งเวลาและโอกาสแล้วยังทำให้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตและเศรษฐกิจของประเทศอย่างน่าเสียดายการปลูกยางเกษตรกรควรคำนึงถึงปัจจัยสำคัญได้แก่ พื้นที่ปลูก พันธุ์ยาง วัสดุปลูกวิธีการปลูกตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ปลูก การปลูกรวมไปถึงการดูแลรักษาสวนยางอย่างถูกต้อง เช่น การใส่ปุ๋ย การปลูกพืชคลุมการตัดแต่งกิ่ง ฯลฯ เพื่อให้ต้นยางเจริญเติบโตเปิดกรีดได้เร็วและให้ผลผลิตสูงอย่างสม่ำเสมอ

กรมวิชาการเกษตร อธิบายการปลูกสร้างสวนยางเกษตรกรจำเป็นต้องเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกยาง เสียก่อนเพราะปัจจุบันมีเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่ปลูกยางในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่นในพื้นที่นาข้าว พื้นที่ลุ่มน้ำขัง พื้นที่ที่เป็นดินเค็ม ดินตาด ดินปลวกและดินที่มีหินกรวดอัดแน่น หรือเป็นแผ่นหินแข็ง ทำให้ต้นแคระแกร็นไม่เจริญเติบโตต้นเล็กไม่ได้ขนาดเปิดกรีดเมื่ออายุ 7 ปี ทำให้ได้ผลผลิตต่ำ นอกจากนี้รากแขนงของต้นยางยังไม่สามารถใช้น้ำในฤดูแล้งยิ่งถ้าช่วงแล้งยาวนานก็จะทำให้ต้นยางตายจากยอดได้ง่าย

เกษตรกรจึง ควรปลูกยางในพื้นที่ที่เหมาะสมตามคำแนะนำของสถาบันวิจัยยางกรมวิชาการเกษตร โดยให้พิจารณาในเรื่องของดินและภูมิอากาศเป็นปัจจัยหลักโดยเฉพาะสภาพพื้นที่ ต้องเป็นพื้นที่ราบ แต่ถ้าเป็น

พื้นที่ลาดชันก็ไม่ควรเกิน 35 องศา ถ้าความลาดชันเกิน 15 องศาจำเป็นต้องทำขั้นบันไดเพื่อป้องกันดินยวบโคลนล้มได้ง่ายด้วยแรงลมพื้นที่ควรมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 600 เมตร เพราะถ้าสูงเกินจะทำให้การเจริญเติบโตลดลง นอกจากนี้ ควรมีหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า 1 เมตรมีการระบายน้ำดี ไม่มีชั้นหินหรือชั้นดินดานระดับน้ำใต้ดินควรต่ำกว่าระดับผิวดินมากกว่า 1 เมตรดินเป็นดินร่วนเหนียวถึงดินร่วนทราย และมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ระหว่าง 4.5-5.5 นอกจากนี้ ควรมีปริมาณน้ำฝนเพียงพอไม่น้อยกว่า 1,250 มิลลิเมตร ต่อปีและมีจำนวนวันฝนตกไม่น้อยกว่า 120-150 วัน ต่อปีหากเกษตรกรปลูกยางในพื้นที่ที่เหมาะสมดังกล่าว นอกจากต้นยางจะเจริญเติบโตแล้วยังให้ผลผลิตสูงและคุ้มค่ากับที่ลงทุนไปแต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเกษตรกรปลูกยางในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมและเกิดปัญหายับแล้งอย่างต่อเนื่อง

สวนยางที่เพิ่งปลูกใหม่และสวนยางที่เปิดกรีดแล้วจะได้รับผลกระทบทำให้ต้นยางยืนต้นตาย ซึ่งมักพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ การแก้ไขเกษตรกรก็สามารถทำได้ด้วยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้แก่ดิน ทำให้ดินร่วนซุยอุ้มน้ำได้ดี และช่วยรักษาความชื้นในดิน การใช้วัสดุคลุมดินรอบโคนต้นยางการใส่ปุ๋ยบำรุงต้นยางด้วยปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ก็จะทำให้ต้นยางสมบูรณ์แข็งแรงยิ่งขึ้น หรือแม้กระทั่งการขุดคุ้ยระบายน้ำให้มีความลึกมากกว่า 2 เมตรจากระดับผิวดิน ในกรณีดินมีน้ำท่วมขัง การช่วยบำรุงต้นยางเพิ่มขึ้น

2.3.3 กระบวนการผลิตยางพาราแผ่น

ราคายางในท้องตลาดแตกต่างกันไปตามคุณภาพการผลิตยาง ดังนั้นจึงเริ่มต้นจากในสวนยางก่อนเป็นอันดับแรก เริ่มจากถัวยรองรับน้ำยางต้องสะอาด อย่าให้มีสิ่งสกปรก เช่น เศษไม้ ขี้ยาง เป็นต้น ลงไปปะปนกับน้ำยาง เพราะจะทำให้ น้ำยางจับตัวกันเป็นก้อนเร็ว กรองน้ำยางได้ยากและถึงเก็บน้ำยางควรปิดฝาเพื่อป้องกันน้ำยางระลอก

1) การเก็บรักษาสภาพน้ำยางพารา

ภาพที่ 2.3 การเก็บรักษาสภาพน้ำยางพารา

ที่มา : (<http://www.blog.sanook.com>)

เมื่อได้น้ำยางสดจากต้นยางหากไม่มีการรักษาสภาพน้ำยางจุลินทรีย์ในอากาศ ที่ปะปนในน้ำยาง ที่ทำให้เกิดความเป็นกรด นั่นคือ มีอนุมูลวุกเกิดขึ้นและเกิดปฏิกิริยาสะท้อนกับอนุมูลลรอบ ๆ ผิวอนุภาควาง ทำให้น้ำยางเสียสภาพก่อนจะนำไปแปรรูป ดังนั้น จึงต้องมีการรักษาสภาพน้ำยางโดยการเติมสารเคมี เช่น สารละลายแอมโมเนียร้อยละ 0.05 ต่อน้ำหนักน้ำยาง สารละลายโซเดียมซัลไฟท์ ร้อยละ 0.02 – 0.05 ต่อน้ำหนักน้ำยาง

2) การเก็บรักษาสภาพน้ำยางชั้นในปัจจุบันมีใช้อยู่ 5 ระบบคือ

1) น้ำยางชั้นแอมโมเนียสูงใช้สารละลายแอมโมเนียปริมาณร้อยละ 0.7

2) น้ำยางชั้นแอมโมเนียต่ำ ใช้สารละลายแอมโมเนียปริมาณร้อยละ 0.2 ร่วมกับสารละลายโซเดียมเพนตะคลอโรฟิเนตปริมาณร้อยละ 0.2

3) น้ำยางชั้นแอมโมเนียต่ำ ใช้สารละลายแอมโมเนียปริมาณร้อยละ 0.2 ร่วมกับสารละลายกรดบอริกปริมาณร้อยละ 0.24

4) น้ำยางชั้นแอมโมเนียต่ำ ใช้สารละลายแอมโมเนียปริมาณร้อยละ 0.2 ร่วมกับซิงค์ไดไฮดรอกไซด์โอคาร์บลาเมท (ในรูปดิสเพชัน) ปริมาณร้อยละ 0.2

5) น้ำยางชั้นแอมโมเนียต่ำ ใช้สารละลายแอมโมเนียปริมาณร้อยละ 0.2 ร่วมกับเตทตระเมทิลไฮยูแรมไดซัลไฟด์ ปริมาณร้อยละ 0.013 และซิงค์ออกไซด์ ปริมาณร้อยละ 0.0

3) วิธีการทำยางแผ่น

ภาพที่ 2.4 วิธีการนวดยางพาราแผ่น
ที่มา : (<http://www.blog.sanook.com>)

เมื่อรวบรวมน้ำยางใส่ถังแล้ว ให้รีบไปทำยางแผ่นทันที สิ่งสำคัญที่สุดในการทำยางแผ่นชั้นดีคือความสะอาด ดังนั้นเครื่องมือในการทำยางแผ่นทุกชนิดจะต้องทำความสะอาดทุกครั้ง ทั้งก่อนและหลังการใช้งาน

4) เครื่องมือที่จำเป็นในการทำยางแผ่น มีดังนี้

- 1) เครื่องกรองลวดเบอร์ 40 และ 60
- 2) ตะก
- 3) ถังสำหรับใส่น้ำและน้ำยาง
- 4) โตะนวดยาง
- 5) เครื่องรีดยางชนิดเรียบชนิดดอก
- 6) โรงเรือน
- 7) กระจบองตวงน้ำยาง
- 8) ใบพายกวนน้ำยาง
- 9) ภาชนะผสมน้ำยาง

2.3.4 ตลาดยางพารา

ภาพที่ 2.5 ตลาดยางพารา

ที่มา :(<http://www.skyscrapercity.com>)

การส่งออกยางพาราของไทยในช่วงเดือนมกราคม-พฤษภาคม 2552 มีปริมาณการส่งออก 1,064,507 ตัน ลดลงร้อยละ 10.1 และคิดเป็นมูลค่าการส่งออก 3,982 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ลดลงร้อยละ 49.1 เนื่องจากความต้องการยางในตลาดส่งออกหลักลดลงและราคายางเฉลี่ยในปี 2552 อยู่ในระดับต่ำกว่าช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 43.4 ตลาดส่งออกหลักมีอัตราการขยายตัวลดลงเกือบทุกตลาด อาทิ จีน มาเลเซีย ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และเกาหลีใต้ โดยมีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 35.2, 37.0, 56.3, 60.2 และ 53.0 ตามลำดับ โดยทั้ง 5 ตลาด คิดเป็นสัดส่วนรวมกันร้อยละ 80 ของการส่งออกยางพาราทั้งหมดของไทย ส่วนตลาดส่งออกที่ยังคงขยายตัวได้ ได้แก่ เวียดนามขยายตัวร้อยละ 17.8

ตลาดภายในประเทศ เกษตรกรชาวสวนยางจะขายยางในรูปแบบของน้ำยางสด ยางแผ่นดิบและชียางให้กับพ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น จากนั้นพ่อค้าคนกลางจะนำยางไปขายให้กับตลาดกลางยางพารา โรงงานรมควัน และโรงงานยางแผ่นผึ่งแห้ง หรือเกษตรกรนำยางไปขายให้กับตลาดกลางและโรงงานโดยตรง ส่วนการกำหนดราคายางในประเทศถูกกำหนดจากตลาดหลักของโลก โดยเฉพาะตลาดสิงคโปร์และมาเลเซีย โดยผ่านผู้ซื้อรายใหญ่ต่างประเทศไม่กี่บริษัท กำหนดราคารับซื้อโดยใช้ราคา F.O.B. ของยางแผ่นรมควันชั้น 3 ที่คาดว่าจะขายได้หักด้วยค่าใช้จ่ายในการส่งออก ค่าอากรขาออก และค่าสงเคราะห์การปลูกแทน ปัญหาด้านการตลาดภายในประเทศตลาดท้องถิ่นมีผู้ขายเป็นเกษตรกรจำนวนมาก ขณะที่ผู้ซื้อคือ พ่อค้าคนกลางมีจำนวนน้อยรายและมีหลายขั้นตอน ส่งผลให้ราคาที่เกษตรกรขายต่ำกว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งตลาดกลางยางพาราของไทย ตั้งอยู่ที่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เป็นเพียงแค่ตลาดซื้อขายยางแผ่นดิบโดยวิธีประมูล และห้องค้ายางมีแต่การซื้อขายยางเฉพาะสมาชิกของเจ้าของสวนยางรายใหญ่เท่านั้น เนื่องจากเจ้าของสวนยางรายใหญ่มียางจำนวนมากและมีรถบรรทุกเป็นของตนเอง ตลาดกลางยางพาราจึงไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และไม่เป็นระบบที่เชื่อมโยงกับตลาดกลางในแต่ละจังหวัด อีกทั้งยังขาดระบบข้อมูลข่าวสารที่เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างตลาดกลางและตลาดท้องถิ่นและตลาดประมูลท้องถิ่นและตลาดประมูลท้องถิ่น ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับข้อมูลด้านราคาและสถานการณ์ซื้อขายยางพารา จึงถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางได้ง่าย

ตลาดยางต่างประเทศ ที่สำคัญในต่างประเทศมี 6 ตลาด คือ ตลาดกัวลาลัมเปอร์ สิงคโปร์ ลอนดอน นิวยอร์ก และโอซาก้า ซื้อขายทั้งยางธรรมชาติและยางสังเคราะห์ ปัจจุบันมีการซื้อขายผ่านตลาดกลางประมาณร้อยละ 30 เท่านั้น นอกนั้นเป็นการซื้อขายโดยตรง ระหว่างผู้ซื้อซึ่งมักเป็นโรงงานผลิตภัณฑ์ยาง เช่น ผู้ผลิตยางรถยนต์และยางอื่น ๆ กับผู้ส่งออกยางพาราปัญหาตลาดต่างประเทศ ปัจจุบันตลาดต่างประเทศ มีการซื้อขายส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เป็นการซื้อขายโดยตรงประเทศรับซื้อมีเพียง 4-5 ประเทศส่งผลให้ประเทศผู้ซื้อ

บทบาทในการกำหนดราคาของไทย และ การส่งออกยางพาราไปต่างประเทศ มียางพาราจำนวนหนึ่งส่งออกผ่านท่าเรือกรุงเทพฯ ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูง

2.4 การวัดพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS

ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ หรือ Geographic Information System : GIS เป็นเทคโนโลยีที่ใช้กำหนดข้อมูลและสารสนเทศ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ สัมพันธ์กับตำแหน่งในแผนที่ ตำแหน่งเส้นรุ้งเส้นแวงข้อมูลและแผนที่ใน GIS เป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในรูปของตารางข้อมูลและฐานข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Data) ซึ่งรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลายจะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS และทำให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับเวลาได้ เช่นการแพร่ขยายของโรคระบาด การเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน การบุกรุกทำลายการเปลี่ยนแปลงของการใช้พื้นที่ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้เมื่อปรากฏบนแผนที่ทำให้สามารถแปลและสื่อความหมาย ใช้งานได้ง่าย

การนำระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนที่ขอบเขตการใช้ที่ดินของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ทำให้เกษตรกรสามารถการอ้างอิงตำแหน่งที่ดินของตนเองและสื่อสารภายในกลุ่มและในชุมชนได้ง่ายและมีความถูกต้องได้มากขึ้น

2.4.1 วัตถุประสงค์การวัดพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS

1. สร้างระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ แสดงขอบเขตที่ดินทำกินของเกษตรกรชุมชนบ้านโนนโพธิ์ โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาในพื้นที่และข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ในการวิเคราะห์พื้นที่ โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

2. เพื่อจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านโนนโพธิ์ และจัดทำฐานข้อมูลขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในบริเวณพื้นที่บ้านโนนโพธิ์

2.4.2 วิธีดำเนินการการวัดพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS

1. รวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลเอกสาร ภาพจากดาวเทียม แผนที่ที่เกี่ยวข้อง และเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการแปลภาพและวิเคราะห์สิ่งปกคลุมดิน การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลภาพถ่ายจากดาวเทียมที่มีความละเอียดสูงและความละเอียดปานกลาง แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ เอกสารและรายงานการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2. วิเคราะห์ข้อมูลการใช้ประโยชน์พื้นที่ กำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยอาศัยหลักการแปลภาพด้วยสายตา (Visual Interpretation) โดยใช้ข้อมูลเอกสารและแผนที่ภูมิประเทศในการศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อช่วยให้การจำแนกมีความถูกต้องยิ่งขึ้น

3. การตรวจสอบและแก้ไขร่วมกับชุมชน ผลการจำแนกที่ได้จะทำการตรวจสอบความถูกต้องโดยการสำรวจภาคสนามและจัดเวทีเสวนา และนำเข้าระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อทำการปรับแก้ขอบเขตก่อนจะจัดทำเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์

4. จัดทำแผนที่ขอบเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่และรายงานผลการศึกษา จัดทำแผนที่ต้นร่าง (Preliminary Map) แสดงขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยสร้างฐานข้อมูลการใช้

ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial data) และข้อมูลเชิงบรรยาย (Attribute data) พร้อมทั้งคำนวณพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละประเภทโดยจัดทำรายงานผลการศึกษาและแผนที่ขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในมาตราส่วน 1:50,000

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราอย่างมีส่วนร่วมเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ต.ก่อเอ้ อ.เขื่อนใน จ.อุบลราชธานี จะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องใช้ทุนเดิมที่ชุมชนมีอยู่คือ ความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ผู้คนในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ พื้นที่ทางการเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายด้านการทำการเกษตรในพื้นที่ อันได้แก่ การปลูกข้าวการปลูกพริก การปลูกถั่วลิสง เป็นต้น และมีเกษตรกรผู้ปลูกยางมากถึง 170 รายเกษตรกรส่วนใหญ่มีการลงทุนในการปลูกยางพาราอยู่ในระยะ 1 – 7 ปี และเกษตรกรเหล่านี้ยังมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทางด้านความรู้ และงบประมาณที่เกื้อหนุนการปลูกยางพาราในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันในพื้นที่จังหวัดก็มีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในการปลูกยางพาราเช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์ยางพารา (สกย.) สำนักงานการเกษตร กรมวิชาการเกษตรที่มีความพร้อมในส่วน of ความรู้ รวมทั้งนโยบายของทางจังหวัดอุบลราชธานีก็สนับสนุนให้เป็นอย่างเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี ในส่วนของพื้นที่องค์กรบริหารส่วนตำบลก็มีงบประมาณส่งเสริมอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพาราอยู่แล้ว

ในกระบวนการรวมกลุ่มมีความจำเป็นที่ทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการหนุนเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน และต้องอาศัยแนวคิดการรวมกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สร้างแรงจูงใจในเชิงอุดมการณ์ พัฒนาคนให้มีศักยภาพ พัฒนาเครือข่าย สร้างให้มีการเรียนรู้ภายในกลุ่ม และภายนอกกลุ่ม มีความสุขในการอยู่ร่วมกันจนนำไปสู่การค้นคืนนวัตกรรม การเพิ่มมูลค่าและคุณภาพของยางพาราแผ่น การลดต้นทุนการปลูกยางพารา ส่งผลให้เกิดกลุ่มที่เข้มแข็งมีความมั่นคงในอาชีพ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการปลูกยางพาราได้เป็นอย่างดี จนสามารถพัฒนากระบวนการปลูกยางพาราได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษานานวิจัยนี้ มุ่งเพื่อศึกษาสถานการณ์ องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชนเพื่อศึกษาสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS เพื่อหากระบวนการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์ที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน โดยกระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างมีส่วนร่วมการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research PAR) และดำเนินงานวิจัยด้วยกระบวนการและกิจกรรมที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนระหว่างกันในทีมวิจัย ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

3.1 ขอบเขตการศึกษา

3.1.1 พื้นที่ดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ ทางคณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่เป้าหมายคือ บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่วิจัย ด้วยเหตุผลคือ พื้นที่การเกษตรบ้านโนนโพธิ์ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายในการทำการเกษตร ซึ่งได้แก่ ยางพาราข้าว มันสำปะหลัง และปาล์มพริก และผักสวนครัวชนิดอื่น ๆ ซึ่งอาชีพหลักของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ คือ อาชีพเกษตรกร โดยร้อยละ 90 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ทำการปลูกยางพารา ซึ่งมีพื้นที่ในการปลูกยางพารามากกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด นอกจากนี้เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ยังเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งที่เกิดจากผู้นำชุมชนและชาวบ้าน ที่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือและตระหนักถึงความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมองเห็นถึงศักยภาพของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษากระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพอย่างมีส่วนร่วม

3.1.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลักในการดำเนินงานวิจัยคือ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 170 ครัวเรือน

กลุ่มเป้าหมายรอง คือ บุคลากรและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลก่อเอ้ อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี

3.2 กระบวนการวิจัย

3.2.1 การค้นหาโจทย์วิจัย

ทีมวิจัยนักวิชาการคือ คณาจารย์ในคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ให้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ อบต.ก่อเอ้

ซึ่งเป็น 1 ใน 8 พื้นที่ยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาบึงบัวซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานีและเขื่องใน

ทีมวิจัยนักวิชาการได้ลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก้อเอ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บ้านโนนโพธิ์ มี 1 หมู่ แบ่งการปกครองออกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการประจำหมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม พืชที่ปลูกมากที่สุด คือ ยางพารา รองลงมาคือ ข้าว มันสำปะหลัง และปาล์ม พริก ตามลำดับ โดยประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร

ซึ่งจากการสอบถามเกษตรกรในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ถึงปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรในพื้นที่ พบว่า เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ส่วนใหญ่จะปลูกยางพารามากที่สุด คิดเป็น 90% ของพื้นที่ทำการเกษตรในชุมชน โดยพื้นที่ในการปลูกยางพารา เมื่อแบ่งตามการถือครองที่ดินพบว่า เกษตรกรมีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดินในการปลูกยางพารา เป็นจำนวน 20 รายและไม่มีเอกสารการถือครองที่ดิน 86 รายและเมื่อแบ่งแยกการเจริญเติบโตของต้นยางพาราพบว่า พื้นที่สวนยางพาราของเกษตรกรที่สามารถรีดน้ำยางเพื่อนำมาผลิตเป็นยางแผ่นแปรรูปมีอยู่ 10 ราย สวนยางพาราที่กำลังรอกรีดมีอายุของต้นยางอยู่ที่ 3 - 7 ปี มีอยู่ 50 ราย และ สวนยางที่เพิ่งเริ่มปลูกมีอยู่ 24 ราย

เมื่อทีมวิจัยนักวิชาการได้สำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ในด้านการทำเกษตรกรรมเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน หลังจากนั้นจึงได้สอบถามเกษตรกรในบ้านโนนโพธิ์ ในปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำเกษตรกรรม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกยางพาราในที่ทำกินของตนเอง ซึ่งในการปลูกยางพารา มีการเข้ามาดูแลจากทางหน่วยงานราชการเป็นครั้งคราว รวมถึงการสนับสนุนการให้ความรู้ในการปลูกยางและการดูแลรักษาเฉพาะกลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ได้รับการดูแลทั้งในด้านความรู้และงบประมาณสนับสนุน คือ กลุ่มเกษตรกรผู้มีเอกสารสิทธิ์ในที่ทำกินของตนเอง ซึ่งมีจำนวนเพียงแค่ 20 รายเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นเป็นการปลูกยางพาราโดยการศึกษาด้วยตนเอง ไม่ได้รับการดูแลจากทางภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในด้านการให้ความรู้และงบประมาณ จึงเป็นสาเหตุหลักสำคัญที่ทำให้เกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ มีการปลูกยางพาราแบบต่างคนต่างปลูก ไม่มีการปรึกษาหารือในเรื่องเทคนิคและวิธีการในการปลูกระหว่างเกษตรกรในชุมชนด้วยกัน จนถึงกระบวนการซื้อขายยางพาราก็เช่นเดียวกัน คือ ต่างคนต่างขาย ซึ่งมีวิธีการขายยางพารา 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 นำยางพาราแผ่น ไปขายที่ตลาดยางพาราไปขายด้วยตนเอง โดยตลาดยางพาราตั้งอยู่ที่อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นตลาดยางที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รองจากตลาดยางพารา จังหวัดบุรีรัมย์ วิธีที่ 2 คือ มีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อยางพาราแผ่น ถึงที่บ้านของเกษตรกรเอง ซึ่งใน 2 วิธีการข้างต้น ทำให้เกษตรกรถูกกดราคายางพาราแผ่นมาก เนื่องจากไม่มีอำนาจการต่อรอง เพราะต่างคนต่างไปขายผลผลิตของตนเอง

จากปัญหาข้างต้น เกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ และ ทีมคณะผู้วิจัย จึงได้ตั้งโจทย์การวิจัยร่วมกัน เพื่อหากระบวนการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเกิดเป็นแนวคิดการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพอย่างมีส่วนร่วม โดยศึกษาสภาพพื้นที่การถือครอง การวางแผนกำหนดพื้นที่ในการปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ด้วยระบบ GIS เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ขึ้นรวมทั้งเป็นการรวมกลุ่มด้วยกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชนเอง

3.2.2 การค้นหาทีมวิจัย

สมาชิกของงานวิจัย การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพ เกษตรอย่างมีส่วนร่วม บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี เกิดจากการรวมกลุ่มของอาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ให้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่ อบต.ก่อเอ้ และค้นหาปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

จากนั้น ทีมวิจัยจึงได้ปรึกษากับศูนย์ประสานงานชุดนักวิชาการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี เพื่อขอคำแนะนำในการร่วมพัฒนาท้องถิ่นบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี ซึ่งก็ได้รับคำแนะนำที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง ทีมวิจัยจึงเดินทางเข้าพื้นที่บ้านโนนโพธิ์เพื่อทำการค้นหาทีมวิจัยชุมชน

ทีมนักวิจัยได้ปรึกษาหารือถึงแนวทางในการได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานของกระบวนการวิจัย โดยเริ่มต้นจากการคัดเลือกนักวิจัยชุมชน ที่สละเวลาส่วนตนเพื่อร่วมมือและร่วมใจในการทำงานวิจัยการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพอย่างมีส่วนร่วม ทางคณะผู้วิจัยทีมนักวิชาการ จึงได้ประสานงานกับผู้นำชุมชน คือ นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว ตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลก่อเอ้ และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในการประสานงานเพื่อหา ทีมนักวิจัยชุมชนเพิ่มเติม โดยผู้ที่เข้าร่วมเป็นทีมวิจัยเกิดขึ้นจากความสมัครใจเพื่อผลประโยชน์ของชุมชนซึ่งหลังจากการประสานงานแล้ว ทีมงานวิจัยจึงได้นักวิจัยชุมชนเพิ่มขึ้นมาเป็น 5 คน โดยหน้าที่หลักคือการประชาสัมพันธ์โครงการให้ทราบถึงวัตถุประสงค์อย่างคร่าวๆ เพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบและให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียง

จากการเข้าพื้นที่ดังกล่าว ทำให้ทีมวิจัยได้สมาชิกวิจัยเป็น 3 ฝ่าย คือ

1) **ทีมวิจัยหลัก** คือ คณะอาจารย์คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จำนวน 4 ท่าน

2) **ทีมวิจัยชุมชน** คือ จำนวนสมาชิกเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี จำนวน 17 ท่าน

3) **ทีมวิจัยสนับสนุน** คือ เจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายก อบต. ก่อเอ้ นักพัฒนาการชุมชน สำนักงานการเกษตรอำเภอลำทะเมนชัย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านโนนโพธิ์ จำนวน 7 คน

3.2.3 การสร้างทีมวิจัย

หลังจากที่คณะผู้วิจัยทั้งทีมนักวิชาการและทีมนักวิจัยชุมชนได้จำนวนสมาชิกครบเรียบร้อยแล้ว จึงได้ประสานงานกับทางชุมชนเพื่อจัดการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในหน้าที่การรับผิดชอบในโครงการวิจัย หลังจากนั้น ทีมวิจัยแบ่งบทบาทหน้าที่และวางแผนการทำงานร่วมกันโดยทีมวิจัยชุมชนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ อาทิเช่น ผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่บ้าน ประธานอสม. ประจำบ้านโนนโพธิ์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้ากลุ่มแม่บ้านวิสาหกิจชุมชน โดยทีมวิจัยมีกระบวนการในการสร้างทีมวิจัย ดังนี้

1. จัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจระหว่างทีมวิจัยเพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่และวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยมอบหมายงานตามความถนัดและความสมัครใจ ซึ่งเป็นผลจากการมอบหมายงานที่เหมาะสม

กับผู้วิจัย ทำให้การทำงานของทีมวิจัยจึงเกิดความสับสนไหลของกระบวนการทำงาน มีการติดต่อประสานงานระหว่างแต่ละฝ่าย สมาชิกในทีมซึ่งมีความคุ้นเคยอยู่แล้ว ทำให้การทำงานวิจัยมีความง่ายยิ่งขึ้น นอกเหนือจากนั้นแล้วชาวบ้านในชุมชนยังเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนจึงมีสมาชิกเข้าร่วมในการทำวิจัยเพิ่มขึ้น

2. การประสานงานระหว่างทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยชุมชน เนื่องจากระยะทางระหว่างพื้นที่วิจัยและทีมวิจัยหลักมีระยะทางที่ไม่ห่างไกลกันนัก ในการติดต่อประสานงานจึงใช้ช่องทางการสื่อสารได้หลากหลายช่องทาง ทั้งวิธีการติดต่อทางโทรศัพท์ หรือการเข้าไปภายในชุมชนบ่อยๆ โดยการเข้าไปในชุมชนแต่ละครั้งก็ได้มีการประสานงานและมอบหมายให้ประธานกลุ่มคือ รองผู้ใหญ่บ้านกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว เป็นผู้รับหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน เพราะเป็นผู้ที่สามารถประสานทั้งชาวบ้านในชุมชนและทีมวิจัยหลักได้เป็นอย่างดี

3. จัดประชุมสรุปแนวทางและหาแนวทางแก้ไข การทำงานทุกครั้งหลังจากการทำกิจกรรมเสร็จสิ้น เพื่อสรุปความเข้าใจให้ตรงกันของกลุ่ม และใช้เวทีการประชุมนี้ในการซักซ้อมทำความเข้าใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น ซักถาม เกี่ยวกับการงานของทีม

4. จัดกิจกรรมสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อสร้างความสนิทสนม เช่น การเยี่ยมชมพื้นที่ปลูกยางพาราของเกษตรกรต้นแบบ หรือเกษตรกรคนอื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปลูกยางพารา หรือพืชชนิดอื่นๆ การร่วมรับประทานอาหารระหว่างทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยชุมชน โดยทุกครั้งเมื่อมีการเข้าไปในพื้นที่ชุมชนและมีการประชุมร่วมกัน โดยสมาชิกทีมวิจัยชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านหรือพ่อบ้านของทีมวิจัย จัดเตรียมอาหารสำหรับการทำงานของกลุ่ม ซึ่งอาหารส่วนใหญ่เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นในชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่ทำการเกษตรอยู่แล้ว จึงทำให้อาหารที่รับประทานมีความหลากหลาย

5. การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องเขียน สำหรับทีมวิจัยชุมชนทุกท่าน ไว้สำหรับการจดบันทึกกิจกรรมและการประชุมของทีม เพื่อเป็นการฝึกการเขียนและการทบทวนการทำงานของ팀

6. การเปิดโอกาสให้ทีมวิจัยชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นในเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นการฝึกความมั่นใจในการแสดงออกและส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการรับรู้ในผลงานที่ตนมีส่วนร่วมในกลุ่ม

7. การศึกษาดูงานภายนอก โดยการจัดการศึกษาดูงานสหกรณ์การเกษตร และวิสาหกิจชุมชน ที่เป็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จแล้ว ซึ่งมีการดำเนินงานที่เป็นรูปแบบ มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งการศึกษาดูงานได้ดำเนินการถึง 2 ครั้ง เนื่องจากครั้งที่ 1 เป็นการศึกษาดูงาน สหกรณ์การเกษตรภูพานจะหลวย อำเภอนาจะหลวย จ.อุบลราชธานีซึ่งเป็นสหกรณ์ที่ความเข้มแข็งมาก มีการติดต่อซื้อขายยางพาราจากต่างประเทศ มีโรงงานการแปรรูปยางพาราแผ่นเป็นของชุมชน รายได้หมุนเวียนเฉลี่ย 20 ล้านบาทต่อปี ซึ่งทางทีมวิจัยชุมชนเห็นว่า การศึกษาดูงานในครั้งนี้ ยังไม่เห็นแนวทางในการตั้งกลุ่ม เห็นแต่ปลายทางที่ประสบความสำเร็จแล้วซึ่งดูไกลตัวมากเกินไป ทีมวิจัยชุมชนจึงเสนอกลุ่มวิสาหกิจการเกษตรภูพาน อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้ทราบข่าวจากทางหนังสือพิมพ์ว่าเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่มีจุดเริ่มต้นจากชาวบ้านในพื้นที่ จากกลุ่มเล็ก ๆ กลายเป็นกลุ่มใหญ่ที่มีระบบจัดการและการบริหารที่มีความสมบูรณ์ จนได้รับรางวัลจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดีเด่นในปี 2557 ซึ่งจากการดูงานในครั้งนี้ 2 ทำให้ทีมนักวิจัยชุมชน เกิดแนวคิดที่รวมกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ และสามารถสร้างกลุ่มได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.2.4 การจัดเวที

หลังจากที่ดำเนินการแบ่งหน้าที่ในการวิจัยให้กับนักวิจัยชุมชนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยจึงดำเนินงานประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ซึ่งกระบวนการในการจัดเวทีเพื่อชี้แจงโครงการเป็นกระบวนการแรก ที่คณะผู้วิจัยได้จัดขึ้น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้กับชาวบ้านชุมชนให้รับทราบ

3.2.4.1 รูปแบบเวที

การวิจัยครั้งนี้ใช้การจัดเวทีเป็นเครื่องมือหลักในการทำงาน ซึ่งการออกแบบจัดทำเวที ได้พิจารณาจากกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่ต้องการ และความสะดวกของสถานที่ โดยเน้นการจัดเวทีภายในชุมชนเป็นเวทีที่มีผู้เข้าร่วม คือ ทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยชุมชน และยังรวมไปถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่ เช่น สำนักงานการเกษตรอำเภอเชิงในสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทีมวิจัยได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในชุมชน รวมทั้งการเชิญวิทยากรจากภายนอกให้การอบรมด้านจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อบรมด้านการบำรุงรักษาสวนยาง นอกจากนั้นแล้วยังมีการศึกษาดูงาน และสรุปบทเรียนที่ได้จากการศึกษาดูงานในครั้งนี้ และยังส่งเสริมให้ทีมวิจัยชุมชนเข้าร่วมเวทีอื่นๆ อย่างเช่น เข้าร่วมอบรมในหัวข้อต่างๆ ที่ สกย. ได้จัดขึ้นตามสถาบันการศึกษา และถือเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่มีส่วนช่วยกันขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในชุมชนได้แบบยั่งยืน

3.2.4.2 ขั้นตอนและกระบวนการในการจัดเวที

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อกำหนดวันเวลาในการจัดกิจกรรมร่วมกัน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกิจกรรมเพื่อการเตรียมความพร้อมของทีม โดยมีการนัดหมายเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนของการนัดหมายและกิจกรรมในแต่ละครั้ง โดยทีมวิจัยหลักมีการโทรศัพท์เพื่อซักซ้อมความเข้าใจในการทำงาน เช่น การจัดเตรียมสถานที่ประชุม การประสานงานกับสมาชิกในชุมชน การจัดเตรียมอาหาร การจัดเตรียมอุปกรณ์ในการประชุม รวมทั้งการจัดเตรียมเอกสารสำหรับการประชุมอย่างน้อยล่วงหน้า 1-3 วัน
2. ประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม เช่น การโทรศัพท์นัดหมาย ชุมชนและสมาชิกกลุ่มวิจัย
3. แบ่งหน้าที่ของทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยชุมชน เพื่อป้องกันการทํางานซ้ำซ้อนและการสูญเสียเวลา
4. จัดเตรียมยานพาหนะและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม
5. กำหนดประเด็นปัญหาเพื่อระดมความคิดเห็น รวมทั้งการกำหนดวาระการจัดกิจกรรมเพื่อความกระชับ และบรรลุวัตถุประสงค์
6. หากมีการเชิญวิทยากรภายนอก ทีมวิจัยจะใช้วิธีการติดต่อและประสานงานวิทยากร รวมทั้งการจัดทำเอกสารประกอบการอบรม
7. สรุปผลการประชุม และจัดทำรายงานการประชุมเพื่อรับรองในการประชุม

3.3 เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล

เครื่องมือและการเก็บข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ทีมวิจัยศึกษาหลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2) ทีมวิจัยศึกษาตัวอย่างเครื่องมือจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นองค์ความรู้ ปัญหาอุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชนการศึกษาสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS
- 3) ทีมวิจัยเข้าร่วมการอบรมการสร้างเครื่องมือที่จัดอบรมแล้วได้นำแนวทางในการจัดทำเครื่องมือไปสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน
- 4) ประชุมทีมวิจัยเพื่อทำความเข้าใจวิธีการสร้างเครื่องมือ และร่วมกันกำหนดเนื้อหา และประเด็นที่จะเก็บข้อมูลจากเครื่องมือที่เลือกมา
- 5) ทีมวิจัยอบรม รูปแบบการเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ทดลองฝึกซ้อมในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลรวมทั้งการจดยางงานในการเก็บข้อมูล
- 6) ทำการสรุปปัญหาอุปสรรคในการสัมภาษณ์ การตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้อง การจัดบันทึกการจัดเก็บข้อมูล การสำรวจสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS และหาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสม

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) บริบทชุมชนหรือประวัติชุมชน ปฏิทินฤดูกาล ปฏิทินวัฒนธรรม องค์กรชีวิต ผังเครือญาติ
- 2) กล้องถ่ายภาพ ใช้บันทึกภาพกิจกรรมต่างๆ สถานที่สำคัญ และผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญต่างๆ
- 3) เครื่องบันทึกผล GPS สำหรับการสำรวจสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS
- 4) สมุดจดบันทึกประจำตัวของสมาชิก เพื่อใช้จดบันทึกข้อมูลสำคัญ ในระหว่างการประชุม
- 5) แบบรายงานการประชุม เพื่อการสรุปสาระในการประชุมของกลุ่ม กระบวนการดำเนินการต่างๆ และสรุปผลการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

3.3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จึงมีหลากหลายวิธี ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ทีมวิจัยมีแนวประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ถึงประวัติความเป็นมาในชุมชน รวมทั้งบริบทชุมชนในสมัยก่อน
2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ทีมวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ โดยสร้างบรรยากาศของการสัมภาษณ์เหมือนการพูดคุยกันแบบธรรมดา สร้างบรรยากาศเป็นกันเองทุกครั้งในการสัมภาษณ์ โดยควบคุมไม่ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการขาดหายไปข้อดีของการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการก็คือ ได้แนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะทำให้การจัดตั้งกลุ่มประสบความสำเร็จ

3. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลบริบทชุมชน เช่น ประวัติหมู่บ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ช่วงเวลาผลผลิตทางการเกษตร เส้นทางคลองส่งน้ำ การปลูกยางพารา ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกยางพารา และพืชชนิดอื่น เป็นต้น

4. การจัดเวทีเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การรวบรวม เรียบเรียงและสังเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การอบรมความรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบเครื่องมือในการวิจัย เพื่อหาคำตอบให้กับโจทย์วิจัย วิธีการเก็บข้อมูลกับผู้ที่ให้ข้อมูลคนสำคัญ โดยการทดลองฝึกซ้อมกันภายในกลุ่ม

2) การจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยการแบ่งกลุ่มและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ว่าใครจะเป็นผู้สอบถาม ใครเป็นผู้จดรายงาน ใครเป็นผู้สังเกตการณ์ในการเพิ่มเติมหัวข้อที่ซักถามไม่สมบูรณ์ และกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

3) จัดประชุมกลุ่มร่วมกันเพื่อสรุป เรียบเรียงและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาโดยให้กลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มช่วยกันเรียบเรียงข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน ข้อมูลศักยภาพของชุมชน ข้อมูลสภาพปัญหาของชุมชน และสภาพปัญหาการถือครองที่ดิน และปัญหาและอุปสรรคในการปลูกยางพารา

4) ทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเรียบเรียงของทีมวิจัยชุมชนมาเรียบเรียงและสังเคราะห์เป็นประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อที่จะนำเสนอข้อมูลเหล่านั้นกลับสู่ชุมชนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปเผยแพร่ต่อไป

5. การสำรวจข้อมูลการถือครองที่ดินจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

นักวิจัยชุมชนได้ดำเนินการสอบถามข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการเก็บแบบสอบถามข้อมูลของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์จำนวน 48 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์และข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเบื้องต้นประเด็นในการสอบถามประเภทการทำการเกษตรของเกษตรกรรายได้ต่อปีที่ได้รับจากการทำการเกษตรระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่บทบาทในชุมชนการถือครองที่ดินเพื่อใช้ในการทำการเกษตรการใช้ประโยชน์จากที่ดินปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

6. การสำรวจพื้นที่การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์จากที่ดินบ้านโนนโพธิ์

จากการสอบถามเกษตรกรเมื่อระบุถึงเอกสารสิทธิ์ในที่ดินพบว่า พื้นที่ปลูกยางพารามีจำนวนเกษตรกรที่ถือครองที่ดินในการปลูกยางพาราแบบมีเอกสารสิทธิ์จำนวน 13 ราย และไม่มีเอกสารสิทธิ์จำนวน 38 ราย หลังจากที่เราทราบข้อมูลเบื้องต้นแล้ว นักวิจัยและนักวิจัยชุมชน จึงดำเนินการสำรวจและประเมินศักยภาพในการปลูกยางพาราโดยแบ่งพื้นที่ในการสำรวจเป็น 5 กลุ่ม เพื่อที่จะทำการหาข้อมูลพื้นที่ในการทำการเกษตรในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ โดยการสำรวจด้วยระบบ GIS ทีมนักวิจัยวิชาการจึงทำการอบรมเชิงปฏิบัติการในการลงพื้นที่การสำรวจและเก็บข้อมูลให้กับทีมนักวิจัยชุมชน และเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ในการสำรวจพื้นที่

ซึ่งการลงพื้นที่สำรวจการถือครองที่ดินในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม โดยมีเกษตรกรแกนนำหลักสำคัญในการเป็นหัวหน้าทีมพร้อมด้วยเกษตรกรเจ้าของที่ แบ่งออกได้ดังนี้

1. ทีมสำรวจพื้นที่ตอนเหนือของหมู่บ้าน จำนวน 25 แปลง หัวหน้าทีมคือ นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้วและนายนาธิป ทองชุม

2. ทีมสำรวจพื้นที่ตอนใต้ของหมู่บ้าน จำนวน 36 แปลง หัวหน้าทีมคือ นายขวัญ พิมพ์ดี และนายวันดี สิงห์สถาน
3. ทีมสำรวจพื้นที่ทางตะวันออกของหมู่บ้าน จำนวน 18 แปลง หัวหน้าทีมคือ นายกระจ่าง บุญสมยา และนายไสว เจริญสุข
4. ทีมสำรวจพื้นที่ทางตะวันตกของหมู่บ้าน จำนวน 24 แปลง หัวหน้าทีมคือ นายบุญมี ทองไทย และนายสมควร บุญสมยา
5. ทีมสำรวจพื้นที่ทางตะวันตกติดบ้านดงยาง จำนวน 10 แปลง หัวหน้าทีมคือนายคำดี บุญจริง

3.4 วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาการ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีระยะเวลา ในการวิจัย 1 ปี ได้แบ่งวิธีการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.4.1 ระยะเตรียมการ

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับเกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อทราบถึงปัญหาและความสำคัญในการดำเนินงานวิจัย
- 2) เพื่อเป็นการสร้างโจทย์วิจัยที่มีความสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน
- 3) เพื่อให้ นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนมีความเห็นในการสร้างโจทย์วิจัยที่ตรงกัน

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 40คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 ทีมวิจัยสนับสนุน คือ นักวิชาการจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 เกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 34 คน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประสานงานนักวิชาการจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กำหนดนัดหมาย การเตรียมพาหนะเดินทางในการลงพื้นที่เพื่อขอคำแนะนำและข้อมูลจากหน่วยงานราชการที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน

2. จัดเตรียมเอกสารลงพื้นที่ ได้แก่ วัสดุ เครื่องเขียน กล้องถ่ายภาพ เครื่อง

บันทึกเสียง

3. ดำเนินการประชุม

4. สรุปผลการประชุมระหว่างทีมนักวิจัย ตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และนักวิชาการจากสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1. เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ วัสดุ เครื่องเขียน กล้องถ่ายภาพ
2. วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การพูดคุย สอบถาม รับฟัง

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีการสนับสนุนข้อมูลของชุมชน รวมถึงมีการประสานงานให้ผู้นำชุมชน ประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งให้คนในชุมชนรับทราบว่าทีมวิจัยหลักจะเข้าไปในพื้นที่

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

เกษตรกรยางพารา บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ยังไม่ทราบวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ของนักวิจัย จึงยังไม่ทราบปัญหาและผลการพบของการปลูกยางพาราที่จะนำเสนออย่างชัดเจน

แนวทางการแก้ปัญหา

วางแผนในการลงพื้นที่ร่วมกับนักวิจัยชุมชน นักพัฒนาการเกษตร อบต.ก่อเอ้ นักวิและขอความร่วมมือจากเกษตรกรยางพาราในการให้ข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจโครงการ แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบ้านโนนโพธิ์ และหาอาสาสมัครเพื่อเป็นทีมวิจัย

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อทราบถึงปัญหาและความสำคัญในการดำเนินงานวิจัย
- 2) เพื่อหาอาสาสมัครเพื่อเป็นทีมวิจัย
- 3) เพื่อเป็นการแบ่งบทบาทหน้าที่และวางแผนการทำงานร่วมกันของทีมวิจัย

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 40 คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 34 คน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้าน รองผู้ใหญ่บ้าน ในการประชุมสัมพันธ์เกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์เข้าร่วมประชุม
- 2) จัดเตรียมเอกสารลงพื้นที่ ได้แก่ วัสดุ เครื่องเขียน กล้องถ่ายภาพ
- 3) ดำเนินการประชุม
- 4) สรุปผลการประชุมระหว่างทีมนักวิจัย ตัวแทนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

- 1) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ วัสดุ เครื่องเขียน กล้องถ่ายภาพ
- 2) วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การพูดคุย สอบถาม รับฟัง

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีการสนับสนุนข้อมูลของชุมชน รวมถึงมีการประสานงานให้ผู้นำชุมชน ประชาสัมพันธ์เพื่อแจ้งให้คนในชุมชนรับทราบว่าทีมวิจัยหลักจะเข้าไปในพื้นที่

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

ไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากเกษตรกรทุกท่านอยากเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำการเกษตรต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ทีมวิจัยร่วมกันออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วยข้อมูลบริบทของชุมชนข้อมูลเกษตรกร ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่การเกษตรบ้านโนนโพธิ์ข้อมูลด้านการตลาดเกี่ยวกับการค้าขายพาราการประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และสร้างแบบสอบถาม
- 2) เพื่อสร้างแบบสอบถามอย่างมีส่วนร่วมและแนวทางในการจัดเก็บ
- 3) เพื่อให้ทีมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในการเก็บแบบสอบถาม
- 4) เพื่อให้ทีมวิจัยมีความรู้ในการใช้เครื่องมือ GPS ในการประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 20คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม คือ
 กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน
 กลุ่มที่ 2 เกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 14คน
 กลุ่มที่ 3 วิทยากรด้านการให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือ GPS

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ประชุมทีมวิจัยหลัก เพื่อกำหนดขั้นตอน บทบาทหน้าที่ และกำลังคนในการดำเนินกิจกรรม
- 2) ประสานงานชุมชนบ้านโนนโพธิ์ และทีมนักวิจัย กำหนดนัดหมายการเตรียมพาหนะเดินทางในการลงพื้นที่
- 3) จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุม ได้แก่ กระดาษบรูฟ ปากกาเคมี วัสดุ เครื่องมือ GPS
- 4) ประสานงานสถานที่ในการใช้ประชุม และการจัดเตรียมอาหาร เครื่องดื่ม และประชาสัมพันธ์ผู้เข้าร่วมประชุม ตามหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
- 5) ดำเนินการประชุม/สรุปผลการประชุม
- 6) สรุปบทเรียนการดำเนินงานกับทีมนักวิจัย

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

- 1) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ กระดาษบรูฟปากกาเคมี เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึกการประชุม กล้องถ่ายภาพ เครื่องมือ GPS
- 2) วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การพูดคุย สอบถาม รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมความคิดกลุ่ม และสรุปผลจากการระดมให้ได้ประเด็นสัมภาษณ์พร้อมใช้งาน

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

เกษตรกรไม่เข้าใจในขั้นตอนการจัดทำเครื่องมือในการวิจัย

แนวทางการแก้ปัญหา

ทีมนักวิชาการได้แยกกลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจกับนักวิจัยชุมชน ในการจัดทำเครื่องมือวิจัย รวมถึงการศึกษาเครื่องมือ GPS เพื่อใช้เก็บข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS

ขั้นตอนที่ 4 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการเก็บข้อมูลแก่ทีมวิจัย

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้ทีมวิจัยชุมชนได้มีความรู้ในการเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง
- 2) เพื่อให้ทีมวิจัยชุมชนสามารถใช้เครื่องมือ GPS ในการสำรวจข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 20คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม3กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 14คน

กลุ่มที่ 3 วิทยากรด้านการให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือ GPS

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ประสานงานกับทีมวิจัยชุมชน ในการเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล
- 2) ประสานงานกับวิทยากรในการจัดการอบรมโดยเน้นการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำ
- 3) เตรียมความพร้อมในด้านอาหาร และน้ำดื่ม เนื่องจากการอบรมเชิงปฏิบัติการจะมีการลงพื้นที่จริง ซึ่งอากาศค่อนข้างร้อน อาจจะมีอุปสรรคในการอบรมได้

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

- 1) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ กระดาษBlueprintปากกาเคมี เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ เครื่องมือ GPS
- 2) วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การบรรยายและการปฏิบัติการเก็บข้อมูล ด้วยการลงพื้นที่จริง สรุปผลการอบรม

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

เนื่องจากสภาพอากาศที่มีอากาศร้อนอบอ้าว ทำให้ทีมวิจัยเกิดอาการเหนื่อยล้า ซึ่งการอบรมเชิงปฏิบัติการจำเป็นจะต้องลงพื้นที่การสำรวจ GIS จากแปลงจำลอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลให้อยู่ในรูปของภาพถ่าย

แนวทางการแก้ปัญหา

ทีมนักวิชาการได้แยกกลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจกับนักวิจัยชุมชน ในการจัดทำเครื่องมือวิจัย รวมถึงการใช้เครื่องมือ GPS เพื่อใช้เก็บข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มนักวิจัยร่วมกับกลุ่มเกษตรกรอาสาสมัครทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้ทีมวิจัยชุมชนได้การเก็บข้อมูลอย่างถูกต้อง
- 2) เพื่อให้ทีมวิจัยชุมชนสามารถใช้เครื่องมือ GPS ในการสำรวจข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS และรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 30คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรอาสาสมัครบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 15คน

กลุ่มที่ 3 วิทยากรด้านการมีความรู้ในการใช้เครื่องมือ GPS

กลุ่มที่ 4 นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จำนวน 10 คน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ประสานงานกับทีมวิจัยชุมชน ในการเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ในการเก็บข้อมูล
- 2) ประสานงานกับวิทยากร และนักศึกษาในช่วยเหลือการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำ
- 3) เตรียมความพร้อมในด้านอาหาร และน้ำดื่ม เนื่องจากการเก็บข้อมูลต้องลงพื้นที่ ซึ่งอากาศค่อนข้างร้อน อาจจะมีอุปสรรคในการอบรมได้

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

- 1) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ เครื่องมือ GPS
- 2) วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การลงพื้นที่จริงสำรวจ และสรุปผลการลงพื้นที่

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

เนื่องจาก พื้นที่ถือครองของเกษตรกรในชุมชนมีขนาดใหญ่ จึงทำให้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลค่อนข้างนานรวมทั้งสภาพอากาศที่มีอากาศร้อนอบอ้าว ทำให้ทีมวิจัยเกิดอาการเหนื่อยล้า

แนวทางการแก้ปัญหา

ทีมนักวิชาการได้แบ่งพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเป็น 5 ทีม ซึ่งดำเนินการออกแบบพื้นที่การสำรวจตามลักษณะภูมิศาสตร์ของพื้นที่บ้านโนนโพธิ์ และเพิ่มระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS มีความถูกต้องและแม่นยำ

ขั้นตอนที่ 6 จัดเวทีคืนข้อมูลสู่เกษตรกรยางพารา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้รวบรวมข้อมูลการใช้พื้นที่ในการปลูกยางพารา
- 2) เพื่อนำข้อมูลจากการสำรวนำไปประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS และข้อมูลพื้นฐานในการจัดตั้งกลุ่ม
- 3) เพื่อเรียบเรียง และสังเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ทำการเกษตรบ้านโนนโพธิ์
- 4) เพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 45คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 40คน

กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ นักวิชาการพัฒนาการเกษตรอำเภอเขื่องใน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ทีมวิจัยชุมชน เตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ในการประชุมเพื่อคืนข้อมูลสู่เกษตรกร
- 2) ทีมนักวิชาการเตรียมเอกสารข้อมูลที่ได้สรุปผลการประเมินศักยภาพการถือครองที่ดินในรูปของเอกสารและภาพถ่าย
- 3) ทีมนักวิชาการดำเนินการให้ข้อมูลพื้นที่การถือครองที่ดินและให้เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ดำเนินการตรวจสอบข้อมูล
- 4) ทีมนักวิชาการ และทีมวิจัยชุมชนรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อสรุปผลการใช้พื้นที่ เพื่อให้เป็นแผนที่รวมการใช้พื้นที่ในการทำเกษตรของบ้านโพธิ์

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

- 1) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ
- 2) วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม คือ การลงพื้นที่จริงสำรวจ และสรุปผลการลงพื้นที่

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

เนื่องจาก พื้นที่ถือครองของเกษตรกรในชุมชนมีขนาดใหญ่ จึงทำให้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลค่อนข้างนานรวมทั้งสภาพอากาศที่มีอากาศร้อนอบอ้าว ทำให้ทีมวิจัยเกิดอาการเหนื่อยล้า

แนวทางการแก้ปัญหา

ทีมนักวิชาการได้แบ่งพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเป็น 5 ทีม ตามลักษณะภูมิศาสตร์ของพื้นที่บ้านโนนโพธิ์ และเพิ่มระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ด้วยระบบ GIS มีความถูกต้องและแม่นยำ

3.4.2 ระเบียบปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 1 จัดกิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกลุ่มเกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ด้วยการศึกษาดูงานกับหน่วยงานที่มีความเข้มแข็ง และเป็นตัวอย่างในการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกร

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้ทีมวิจัยได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรของกลุ่มเกษตรกรต้นแบบ
- 2) เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา
- 3) เพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมจัดตั้งกลุ่ม

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 45 คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ
 กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน
 กลุ่มที่ 2 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 40คน
 กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ประธานกลุ่มสหกรณ์การเกษตรภูจองนางะหลวย และเลขานุการกลุ่มวิสาหกิจการเกษตรภูผอยลุม

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ทีมวิจัยชุมชน เตรียมอุปกรณ์ อาหาร ของที่ระลึกเพื่อมอบให้แก่สหกรณ์ต้นแบบในการศึกษาดูงาน
- 2) ทีมนักวิชาการประสานงานกับกลุ่มสหกรณ์ต้นแบบ กำหนด วันเวลา และสถานที่ให้เหมาะสม
- 3) ทีมนักวิชาการดำเนินการประสานงานกับทีมวิจัยชุมชน นัดวัน เวลาในการศึกษาดูงาน
- 4) ทีมนักวิชาการ และทีมวิจัยชุมชนรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อสรุปผลหลังจากการศึกษาดูงาน

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

1) เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ

ก. วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การลงพื้นที่จริงศึกษาดูงาน และสรุปผลการหลังจากการศึกษาดูงาน

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

ไม่มีปัญหา เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำเวทีสรุปผลการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ได้รับ ร่วมกันกำหนดทิศทางการทำงาน

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

1) เพื่อให้รวบรวมข้อมูลศึกษาดูงานเพื่อใช้ในการประกอบการวางแผนการจัดตั้งกลุ่ม

2) เพื่อเรียบเรียง และสังเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ในการจัดตั้งกลุ่ม

3) เพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสม

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 45 คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 2กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 40คน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1) ทีมวิจัยชุมชน เตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ในการประชุมเพื่อรวบรวมข้อมูลศึกษาดูงาน

2) ทีมนักวิชาการเตรียมเอกสารข้อมูลที่ได้สรุปผลการข้อมูลศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ในการจัดตั้งกลุ่ม

3) ทีมนักวิชาการเสนอแนะแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มอย่างมีระเบียบแบบแผน

4) ทีมนักวิชาการ และทีมวิจัยชุมชนรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อสรุปผลแนวทางการจัดตั้งกลุ่ม

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ กระดาษบุฟปากกาเคมี เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ

วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การลงพื้นที่จริงสำรวจ และสรุปผลการลงพื้นที่

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

ไม่มีปัญหา เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 3 จัดเวทีแสวงหาความร่วมมือการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งกลุ่มเกษตรกรยางพารา บ้านโนนโพธิ์ ต.ก่อเอ้ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้เกษตรกรยางพาราได้แสดงแนวคิด ในการหาแนวทางความร่วมมือในการจัดตั้งกลุ่ม
- 2) เพื่อนำข้อมูลจากการสำรวจนำไปประเมินศักยภาพของพื้นที่ ด้วยระบบ GIS และข้อมูลพื้นฐานในการจัดตั้งกลุ่ม
- 3) เพื่อกำหนดบทบาทในการบริหารจัดการและระบบในการจัดตั้งกลุ่ม
- 4) เพื่อให้เกษตรกรยางพารากำหนดพื้นที่เพื่อการผลิต รูปแบบการผลิต และการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิต

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 45 คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 40คน

กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ นักวิชาการพัฒนาการเกษตรอำเภอเขื่องใน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ทีมวิจัยชุมชน เตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ในการประชุม
- 2) ทีมนักวิชาการเตรียมเอกสารข้อมูลที่แสดงแนวคิด ในการหาแนวทางความร่วมมือในการจัดตั้งกลุ่ม
- 3) ทีมนักวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแนวทางความร่วมมือในการจัดตั้งกลุ่ม
- 4) ทีมนักวิชาการ และทีมวิจัยชุมชนรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อสรุปผลแนวทางความร่วมมือในการจัดตั้งกลุ่ม

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

ก. กระดาน กระดาษบรูฟ ปากกา เคมี สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ

ข. วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น พร้อมทั้งสรุปผลหลังจากการประชุมเสร็จสิ้น

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

ไม่มีปัญหา เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 4 ทดลองปฏิบัติงานจริง

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรยางพาราสามารถจัดตั้งกลุ่มได้ด้วยตนเอง
- 2) เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรยางพารากำหนดหน้าที่ต่างๆ ในกระบวนการจัดทำกลุ่มเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม
- 3) เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรยางพาราประเมินผลการปฏิบัติงาน และทำการปรับปรุงรูปแบบการทำงานเพื่อหาวิธีในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร
- 4) เพื่อตรวจสอบและเพิ่มเติม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 45 คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ
 กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน
 กลุ่มที่ 2 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 40 คน
 กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ นักวิชาการพัฒนาการเกษตรอำเภอโขงเจียม

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ทีมวิจัยชุมชน และกลุ่มเกษตรกรดำเนินการรวบรวมสมาชิกเพื่อระดมความคิดเห็นในการจัดตั้งกลุ่ม
- 2) ทีมวิจัยชุมชน และกลุ่มเกษตรกรวางแผนกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ บทบาทหน้าที่ การระดมทุน และแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางในอนาคตของกลุ่มเกษตรกรยางพารา
- 3) ทีมวิจัยชุมชน และกลุ่มเกษตรกรจัดตั้งกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน การเกษตร ตามคำแนะนำของนักวิชาการพัฒนาการเกษตร
- 4) ทีมนักวิชาการ ทีมวิจัยชุมชน และกลุ่มเกษตรกรเตรียมเอกสารข้อมูลดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นทางการ
- 5) กำหนดกิจกรรมแรกในการเปิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 6) จัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 7) ประเมินศักยภาพการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

- 1) กระดาน กระดาษบรูฟ ปากกา เคมี สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ
- 2) วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น พร้อมทั้งสรุปผลหลังจากการประชุมเสร็จสิ้น

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

ไม่มีปัญหา เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 5 จัดเวทีสรุปผลการทดลองการปฏิบัติการกลุ่ม และ **ขั้นตอนที่ 6** จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดความมั่นใจในดำเนินงานในกลุ่มเกษตรกรได้ด้วยตนเอง
- 2) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์
- 3) เพื่อสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับองค์กรจากภาครัฐและเอกชน

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 45 คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ
 กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 4 คน
 กลุ่มที่ 2 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 40 คน
 กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ นักวิชาการพัฒนาการเกษตรอำเภอเขื่องใน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ทีมวิจัยชุมชน จัดเตรียมเวทีสรุปผลการทดลองการปฏิบัติการกลุ่ม
- 2) ทีมวิจัยชุมชน จัดเตรียมสถานที่ อาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วม
 สัมมนา
- 3) ทีมวิจัยชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจ เตรียมสรุปผลการทดลองการปฏิบัติการ
 กลุ่ม
- 4) ทีมวิจัยนักวิชาการ ติดต่อประสานงานบุคคลภายนอก ทั้งภาครัฐและ
 เอกชนที่ให้การสนับสนุนยางพาราเข้าร่วมเวทีเสวนา
- 5) ทีมวิจัยชุมชนจัดเตรียมเอกสารการประเมินกิจกรรม

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ กระดาน กระดาษปรีฟ ปากกา เคมี สมุดบันทึก
 กล้องถ่ายภาพ

วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การจัดกิจกรรมแบบเสวนากลุ่ม

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

ไม่มีปัญหา เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3.4.3 ระยะสรุปและประเมินผล

3.1 จัดเวทีสรุปและประเมินผลการดำเนินงานวิจัย

ก. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

- 1) เพื่อสรุปกิจกรรมที่ดำเนินงานมาทั้งหมด
- 2) เพื่อจัดทำสรุปเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์

ข. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 20 คน ได้แบ่งออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ทีมวิจัยหลัก คือ อาจารย์คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 16 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ นักวิชาการพัฒนาการเกษตรอำเภอเขื่องใน

ค. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

- 1) ทีมวิจัยชุมชน จัดเตรียมเวทีสรุปและประเมินผลการดำเนินงานวิจัย
- 2) ทีมวิจัยชุมชน จัดเตรียมสถานที่ อาหารและเครื่องดื่มสำหรับผู้เข้าร่วม สัมมนา
- 3) ทีมวิจัยชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจ เตรียมประเมินผลการดำเนินงานวิจัย
- 4) ทีมวิจัยนักวิชาการ จัดเตรียมเอกสารการประเมินกิจกรรม

ง. เครื่องมืออุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ กระดาน กระดาษปรู๊ฟ ปากกา เคมี สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ

วิธีการที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมคือ การจัดกิจกรรมแบบเสวนากลุ่ม

สรุป ปัญหาที่พบและแนวทางแก้การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

ปัญหาที่พบ

ไม่มีปัญหา เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

3.5 การตรวจสอบข้อมูล

ภายหลังจากจากการร่วมกันเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สันทนากลุ่ม การสำรวจ ทำการบันทึกข้อมูลทั้งในรูปของเอกสาร (Documentation) และการบันทึกเสียง/การบันทึกภาพ เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวระหว่างการจัดกิจกรรมต่างๆ ในช่วงการดำเนินงานวิจัย จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เรียบเรียง จัดเวทีคืนข้อมูลให้ชุมชนได้ร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องด้วยรูปแบบการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation)

การตรวจสอบข้อมูลการประเมินศักยภาพพื้นที่การปลูกยางพารา โดยการสำรวจศักยภาพของพื้นที่ทางการเกษตรด้วยระบบ GIS ทีมวิจัยนักวิชาการและทีมวิจัยชุมชนได้จัดเวทีคืนข้อมูลการสำรวจ

ศักยภาพของพื้นที่ทางการเกษตรด้วยระบบ GIS สู่เกษตรกรรายพารา โดยเฉพาะผู้มีสิทธิ์ถือครองที่ดิน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบความถูกต้องร่วมกัน หากมีข้อสงสัย ทางทีมวิจัยชุมชนจะดำเนินการแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง โดยการให้เกษตรกรผู้ถือครองที่ดินดำเนินการสำรวจศักยภาพของพื้นที่ทางการเกษตรด้วยระบบ GIS ร่วมกับทีมนักวิจัยชุมชน

3.6 การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content method analysis) ข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจัดเวที การสังเกต การเดินสำรวจ และเครื่องมือการเก็บข้อมูลวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นหลังการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือต่าง ๆ นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเกษตรกรจากการต่างคนต่างอยู่มาเป็นการรวมตัวกันของการจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์

การวิเคราะห์ผล การสำรวจศักยภาพของพื้นที่ทางการเกษตรด้วยระบบ GIS จะอยู่ในรูปแบบของแผนที่ทางภูมิศาสตร์ โดยจะสามารถระบุผู้ถือครองที่ดินและขนาดพื้นที่ในการถือครอง ปรากฏอยู่ในรูปแผนที่การถือครองที่ดิน โดยข้อมูลดังกล่าวไม่สามารถใช้ในอ้างอิงตามหลักฐานราชการ เป็นเพียงแค่มติของชุมชนในการทราบถึงการถือครองที่ดินในชุมชนเท่านั้น

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS
- 3) เพื่อหากระบวนการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์ที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน
- 4) เพื่อหากระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างมีส่วนร่วม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีชาวบ้าน การสัมภาษณ์ การสังเกตการเพื่อจัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณบ้านโนนโพธิ์การจัดทำฐานข้อมูลขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่บ้านโนนโพธิ์และการทดลองตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 บริบทชุมชน

4.1.1 ประวัติการก่อตั้งของชุมชน

จากการให้สัมภาษณ์ของ หลวงปู่ สีทา สาลี พระสงฆ์อาวุโสในหมู่บ้าน อายุ 98 ปี ได้เล่าถึงประวัติบ้านโนนโพธิ์ ว่ามีประวัติยาวนานมาประมาณ 257 ปี ซึ่งหมู่บ้านเริ่มก่อตั้งมาเมื่อปี พ.ศ.2300 ในครั้งนั้น มีทั้งหมด 25 ครัวเรือน ผู้มาก่อตั้งครั้งแรกคือ ท้าวชัยเสนา และแม่ใหญ่โม้ย้ายมาจากบ้านเสียม พ่อใหญ่หูล และแม่ใหญ่ข่า มาจากบ้านดงยาง มาตั้งรกรากอยู่บริเวณโนนตันโพธิ์ ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน (ในปัจจุบันอยู่บริเวณข้างวัดบ้านโนนโพธิ์) หลังจากนั้นก็มีกรอพยพเข้ามารวมกันบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง แต่เดิมนั้น พื้นที่ดังกล่าวเป็นป่ารก มีต้นไม้ใหญ่ และสัตว์ป่าหลากหลาย เช่น เสือ กวาง เป็นต้น พื้นที่เหล่านั้นถูกถากถางให้เป็นไร่นา ที่ทำกิน และสร้างเถียงนาในบริเวณดังกล่าว จากนั้นพัฒนาเป็นการสร้างบ้านและรวมกลุ่มกันเป็นหมู่บ้าน การตั้งชื่อหมู่บ้านนำชื่อมาจากต้นโพธิ์ใหญ่สองต้นสูงตระหง่านอยู่ตรงเนินดิน จึงได้ใช้ชื่อว่าบ้านโนนโพธิ์ ตั้งแต่นั้นมา

ต้นตระกูลของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ พบว่ามีองค์ประกอบทางสังคมและมีผังเครือญาติที่สืบทอดกันมาหลายต่อหลายรุ่น ทำให้ทราบที่มาของต้นตระกูลของบ้านโนนโพธิ์ ประกอบด้วยตระกูลต่างๆ ดังนี้

1. จำปาแก้ว
2. บุญจง
3. การุณย์
4. สาลี
5. สีหพงษ์

6. ธาณี
7. บุญสมญา
8. พันธุ์ลำ
9. ทองสะอาด
10. คำนุ
11. กำจัดภัย
12. จุฑาสี
13. พลเลิศ
14. สัมมา
15. บุญปัญญา
16. จันทร์เขียว
17. ปัญญา
18. ปรางชาติ
19. พันลา
20. เลิศไท

ระบบการศึกษาของประชากรในชุมชนเป็นไปตามข้อบังคับของรัฐบาลในด้านการส่งเสริมการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น การศึกษาในระบบ ได้แก่ การเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐบาล และเอกชน โดยแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนได้แก่ โรงเรียนบ้านโนนโพธิ์ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนโพธิ์ ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะส่งบุตรหลานของตนเข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าว เนื่องจากกระยะทางการเดินทางไปเรียนโรงเรียนในเมือง เช่น อำเภอลำทะเมนชัย จากความคิดเห็นของชุมชนเห็นว่าการส่งลูกเรียนโรงเรียนในชุมชนมีสะดวกสบาย และร่นระยะเวลา

ที่ตั้งของบ้านโนนโพธิ์ ต.ก่อเอ้ รายล้อมด้วยหมู่บ้านอื่นๆ ทั้ง 4 ทิศ ซึ่งถือเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของชุมชน เนื่องจากการเชื่อมต่อกับชุมชนอื่นๆ ย่อมมีโอกาสการสร้างสัมพันธภาพทางการเกษตร และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ โดยที่ตั้งของบ้านโนนโพธิ์อยู่ติดกับหมู่บ้านแต่ละแห่ง ดังนี้

ทิศเหนือของบ้านโนนโพธิ์ อยู่ติดกับบ้านโนนใหญ่
 ทิศใต้ของบ้านโนนโพธิ์ อยู่ติดกับบ้านเอ้
 ทิศตะวันออกของบ้านโนนโพธิ์ อยู่ติดกับบ้านดงยาง
 และทิศตะวันตกของบ้านโนนโพธิ์ อยู่ติดกับบ้านก่อ

กิจกรรมชุมชนของแต่ละหมู่บ้านนั้นมีความคล้ายคลึงกัน อีกทั้งการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชุมชนแต่ละชุมชนก็มีส่วนที่เหมือนกัน จึงทำให้สัมพันธภาพของชุมชนบ้านโนนโพธิ์กับหมู่บ้านรอบๆ เป็นไปอย่างราบรื่น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การร่วมกิจกรรมกันอยู่เสมอมา

นอกจากสัมพันธภาพจากหมู่บ้านรอบนอกของชุมชนแล้ว คนในชุมชนเองก็มีการการรวมกลุ่มกันของชาวบ้าน โดยมีศูนย์กลางการรวมตัวคือศาลากลางบ้าน ก่อตั้งศาลากลางบ้านในช่วงปี พ.ศ. 2523 ซึ่งวัตถุประสงค์ใช้เป็นที่ประชุม รวมกลุ่มกันของชาวบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยน เสวนา พูดคุยกัน ผู้นำคน

แรกของหมู่บ้านเป็นคนจากตระกูลการุณย์ ต่อจากนั้นมีการบริหารหมู่บ้าน โดยมีบุคคลสำคัญในบ้านโนนโพธิ์ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้านตามลำดับดังนี้

1. นายมหาวงศ์ สาลี
2. นายสี ทองสะอาด
3. นายเคน บุญจาง
4. นายพรมมา การุณย์
5. นายน้อย พันธล้ำ
6. นายพุม บุญสมญา
7. นายโถม จำปาแก้ว
8. นายอำพร สีหวงษ์
9. นายจำเนียร สาลี
10. นายอำพร สีหวงษ์ คนปัจจุบัน

4.1.2 ประเพณีและวัฒนธรรมในชุมชน

ประชากรในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ มีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านานตั้งแต่เริ่มก่อร่างสร้างตัวในชุมชน ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตแบบชาวอีสาน มีการยึดหลักประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิม ที่เรียกว่าฮีต 12 คอง 14 ของชาวอีสาน และมีบุญเดือนหก หรือบุญเบิกบ้าน เป็นประเพณีที่เพิ่มเติมจากที่กล่าวมา มีการรวมกลุ่มกันถวายเพล ฟังธรรม และรับศีลรับพรจากพระสงฆ์ เพื่อให้ชีวิตมีแต่ความผาสุก และเป็นสิริมงคลในแต่ละปี สำหรับประเพณี ฮีต 12 คอง 14 มีกิจกรรมแต่ละประเพณีในชุมชนดังนี้

เดือนอ้ายหรือเดือนเจียง ซึ่งตรงกับเดือนธันวาคมของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประกอบไปด้วย งานบุญเข้ากรรมมีงานบุญดอกผ้า (นำผ้าหม่นขาวไปถวายสงฆ์) ทำลานตี (ลานนวดข้าว) เกี่ยวข้าวในนามินต์พระสงฆ์เข้าประวาสกรรมตามประเพณีนั้นมีการทำบุญทางศาสนา เพื่ออธิษฐานขอพรแทนบุญคุณต่อบรรพบุรุษชาวบ้านเลี้ยงผีแถน ผีบรรพบุรุษมีการเตรียมเก็บสะสมข้าวปลาอาหารไว้กินในยามแล้ง

เดือนยี่ซึ่งตรงกับเดือนมกราคมของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประกอบไปด้วย งานบุญคูณลาน ทำบุญที่วัดพระสงฆ์เทศน์เรื่องแม่โพสพ ทำพิธีปลงข้าวในลอมและฟาดข้าวในลานชนข้าวเปลือกขึ้นเล้า (ยุงฉาง) นับเป็นความเชื่อในการบำรุงขวัญและสิริมงคลทางเกษตรกรรมมีทั้งทำบุญที่วัดและบางครั้งทำบุญที่ลานนวดข้าวเมื่อชนข้าวใส่ยุ้งแล้วมักไปทำบุญที่วัด

เดือนสามซึ่งตรงกับเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประกอบไปด้วย บุญข้าวจี มีพิธีเลี้ยงลาตาแฮก (พระภูมินา) เพราะชนข้าวขึ้นยุ้งแล้วงานเอ็นขวัญข้าวหรือกู่ขวัญข้าวเพื่อบูชาสามทำบุญข้าวเจีตอนเย็นทำมาฆบูชา ลงขันฝ้ายหาหัวฟิ่น (ไม้เชื้อเพลิงลำไม้ไผ่ตายแล้ว กิ่งไม้แห้ง-ฟิ่น) ตามประเพณีหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวใส่ยุ้งแล้วมีการทำบุญเช่นสรวงบูชาเจ้าที่นา ซึ่งชาวอีสานเรียกว่าตาแฮกและทำบุญแผ่ส่วนกุศลให้ผีปู่ย่าตายาย อันเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษโดยการทำข้าวจี(ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนสอดไส้น้ำตาลหรือน้ำอ้อยชุบไข่ปิ้งจนเหลือง) นำไปถวายพระพร้อมอาหารคาวหวานอื่นๆ

เดือนสี่ซึ่งตรงกับเดือนมีนาคมของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมประกอบไปด้วย งานบุญพระเวส (ฟังเทศน์มหาชาติ) แห่งพระอุปัฏฐักตั้งศาลเพียงตาทำบุญแจก

ข้าวอุทิศให้ผู้ตาย (บุญเปตพลี) ประเพณีเทศน์มหาชาติเหมือนกับประเพณีภาคอื่นๆ ด้วยเป็นงานบุญทางพุทธศาสนาที่ถือปฏิบัติทำบุญถวายภัตตาหารแล้วตอนบ่ายฟังเทศน์เรื่องเวสสันดรชาดก ตามประเพณีวัดติดต่อกัน 2-3 วันแล้วแต่กำหนดในช่วงที่จัดงานมีการแห่พระอุคุตเพื่อขอให้บันดาลให้ฝนตกด้วย

เดือนห้าซึ่งตรงกับเดือนเมษายนของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมบุญสงกรานต์ หรือเทศกาลสงกรานต์ กำหนดมีการทำบุญถวายภัตตาหารคาวหวานหรือถวายจันทน์เช้า-เพลตลอดเทศกาล ตอนบ่ายมีสงกรานต์น้ำพระรดน้ำผู้ใหญ่ผู้เฒ่าก่อนเจดีย์ทราย

เดือนหกซึ่งตรงกับเดือนพฤษภาคมของทุกปี คือบุญบั้งไฟ ในเทศกาลบุญเดือนหกของชุมชนบ้านโนนโพธิ์นี้ไม่มีการจัดงานบุญบั้งไฟชาวบ้านโนนโพธิ์ได้เล่าว่า เนื่องจากในสมัยก่อนการจัดประเพณีบุญบั้งไฟต้องขออนุญาตจากทางราชการ จึงทำให้เกิดความยุ่งยาก และอีกเหตุผลประการหนึ่ง คือในระแวกหมู่บ้านใกล้เคียงก็มีการจัดงานบุญบั้งไฟอยู่แล้ว จึงไม่ยากเกิดความซ้ำซ้อนในประเพณีนี้ขึ้น

เดือนเจ็ดซึ่งตรงกับเดือนมิถุนายนของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมบุญข้าอาะ มีพิธีเลี้ยงตาแอก ปู่ตา มีการทำพิธีเช่นสรงเจ้าที่นาเพื่อความเป็นสิริมงคลให้ข้าวกล้าในนางอกงาม

เดือนแปดซึ่งตรงกับเดือนกรกฎาคมของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรม งานบุญเข้าพรรษา มีพิธีหล่อเทียนพรรษางานบุญเทศกาลเข้าพรรษาชาวบ้านในชุมชนจะช่วยเหลือเทียนพรรษา ประดับให้สวยงามจัดขบวนแห่เพื่อนำไปถวายเป็นพุทธบูชา มีการทำบุญถวายภัตตาหารเครื่องไทยทานและผ้าอาบน้ำฝน เพื่อพระสงฆ์จะได้นำไปใช้ตลอดเทศกาลเข้าพรรษา

เดือนเก้าซึ่งตรงกับเดือนสิงหาคมของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจัดอาหารคาวหวานหมากพลูหรือใส่กระต่ายเล็กๆ นำไปวางไว้ตามลานบ้าน ใต้ต้นไม้ ข้างพระอุโบสถเพื่อเป็นการให้ทานแก่เปรตหรือวิญญาณที่ตกทุกข์ได้ยากตอนสายมีการทำบุญที่วัด ฟังเทศน์เป็นอาานิสงส์

เดือนสิบซึ่งตรงกับเดือนกันยายนของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมบุญข้าวสากนำสำหรับคาวหวานพร้อมกับข้าวสาก ไปทำบุญที่วัดถวายผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องไทยทานตอนบ่ายฟังเทศน์เป็นอาานิสงส์

เดือนสิบเอ็ดซึ่งตรงกับเดือนตุลาคมของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมบุญออกพรรษา มีพิธีถวายผ้าห่มหนาวในวันเพ็ญเดือนสิบสองซึ่งตรงกับเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ชุมชนบ้านโนนโพธิ์จะมีการจัดกิจกรรมบุญกฐินทำบุญข้าวเฒ่า จัดทำข้าวเฒ่า (ข้าวใหม่) นำไปถวายพระ พร้อมสำหรับคาวหวานขึ้นตอนบ่ายฟังเทศน์เป็นอาานิสงส์จัด

4.1.3 ทรัพยากร และองค์ประกอบที่เอื้อต่อการทำการเกษตร

บ้านโนนโพธิ์มีองค์ประกอบด้านทรัพยากร โดยเมื่อผู้วิจัยได้ทำแผนผังทรัพยากรและภาพตัดขวางของบ้านโนนโพธิ์ พบว่า บ้านโนนโพธิ์มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งในด้านทรัพยากรชุมชนทั้งดิน น้ำ และป่าไม้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อที่ 44.65 ตารางกิโลเมตร หรือ 27,597 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน มีทรัพยากรป่าไม้กระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตรประมาณ 27,597 ไร่ เป็นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 70 เป็นที่ดอนร้อยละ 30 โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำห้วย และหนองกลางบ้านโนนโพธิ์ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำคัญทำให้พื้นที่บริเวณนี้เหมาะสม

ในการทำเกษตรกรรม บางส่วนใช้เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน สำหรับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชน บ้านโนนโพธิ์ ได้แก่ ข้าวเหนียว พันธุ์ กข.6 และข้าวหอมมะลิ 105 พริก ถั่วลิสง และยางพารา

ศักยภาพของพื้นที่ทำกินโดยรอบของบ้านโนนโพธิ์ ในแต่ละปีสามารถปลูกพืชสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปได้ตลอดทั้งปี ดังรายละเอียดดังนี้

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย	พ.ค.	มิ.ย	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว	ถางข้าวไร่ปรับที่ตอน - หยอดข้าว -- ไถตะ - ที่ลุ่ม				ตกกล้านาดำ – นาหว่าน ---- คำนาคา-----			เกี่ยวข้าวเบา		เกี่ยวข้าวหนักถึงต้น ม.ค. ถ้าหนักมากๆ เกี่ยวถึงก.พ.		
มันสำปะหลัง	ถาง เผา ปลูก (ไม่รอฝน)				--ถางหญ้า--			--ลงหัว--		ขุดมัน		
ยางพารา	กรีดยาง		ใส่ปุ๋ย					กรีดยาง				
อาหารจากป่า	-----เก็บเห็ดในป่า -----											
ปลูกผัก	พริก พักทองแตงไทยแตงโมแตงกวาถั่วลิสงมะละกอ								เก็บผลผลิตกินในครอบครัว			

ภาพที่ 4.1 ปฏิทินฤดูกาลการผลิตทางการเกษตรของชุมชนบ้านโนนโพธิ์

1. การปลูกข้าวจะเริ่มปรับพื้นที่ในเดือนมกราคม จากนั้นจะทำการขำต้นข้าวสำหรับนาดำและปักดำ หรือการหว่านกล้า และไถแปร ในช่วงเดือนพฤษภาคม ใส่ปุ๋ยประมาณกลางเดือนมิถุนายน-สิงหาคม สิงหาคมถึงกันยายนจะเป็นการเกี่ยวข้าวเบา และในเดือนตุลาคมถึงธันวาคม จะเป็นช่วงเดือนพฤษภาคม-ธันวาคม

2. การปลูกมันสำปะหลัง จะเตรียมดินปรับพื้นที่ดิน ถางหญ้าเพื่อกำจัดวัชพืชในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกรกฎาคม รอฝนชะหน้าดินในช่วงแรก เพื่อให้ดินมีความชุ่มชื้น จากนั้นทำการลงหัวและรอเจริญเติบโต บางไร่จะเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม

3. การปลูกยางพารา จะแบ่งเป็นออกเป็นพื้นที่ที่เริ่มปลูกยางพาราประมาณ 1-4 ปี และพื้นที่ปลูกยาง 5 ปีจนสามารถกรีดยางได้ ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายนจะเตรียมดินเพื่อปลูกกล้ายาง และเดือนสิงหาคมถึงกันยายนจะกำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ย ส่วนยางที่มีอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ในกลางเดือนพฤษภาคม ทำการใส่ปุ๋ยยาง และกรีดยางในเดือนกรกฎาคมถึงกุมภาพันธ์

4. การปลูกผักสวนครัว จะทำการปลูกพืชผักเวียนกันทั้งปี ตามลักษณะของภูมิอากาศ เนื่องจากพื้นที่บ้านโนนโพธิ์เป็นพื้นที่ราบลุ่ม จึงสามารถปลูกพืชผักสวนครัวได้ตลอดทั้งปี พืชที่ปลูกได้แก่ พริก พักทองแตงไทยแตงโมแตงกวาถั่วลิสงและมะละกอ

ทั้งนี้ เนื่องจากแหล่งที่ตั้งของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ มีระบบสาธารณูปโภคที่ครบถ้วน อันได้แก่

- 1) มีแหล่งน้ำประปาจากกรมชลประทาน
- 2) มีแหล่งน้ำบาดาลที่สามารถสูบน้ำขึ้นมาใช้ได้ตลอดทั้งปี
- 3) มีแหล่งน้ำธรรมชาติล้อมรอบ ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำชี (ชีหลง) และอ่างเก็บน้ำแก่งอีตุงที่มีขนาดใหญ่ สามารถกักเก็บน้ำได้ตลอดทั้งปี
- 4) มีไฟฟ้าเข้าถึงแหล่งชุมชน ทำให้สามารถนำนวัตกรรม อุปกรณ์ทางการเกษตรที่อาศัยกำลังไฟฟ้ามาช่วยในการทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) มีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น สัญญาณโทรศัพท์ เป็นต้น

4.1.4 ด้านเศรษฐกิจ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือจำแนกองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจและการใช้แผนผังโง่งงชีวิตเศรษฐกิจด้านการปลูกยางพาราของชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ โดยจำแนกการศึกษาเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นด้านอาชีพและรายได้ และประเด็นด้านค่าใช้จ่ายและหนี้สิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. อาชีพและรายได้ จำแนกเป็นอาชีพในภาคการเกษตรและอาชีพนอกภาคการเกษตร ดังต่อไปนี้

1) ในภาคการเกษตร

- 1) ทำสวนยาง
- 2) ปลูกปาล์มน้ำมัน
- 3) ปลูกพืชสวน
- 4) ปลูกมันสำปะหลัง
- 5) เลี้ยงโค-กระบือ
- 6) เลี้ยงเป็ด-ไก่
- 7) ปลูกผักสวนครัว

2) นอกภาคการเกษตร

- 1) ค้าขาย
- 2) รับจ้างทั่วไป
- 3) รับราชการ
- 4) เปียยังชีพผู้สูงอายุ
- 5) การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน
- 6) นักการเมืองท้องถิ่น

2. รายรับและค่าใช้จ่ายหนี้สินของการปลูกยางพารา

1) รายรับ

- 1) ค่าขายยางก้อน ซึ่งเมื่อคำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อการขาย 1 ครั้ง คิดเป็น 600 บาท
- 2) ค่าขายเศษยางเมื่อคำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อการขาย 1 ครั้ง คิดเป็น 2,000 บาท
- 3) ค่าขายยางแผ่นเมื่อคำนวณจากค่าเฉลี่ยต่อการขาย 1 ครั้ง คิดเป็น 1,700 บาท
- 4) เงินทุนสนับสนุนจาก สกย. (บางราย สำหรับผู้ที่มีโฉนดที่ดินทำกิน)
- 5) เงินทุนจากการกู้ยืมทั้งในระบบ และนอกระบบ

2) ค่าใช้จ่าย

- 1) รายจ่ายที่เกิดจากการปลูกยางพารา

1. การเตรียมพื้นที่เพาะปลูกยางพารา ซึ่งประกอบไปด้วย
 - 1.1 ค่าเช่าที่ดินพื้นที่ป่า
 - 1.2 ค่าปรับพื้นที่ที่พลิกหน้าดินสำหรับปลูกยาง
 - 1.3 ค่าเตรียมหลุมปลูกยางพารา ซึ่งมีค่าจ้างแรงงานทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างเจ้าของที่ดินและแรงงานที่จ้าง
2. การปลูกยางพารา
 - 2.1 ค่าซื้อกล้ายางกล้ายางพาราต้นละ 35-40 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นที่ในการเพาะปลูก
 - 2.2 ค่าจ้างปลูก เป็นการจ้างแรงงานซึ่งการจ้างแรงงานขั้นต่ำอยู่ที่วันละ 300 บาท
 - 2.3 ค่าน้ำมัน ค่าขนส่งในการซื้อกล้ายางกรณีที่จำเป็นจะต้องเดินทางไปซื้อกล้ายางที่อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ หรือจังหวัดใกล้เคียง
 - 2.4 ค่าปุ๋ยเตรียมดิน ปูนขาว และปุ๋ยชีวภาพ
3. การบำรุงรักษาต้นยาง
 - 3.1 ค่าไถกำจัดหญ้า
 - 3.2 ค่าสารเคมีในการกำจัดวัชพืช ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างเจ้าของที่ดินและแรงงานที่จ้าง
4. อุปกรณ์เก็บเกี่ยวผลผลิตและแปรรูปยาง
 - 4.1 ค่าจัดซื้ออุปกรณ์การกรีดยาง อาทิเช่น หินลับมีด ถ้วยรองน้ำยาง ถาดน้ำยาง มีดกรีดยาง ลวดและซอกรองยาง
 - 4.2 ค่าจัดซื้ออุปกรณ์แปรรูปยาง อาทิเช่น เครื่องตบยาง เครื่องรีดยาง น้ำกรดทำหรับทำยางก้อนและยางแผ่น ค่าสร้างโรงเรือน

จากการศึกษาบริบทด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ส่วนใหญ่จะมีรายได้ทำเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่ในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ มีศักยภาพในการทำเกษตร ด้วยมีดินที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำจากธรรมชาติ และระบบชลประทานครอบคลุมในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาภาคการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักของคนในชุมชนเป็นหลัก

ภาพที่ 4.1 การวิเคราะห์ห่วงโซ่ประกอบด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านโนนโพธิ์

ภาพที่ 4.2 โองชีวิตด้านเศรษฐกิจการทำสวนยางของชุมชนบ้านโนนโพธิ์

4.2.1 องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการปลูกยาง

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ต.โนนโพธิ์ พื้นที่เดิมของเกษตรกร เป็นผู้ปลูกพืชอื่นๆ ในพื้นที่ทำกินอาทิ ข้าว มัน พริก แก้วมังกร และอื่นๆ การริเริ่มปลูกยางพาราในเขตพื้นที่ ต.โนนโพธิ์ เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2540 อันเกิดจากมีเกษตรกรในชุมชนได้รับคัดเลือกเข้ารับการอบรมของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางซึ่งมีจำนวน 4 คนได้แก่

- 1) นายทวี บุญจาง
- 2) นายอรุณ การุณย์
- 3) นายขวัญ พิมพ์ดี
- 4) นายยินดี โสภารัตน์

ซึ่งเกษตรกรทั้ง 4 ท่านนี้ เป็นบุคคลผู้มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกินของตนเอง เข้าเกณฑ์ของกองทุนสนับสนุนยางพารา โดยการอบรมเป็นแบบการเข้าค่ายค้างคืนและมีกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกยางพารา ตั้งแต่กระบวนการเตรียมพื้นที่ การขุดหลุม การเตรียมหลุม เตรียมต้นกล้า การปลูก การบำรุงรักษา การกรีด การแปรรูปยาง และการนำไปจำหน่าย พร้อมทั้งมีการรับประกันรายได้การกรีดยาง และเมื่อเกษตรกรทั้ง 4 คน ผ่านการอบรมมาแล้ว ได้เริ่มลงมือทำการปลูกยางพาราโดยได้รับต้นกล้ายางพารามาจากโครงการอบรม โดยมีการลงทุนเริ่มปลูกยางใช้พื้นที่การปลูกเริ่มที่คนละ 5 ไร่

การเริ่มปลูกยางพาราของเกษตรกรกลุ่มนี้ เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2540 ภายหลังจากได้รับการอบรม ในระหว่างการปลูกยางพาราสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้เข้ามาดูแลพร้อมกับให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 ขนาดของต้นยางพาราเข้าเกณฑ์สามารถกรีดเพื่อนำยางพารามาขายได้ เกษตรกรได้นำยางพาราไปจำหน่ายและได้กำไรดี อันเนื่องจากในปีพ.ศ. 2548 ราคาวยางยังมีราคาดี กลุ่มเกษตรกรรายอื่นเมื่อตระหนักแล้วว่าการปลูกยางพาราจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง จึงได้มีการเริ่มปลูกยางพาราเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากที่ดินทำกินที่ตนเองทำกินอยู่นั้นมิได้เป็นที่ดินแบบมีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกินของตนเอง จึงได้มีการแผ้วถางพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่จับจอง โดยมีการเสียภาษีที่ดินดอกหญ้าให้แก่รัฐบาล

จากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา พบว่า ในระหว่างที่มีการปลูกยางพาราในช่วงปี พ.ศ. 2549 – ปัจจุบัน ความก้าวหน้าของการปลูกยางพาราของเกษตรกรที่ได้ทำการปลูกยางพารา เป็นไปอย่างทุกทุกเล ยากลำบากซึ่งเกิดปัญหาหลายส่วน เช่น บางรายเมื่อลงต้นกล้าแล้วผ่านมาไ้ระยะหนึ่งต้นกล้าเกิดตาย หย้ารกชัฏ ทำให้ต้นยางไม่เจริญเติบโต บางรายเมื่อถึงระยะเวลาที่เริ่มกรีดยางได้ กลับกลายเป็นหน้ายางตายอันเนื่องจากการกรีดไม่ถูกวิธี และอาจเกิดจากการกรีดเร็วกว่ากำหนด บางรายต้องโค่นต้นยางทิ้งเพราะสูญเสียเงินลงทุนไปมาก ไม่สามารถจะทำต่อไปได้

จากกิจกรรมการระดมความคิดของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในกลุ่มผู้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถจำแนกปัญหาที่เกษตรกรพบได้ดังนี้

- 1) การปลูกยางพาราของเกษตรกรเป็นแบบศึกษาหาความรู้เอง ไม่ได้มีการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานทางด้านยางพาราโดยตรง เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามจากเกษตรกรกลุ่มผู้มีเอกสารสิทธิ์ และลองผิดลองถูกด้วยตนเอง
- 2) การไม่ได้รับสนับสนุนทางด้านงบประมาณการลงทุนจากหน่วยงานรัฐ อันเนื่องจากเกษตรกรมีคุณสมบัติไม่ตรงตามรัฐบาลกำหนด นั่นคือต้องเป็นผู้มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกินของตนเอง

3) ความรู้ทางด้านการดูแลยางของเกษตรกรไม่มี เนื่องจากไม่มีกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยางพาราเข้ามาให้ความรู้ มีเพียงสำนักงานการเกษตร อำเภอลำปางที่ได้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับปุ๋ย การปลูกพืชชนิดอื่น ๆ การปลูกพืชแซมในสวนยาง ซึ่งไม่ได้เจาะจงทางด้านความรู้ที่เกี่ยวกับต้นยางโดยตรง

4.2.2 ปัญหา อุปสรรค เงื่อนไขของอาชีพการปลูกยางพารา

เป็นที่ทราบกันว่าผลผลิตของยางพาราเมื่อนำไปจำหน่ายแล้วมักได้ราคาตามรูปแบบของยางที่ขาย เช่น ยางแผ่น ยางก้อน น้ำยางสด อัตราค่าซื้อยางแต่ละชนิดก็ต่างกันไปตามรูปแบบ หากเกษตรกรมีการแปรรูปยางให้เป็นแผ่นแล้วนำมาขายย่อมได้ราคาดีกว่าขายน้ำยาง และยางก้อน จากบริบทของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ มีเพียงไม่กี่หลังคาเรือนเท่านั้นที่สามารถนำยางไปขายได้ ทั้งนี้เนื่องจากยังต้องรอระยะเวลาของต้นยางให้พร้อมกรีดยาง เพราะอายุของต้นยางยังไม่ถึงเกณฑ์ กับทั้งเมื่อถึงเกณฑ์กรีดยางแล้วกลับได้น้ำยางน้อยและหน้ายางตาย ทำให้ได้ผลผลิตน้อยตามมานั่นเอง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราในกลุ่มที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน ซึ่งเป็นกลุ่มหลักที่ประสบปัญหา ได้มีการศึกษาปัญหา อุปสรรค เงื่อนไขของอาชีพการปลูกยางพาราได้ดังนี้

1) ปัญหาที่พบในการปลูกยางพารา

- กลุ่มเกษตรกรไม่มีความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการปลูกพืชยางพารา
- การขาดความรู้ในการผลิตยางพาราแผ่น
- การไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเนื่องจากที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์

2) อุปสรรค

จากการที่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ยังไม่มีการก่อตั้งเป็นกลุ่มเกษตรกรทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาความก้าวหน้าของเกษตรกร ซึ่งทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐ และหน่วยงานจากเอกชน ทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการปลูกยางของหน่วยงานรัฐและเอกชน การได้สิทธิประโยชน์สำหรับกู้เงินเพื่อทำการเกษตรของกลุ่มเกษตรกร ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจะต้องคำนึงถึง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีจุดด้อยในด้านอำนาจการต่อรอง และความเข้มแข็งของกลุ่มอยู่เป็นทุนเดิม

3) ข้อจำกัดของอาชีพปลูกยางพารา

การปลูกยางของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์มีข้อจำกัดที่ทำให้เกษตรกรรู้สึกไม่เท่าเทียมกันของอาชีพคือเมื่อไรที่เกษตรกรต้องการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเกี่ยวกับการปลูกยางพาราเกษตรกรต้องเป็นผู้มีเอกสารสิทธิ์เท่านั้นถ้าไม่มีเอกสารสิทธิ์จะไม่สามารถยื่นขอเงิน สิทธิในการรับค่าชดเชย หรือรับการสนับสนุนเงินนโยบายจะไม่มี

4.3 สภาพพื้นที่ การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์

4.3.1 สภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพการใช้พื้นที่ในการทำเกษตรในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 27,597 ไร่ โดยแบ่งการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังนี้

พื้นที่ทำนา	17,376	ไร่
พื้นที่ปลูกยางพารา	1,223	ไร่
พื้นที่ปลูกไม้ผล	132	ไร่

พื้นที่ปลูกผัก	10	ไร่
ไม้ยืนต้น	256	ไร่
การเกษตรอื่นๆ	4,000	ไร่
ที่ดินว่างเปล่า	4,600	ไร่

โดยสภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย ประมาณ 70% ของพื้นที่ทั้งหมด มีพื้นที่ที่ดินเค็ม ประมาณ 50 ไร่ เป็นพื้นที่นาที่เป็นนาดอนประมาณ 40% ของพื้นที่ และพื้นที่นาลุ่มประมาณ 60% ของพื้นที่ พื้นที่ในการปลูกยางพาราจำนวน 1,223 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถกรีดยางพาราได้และสามารถจำหน่ายเป็นแผ่นยางดิบจำนวน 456 ไร่ พื้นที่ปลูกยางพาราที่ต้นยางพารายังไม่สามารถผลิตน้ำยางได้จำนวน 700 ไร่ และเพิ่งเริ่มทำการปลูกยางพาราจำนวน 67 ไร่ เมื่อจำแนกกรณีการถือเอกสารสิทธิ์ในที่ดินพบว่า พื้นที่ปลูกยางพารามีจำนวนเกษตรกรที่ถือครองที่ดินในการปลูกยางพาราแบบมีเอกสารสิทธิ์จำนวน 20 ราย และไม่มีเอกสารสิทธิ์จำนวน 46 ราย

จากการวิเคราะห์ถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินบ้านโนนโพธิ์ พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนมากจะทำการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกข้าว และการปลูกยางพารา ซึ่งในข้อมูลพื้นที่ของเกษตรกรตำบลก่อเอ้ อำเภอกิ่งเหล็ก จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บ้านโนนโพธิ์เป็นพื้นที่ที่มีการการปลูกพืชเศรษฐกิจคือ ข้าวมากที่สุด รองลงมาคือการปลูกยางพารา ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลก่อเอ้ ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานจัดตั้งเป็นศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์ที่ชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ร่วมกันก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพ และเพิ่มรายได้ในชุมชน เพื่อกระจายข้าวพันธุ์ดีสู่เกษตรกร จากศักยภาพของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จึงได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งทางราชการและเอกชน อาทิเช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอกิ่งเหล็ก สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดอุบลราชธานี

4.3.2 การถือครองที่ดิน

จากการสำรวจข้อมูลการถือครองที่ดินของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จำนวน 48 หลังคาเรือน โดยให้เจ้าบ้านเป็นผู้ตอบแบบสำรวจ เพื่อศึกษาถึงอรรถประโยชน์ของการทำกินบนที่ดินการเกษตรของเกษตรกร และศึกษาถึงปัญหาในการทำกินบนที่ดินของเกษตรกร รวมถึงการนำผลการสัมภาษณ์มาแปลผล และทำให้ได้ข้อมูลของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเบื้องต้นดังนี้

ประเด็นในการสอบถาม	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม (คน)
1. ประเภทการทำการเกษตรของเกษตรกร	
ทำนา	40
ทำสวนยาง	38
ปลูกผักสวนครัว	26
รับจ้าง	5
2. รายได้ต่อปีที่ได้รับจากการทำการเกษตร	
10,000-50,000	26

50,000-100,000	12
มากกว่า 100,001	10
3. ระดับการศึกษาสูงสุด	
ประถมศึกษา	14
มัธยมศึกษาหรือ ปวช.	20
อนุปริญญา (ปวส.)	4
ปริญญาตรี	10
4. ตำแหน่งหน้าที่บทบาทในชุมชน	
ผู้ใหญ่บ้าน	1
กรรมการหมู่บ้าน	5
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	3
อปภร.	2
5. การถือครองที่ดินเพื่อใช้ในการทำการเกษตร	
มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครอง	13
มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองบางส่วน	16
ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครอง	38
6. การใช้ประโยชน์จากที่ดิน	
การทำสวนยาง	23
การปลูกปาล์มน้ำมัน	16
การปลูกข้าว	34
การปลูกผักสวนครัว	16
การเลี้ยงสัตว์	18
ไม่มีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน	14
7. ปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดิน	
การไม่มีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากที่ดิน	13
ปัญหาสภาพดินไม่สมบูรณ์	15
ปัญหาที่ดินเสื่อมโทรม	2
ปัญหาภาวะการณ์ขาดน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตร	4
ปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน	-

จากตารางข้อมูลข้างต้น พบว่า กลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์มีผู้ตอบแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานในการทำการเกษตรพบว่า การทำการเกษตรของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยเกษตรกรที่ทำนา 40 คน จะทำสวนยางพาราควบคู่กันถึง 38 คน และในระหว่างการรอเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวก็ได้ทำการปลูกผักสวนครัวแซมพื้นที่การปลูกยางพารา

ทางด้านรายได้ของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ พบว่า รายได้ต่อปีที่ได้รับจากการทำการเกษตร 10,000 -50,000 บาท ต่อปี จำนวน 26 คน 50,000-100,000 บาท ต่อปี 12 คน และมากกว่า 100,001 บาทต่อปี

จำนวน 10 คน ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่า รายได้ส่วนใหญ่ของชาวบ้านโนนโพธิ์จะมาจากการทำการเกษตรและสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากมีหน่วยงานที่สนับสนุนทางการเกษตรในการชี้แนะแนวทางจัดตั้งกลุ่มเมล็ดข้าวให้กับเกษตรกร จึงทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

การถือครองที่ดินเพื่อใช้ในการทำการเกษตรจากการสำรวจข้อมูลและเกษตรข้อมูลการได้รับเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดินพบว่า จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 48 คน มีเกษตรกรที่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองจำนวน 13 คน มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองบางส่วนจำนวน 16 คน และไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองจำนวน 38 คน ซึ่งกล่าวได้ว่า เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ส่วนมากถึงร้อยละ 80 ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง และจากการไม่มีเอกสารสิทธิ์ดังกล่าว จึงทำให้เกษตรกรที่ควรจะได้รับ การสนับสนุน การทำการเกษตรจากหน่วยงานทางภาครัฐไม่ได้รับเงินหรือสิ่งอำนวยความสะดวกทางการเกษตร

การสำรวจการใช้ประโยชน์จากที่ดินพบว่า การทำสวนยาง 23 คน ปลูกปาล์มน้ำมัน 16 คน ปลูกข้าว 34 คน ปลูกผักสวนครัว 16 คน เลี้ยงสัตว์ 18 คน และไม่มีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน 14 คน ซึ่งกล่าวได้ว่า เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ในจำนวนเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม มีการทำการเกษตรแบบควบคู่ นั่นคือ แบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วนทั้งปลูกข้าว และปลูกยาง ขนานกันไป ดังนั้นรายได้ที่มาจากการทำการเกษตรก็ได้มาจากผลผลิตทางการเกษตรที่แตกต่างกัน

จากการสอบถามเกษตรกร พบว่าในส่วนปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดินการไม่มีความรู้ในการใช้ประโยชน์จากที่ดิน 13 คน ปัญหาสภาพดินไม่สมบูรณ์ 15 คน ปัญหาที่ดินเสื่อมโทรม 2 คน ปัญหาภาวการณ์ขาดน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตร 4 คน ซึ่งจากการสอบถามปัญหาดังกล่าว เกษตรกรได้รับปัญหาสภาพดินไม่สมบูรณ์มากที่สุด ทั้งนี้เกิดจากการปลูกพืชหมุนเวียนมากเกินไปในหนึ่งปี ทำให้แร่ธาตุในดินไม่สมบูรณ์ เกิดปัญหาดินเค็ม และดินเปรี้ยว อันเนื่องมาจากการใช้ปุ๋ยเคมี รองลงมาคือ เกษตรกรไม่มีความรู้ในการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัญหาภาวการณ์ขาดน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตร และปัญหาที่ดินเสื่อมโทรมตามลำดับ

4.4 การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร

จากปัญหาของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา จะเห็นได้ว่าอุปสรรคสำคัญที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกินคือการไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และความเข้มแข็งของกลุ่มที่ไม่สามารถสร้างโอกาสการต่อรอง และรับการสนับสนุนของภาครัฐได้ ดังนั้นจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ปัญหา และการแนวทางสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้วิจัยชุมชนได้มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมนำไปสู่การตั้งกลุ่มวิสาหกิจ ดังนี้

4.4.1 การอบรมการใช้เครื่องมือ GPS เพื่อสำรวจพื้นที่ทำกิน

ข้อมูลของกลุ่มเกษตรกรที่สำคัญอันดับแรก สำหรับการศึกษาแนวทางการรวมกลุ่มของเกษตรกร คือ การรู้ตำแหน่งทำกินของตนเองนั้นมีพื้นที่เท่าไร และตั้งอยู่ตำแหน่งไหน ติดกับที่ทำกินของผู้ใด ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ดังนั้นกิจกรรมแรกของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคือการสำรวจพื้นที่ทำกิน กลุ่มผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการอบรมการใช้เครื่องมือ GPS ให้แก่อาสาสมัครชุมชน หลังจากการอบรมให้ความรู้แล้วได้มีการแบ่งกลุ่มนักวิจัยชุมชนร่วมกับนักศึกษาจากคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เพื่อคอยอำนวยความสะดวกในการเก็บพิกัดที่ตั้งของพื้นที่ครอบครอง เป็น 5 กลุ่ม

จากการสำรวจพื้นที่ จะประกอบด้วย หัวหน้าทีม นักศึกษาช่วยงาน และเกษตรกร เจ้าของที่ดิน ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่เป็นถูกต้องโดยใช้เครื่องวัดพื้นที่ GIS ในการวัดพื้นที่ผ่านทางดาวเทียม โดยระหว่างการวัด หัวหน้าทีมจะเป็นผู้บันทึกผลและเจ้าของที่ดินทำการตรวจสอบความถูกต้องหลังจากการวัดพื้นที่ด้วย GIS ข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจ จะดำเนินการประมวลผลและสร้างพื้นที่ใน MAP บนดาวเทียม การสำรวจพื้นที่นี้ เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนเองและเพื่อนบ้าน เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างคนในชุมชน ทั้งนี้การสำรวจวัดพื้นที่ GIS ใช้เวลาในการสำรวจค่อนข้างมาก ครอบคลุมระยะเวลา ประมาณ 3 เดือน เนื่องจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยและพื้นที่ที่ดินทำกินของเกษตรกรค่อนข้างมีพื้นที่กว้าง ผู้สำรวจเกิดความเหนื่อยล้า จึงทำให้ข้อมูลที่ได้เกิดความล่าช้า

ภาพที่

วย GIS

4.4.2 การศึกษาดูงานของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

การศึกษาดูงานของกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จแล้ว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ เนื่องจากการได้ศึกษาแนวทางของกลุ่มเกษตรกรอื่นๆ ที่สามารถตั้งเป็นกลุ่มได้ การได้เปิดทัศนคติและมองกิจกรรมที่จะเปิดในการเปิดกลุ่มวิสาหกิจ เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการการจัดกลุ่ม ดังนั้นกลุ่มผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานจำนวน 2 ครั้งซึ่งได้แก่

ครั้งที่ 1 ศึกษาดูงาน ณ สหกรณ์การเกษตรอุบลราชธานี อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี มีเกษตรกรผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานทั้งสิ้น 38 คน และทีมนักวิชาการจำนวน 2 คน

ในการศึกษาดูงานครั้งที่ 1 นี้ ทีมวิจัยได้เรียนรู้ถึงกระบวนการในการดำเนินงานในรูปแบบของสหกรณ์ การจัดการ การบริหารงบประมาณในสหกรณ์ ซึ่งจุดแข็งของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรอุบลราชธานีคือ การโปร่งใสในระบบการจัดการงบประมาณ การติดต่อประสานงานระหว่างผู้ซื้อโดยไม่หวังพึ่งรัฐบาล รวมถึงการกระจายรายได้สู่พื้นที่ข้างเคียงในการผูกขาดการซื้อขายพารา รวมถึงคุณภาพยางพาราแผ่นของกลุ่มเป็นที่น่าพึงพอใจต่อตลาด

ภายหลังจากมีการถอดบทเรียนแล้วนั้น กลุ่มเกษตรกรผู้ศึกษาดูงานส่วนใหญ่เห็นว่า การดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรอุบลราชธานี เป็นกลุ่มสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็ง การบริหารงานมีลักษณะใหญ่เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนมาก และได้ผลผลิตที่มั่นคง จากการวิเคราะห์แนวทางการจัดตั้ง

สหกรณ์แบบเดียวกันของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์เป็นไปได้ยาก เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ยังมีจำนวนสมาชิกไม่มากเท่า จึงเห็นว่าน่าจะศึกษาดูงานอีกแห่งหนึ่งโดยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีการรวมกลุ่มในระดับเล็กลงมา เพื่อมองความเป็นไปได้ที่มากกว่าในการจัดตั้งกลุ่ม

ครั้งที่ 2 ศึกษาดูงาน ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรภูผอยลอม อำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี มีเกษตรกรผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานทั้งสิ้น 38 คน และทีมนักวิชาการจำนวน 2 คน ในการศึกษาดูงานครั้งที่ 2 นี้ทีมวิจัยได้เห็นถึงวิวัฒนาการการก่อตั้งกลุ่ม จากกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีสมาชิกเพียง 10 คน มีเงินในกองทุนติดลบ จนถึงขั้นที่ต้องกู้เงินจากวัด เพื่อมาช่วยให้เกษตรกรในกลุ่มเบื้องต้นก่อน จากนั้นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรภูผอยลอม ได้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ โดยการสนับสนุนจากทางภาครัฐในการให้ทุนสนับสนุนการบริหารกลุ่ม จนในปัจจุบัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรภูผอยลอมมีรายได้หมุนเวียนภายในกลุ่ม 30 ล้านบาท ทั้งนี้เกิดจากความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง สามารถรับซื้ออย่างผันจากบริเวณใกล้เคียงนี้ได้

จากการศึกษาดูงานทั้งสองแห่งนี้ ภายหลังจากการศึกษาดูงาน มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งสามารถแบ่งหัวข้อในแนวทางในการจัดตั้งกลุ่มได้แก่

1. ขั้นตอนการรวบรวมสมาชิกการตั้งชื่อกลุ่ม
2. ขั้นตอนการแต่งตั้งคณะกรรมการ
3. ขั้นตอนการจดทะเบียนเพื่อใช้ในการจัดตั้งกลุ่ม
4. ขั้นตอนการว่าด้วยการระดมทุน
5. ขั้นตอนการมอบอำนาจในการเบิกจ่ายงบประมาณ
6. ขั้นตอนการจัดเก็บเอกสารเพื่อใช้ในการประเมินศักยภาพของกลุ่ม

ภาพที่ 4.4 การเข้าศึกษาดูงานสหกรณ์การเกษตรภูผอยลอม อำเภอนาจะหลวย

ภาพที่ 4.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างทีมวิจัย 2 ทีมเกี่ยวกับกระบวนการเกษตรภูผอยลอม อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี

4.5 กระบวนการผลิตยางพาราอย่างสร้างสรรค์

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านกระบวนการผลิตยางพาราของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ภายหลังจากการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจแล้ว ในชุมชนบ้านโนนโพธิ์มีเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปลูกยางพาราอยู่

หลายคน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน ซึ่งในปัจจุบันมีถึง 13 ราย ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร และสร้างความสามัคคีให้กับสมาชิกในกลุ่ม นั่นคือ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองในกลุ่ม โดยพิจารณาหาเกษตรกรต้นแบบในชุมชน เพื่อเข้าเยี่ยมชมสวนยางพารา จากการพิจารณาคุณสมบัติ และความพร้อมของเกษตรกรต้นแบบในชุมชน เกษตรกรส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าอยากเข้าเยี่ยมชมสวนยางของลุงบุญจันทร์ ซึ่งมีพื้นที่การทำสวนยางทั้งหมด 25 ไร่ สามารถกรีดยางและจำหน่ายมาแล้ว 2 ปี โดยมีวิทยากรคือพ่อใหญ่อานนท์ มนัส ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูยางเพื่อเป็นครูผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการดูแลต้นยาง วิธีการกรีดยาง และการปลูกพืชแซมในสวนยาง

ผลการศึกษาดูงานในครั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรต่างได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น และเป็นกันเองจากลุงบุญจันทร์ ผู้เป็นเจ้าของไร่ และยังได้รับความรู้อย่างครบถ้วน โดยพ่อใหญ่มนัส ได้แนะนำตั้งแต่กระบวนการเลือกสรรปุ๋ยที่นำมาใช้ในการบำรุงรักษา การศึกษาลักษณะต้นยางที่จะกรีด อุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับใช้การกรีดยาง การตั้งองศาของมีดเพื่อให้ได้น้ำยางที่มีคุณภาพและไม่ทำให้น้ำยางตาย รวมไปถึงการปลูกพืชแซมในสวนยาง อันได้แก่ สับปะรด พริก มะเขือพวง

บรรยากาศการศึกษาดูงานในสวนยางของเกษตรกรต้นแบบเป็นไปอย่างสนุกสนาน เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการทดลองกรีดยาง สร้างรอยยิ้มให้กับกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นบรรยากาศที่น่าจดจำ อีกทั้งแต่ละคนยังได้ของที่ระลึกติดมือกลับบ้าน นั่นคือ สับปะรดภูแลกลับบ้านคนละลูกอีกด้วย นับว่าเป็นการศึกษาดูงานที่เกิดประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

4.6 กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา

จากการดำเนินการเก็บข้อมูลในพื้นที่เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรได้วิเคราะห์ตนเองและเห็นข้อมูลในพื้นที่ร่วมกัน รวมทั้งได้สร้างให้เกิดความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน ในระหว่างทางก็ได้มีการพัฒนาศักยภาพของทีมวิจัยและกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราโดยการพาไปศึกษาดูงานจนนำมาสู่แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทีมวิจัยทั้งหมดจึงได้ร่วมกันมองดูตัวก่อนการก้าวต่อไปโดยการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มในการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายละเอียดดังนี้

1) จุดแข็งของชุมชน

(1) บ้านโนนโพธิ์ เป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพด้านการทำการเกษตรเป็นอย่างมาก โดยเห็นได้จากการสำรวจการใช้พื้นที่ทางการเกษตร การมีทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และแหล่งชลประทานที่ครอบคลุมพื้นที่รวมถึงชาวบ้านในชุมชนส่วนมากประกอบอาชีพทางการเกษตรทั้งการทำนา การปลูกยางพารา การทำผักสวนครัว ปลูกปาล์มน้ำมัน ปลูกมันสำปะหลัง และพืชชนิดอื่น ๆ ในพื้นที่ สร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก

(2) กลุ่มผู้นำในชุมชนมีความเข้มแข็งและให้ความสำคัญกับกิจกรรม โดยมีการเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง มีความตระหนักในหน้าที่ของตนเองต่อการร่วมงานวิจัยรวมถึงมีการแสดงความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกัน เพื่อหาแนวทางที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันได้

(3) มีการรวมกลุ่มเกษตรกรศูนย์ข้าวชุมชนเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการ ซึ่งศูนย์ข้าวชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานการเกษตรอำเภอเขื่องใน และองค์การบริหารส่วนตำบลก่อเอ้ ในการให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม

(4) คนในชุมชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนและตำบล มีการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

(5) คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานและมีการศึกษาค่อนข้างสูง สามารถใช้เทคโนโลยีในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การสำรวจโดยใช้เครื่องมือวัด GIS การส่งข้อมูลทางแอปพลิเคชันใน Smart Phone

2) จุดอ่อนของชุมชน

- (1) กลุ่มคนในชุมชนหลักประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ดังนั้นจึงให้ความสำคัญในการทำเกษตรมากกว่าการทำกิจกรรม
- (2) ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลกลุ่มเดิม ที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบซ้ำซ้อน ทำให้การดำเนินกิจกรรมบางช่วงขาดหายไป

3) โอกาสของชุมชน

- (1) ชุมชนได้รับการสนับสนุนการพัฒนาทางด้านการเกษตรจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
- (2) ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการวิจัยพื้นที่ชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนในด้านการนำผลผลิตไปจำหน่ายช่วยให้ชุมชนมีโอกาสนำพื้นที่การเกษตรในทุกๆ ด้านมากขึ้น
- (3) ชุมชนมีข้อมูลทางด้านการสำรวจพื้นที่ถือครองที่ดินตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อใช้เป็นการอ้างอิงพื้นที่การถือครองของตนเอง ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวเป็นการตกลงกันโดยเฉพาะชุมชนเท่านั้น ไม่สามารถที่จะใช้เป็นเอกสารในการยื่นต่อทางราชการได้

4) อุปสรรคของชุมชน

- (1) ขาดการสนับสนุนงบประมาณในการทำการเกษตรบางส่วนและขาดความต่อเนื่องจากหน่วยงานภายในพื้นที่ ทำให้ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- (2) พื้นที่ในการปลูกยางของเกษตรกรอยู่ในพื้นที่ทำเลเลี้ยสัตว์จึงทำให้ขาดโอกาสในการได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ

จากการวิเคราะห์ศักยภาพ ความสามารถและความเป็นไปได้ของกลุ่มเกษตรกรรวมทั้งการได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร เป็นจุดเริ่มต้นให้กลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ได้เริ่มลงมือจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจขึ้น โดยแกนนำนักวิจัยชุมชนได้ไปขอรับคำปรึกษาจากนางวัชรียา ตรีภพ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ เพื่อให้ข้อมูลในการจัดตั้งกลุ่ม ซึ่งเมื่อได้ทราบถึงระเบียบและวิธีการ ทางกลุ่มเกษตรกรจึงสรุปผลการตั้งชื่อกลุ่ม เป็น “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์” และได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย

1) คณะกรรมการดำเนินงานวิสาหกิจการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์ ประกอบด้วย

1. นายอำพร สีหะวงษ์	ประธาน
2. นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว	รองประธาน 1
3. นายมะณี บุญจริง	รองประธาน 2
4. นายถวิล การุณย์	กรรมการ
5. นายบุญมี ทองไทย	กรรมการ
6. นายสมควร บุญสมยา	กรรมการ
7. นางเบญจมาศ บุญจง	เลขานุการ

8. นายณัฐพงศ์ จันทร์เขียว เหมัญญิก

2) คณะกรรมการกองทุนวิสาหกิจการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์

- 1) นายกระจำน บัญสมยศ
- 2) นายอรุณ การุณย์
- 3) นางอรทัย บุญจาง
- 4) นายยินดี โสภารักษ์
- 5) นายประมวล วันโท
- 6) นายไสว เจริญสุข
- 7) นายถนอมศรี วันโท
- 8) นายเข้มทอง สาลี
- 9) นายขวัญ พิมพ์ดี
- 10) นายวันดี สิงห์สถาน
- 11) นายสมนึก บุญจริง
- 12) นายคง บุญจาง
- 13) นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว

3) ที่ปรึกษากลุ่มวิสาหกิจการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลก่อเอ้
- 2) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลก่อเอ้
- 3) สำนักงานเกษตรอำเภอเขื่องใน
- 4) สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี

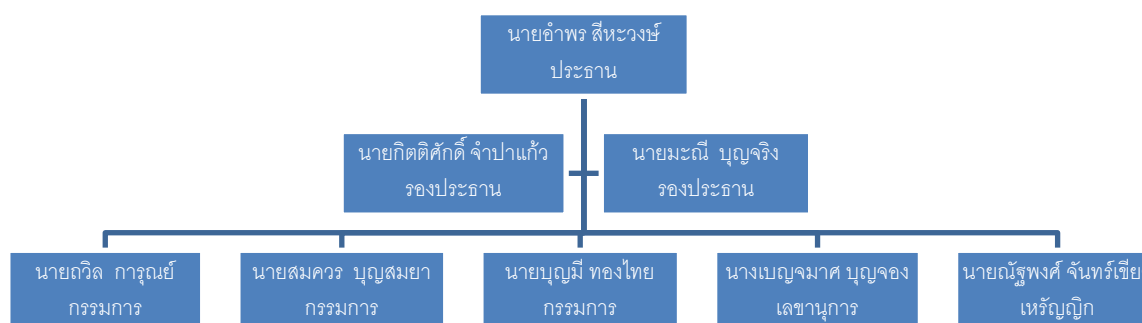
4) การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์

สถานที่ทำการกลุ่ม ณ เลขที่ 9 หมู่ที่ 9 ต.ก่อเอ้ อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี เริ่มจัดตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2558 มีสมาชิกทั้งหมด 70 คน ปัจจุบันมีเกษตรกรจากหมู่บ้านใกล้เคียงขอสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม แต่ทางกลุ่มฯ ยังไม่มีแผนรับสมาชิกเพิ่ม เนื่องจากกลุ่มอยากให้เกิดความเข้มแข็งภายในกลุ่มก่อน

4.7 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์

4.7.1 โครงสร้างของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์

จากการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์ มีแผนผังดังนี้

4.7.2 บทบาทหน้าที่ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์

สำหรับความหมายของวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 นั้น วิสาหกิจชุมชน หมายความว่า “กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นรูปนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกาศกำหนด

ดังนั้นการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรร่วมใจโนนโพธิ์ จึงมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง บุคคลภายนอกอาจเข้ามามีส่วนร่วมโดนอาจมีการถือหุ้นได้ เพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ที่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ
- 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งเป็นการนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้ และเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด
- 3) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ ทางกระบวนการ ทางการเกษตร มีหลากหลายกิจกรรมประสานแผนผัง และเกื้อกูลกัน
- 4) มีการพึ่งตนเองในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พัฒนาให้กลายเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีความมั่นคง

4.7.3 กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ

หลังจากที่กลุ่มสมาชิกเกษตรกร รวมกลุ่มแล้วจึงได้ตกลงกันในเรื่องการจัดการการเงิน และ กิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรก แต่เกิดปัญหาขึ้นเนื่องจากกลุ่มสมาชิกเกษตรกร ยังไม่เข้าใจกระบวนการเบิก จ่ายเงิน และการลงเงินหุ้น และยังหาข้อตกลงในการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรในชุมชนไม่ลงตัว ทาง นักวิจัยชุมชนจึงได้หารือ และประสานงานกับทางนักวิจัยวิชาการเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเป็นปัญหา ที่ยังไม่เริ่มต้น แต่เกิดจากความกลัวของเกษตรกรที่ยังไม่มั่นใจในระบบการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้น จึงเกิดการประชุมขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไข ทางผู้นำกลุ่มจึงมีความคิดเห็นว่า จะขอศึกษาดูงานอีกครั้งเนื่องจากครั้งที่ผ่านมา เป็นการศึกษาดูงานที่ยังไม่ข้อมูลที่ครอบคลุม

ทางกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนฯ จึงได้เสนอแหล่งศึกษาดูงาน นั่นคือ สหกรณ์การเกษตรภู ฝอยลม อ.บุณฑริก จ.อุบลราชธานี ซึ่งทีมนักวิจัยวิชาการได้ติดต่อประสานงานเพื่อศึกษาดูงานในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 255 ซึ่งได้รับการตอบรับและการให้ความรู้จาก นายจรูญ บุญยิ่ง ประธานกลุ่มสหกรณ์ การเกษตรภูฝอยลม ในการให้ความรู้ถึงที่มาในการจัดตั้งกลุ่ม การเริ่มระดมหุ้น การจัดการกองทุน การ

บริหารและจัดการบุคคลในกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ซึ่งทำให้กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนรวมใจโนนโพธิ์ มีความเข้าใจในกระบวนการจัดตั้งกลุ่มมากยิ่งขึ้น และได้ดำเนินการตามแผนการดำเนินต่อไป

หลังจากกลุ่มเกษตรบ้านโนนโพธิ์ ได้รับความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการและการบริหารจากกลุ่มสหกรณ์การเกษตรภูผอยลุมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการประชุมเพื่อเริ่มการจัดการกิจกรรมกลุ่มขึ้นได้แก่

1) กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการปลูกยางพารา

นายกิตติศักดิ์ จำปาแก้ว แกนนำนักวิจัยชุมชนได้เสนอให้ สวนยางของคุณลุงบุญจันทร์ แสงโสม เป็นสวนยางต้นแบบของชุมชน ซึ่งคุณลุงบุญจันทร์ ได้แนะนำวิธีการจัดการสวนยาง การกรีดยางเพื่อไม่ให้หนಾಯบอบช้ำ การปลูกพืชแซมระหว่างคันดินในสวนยาง ซึ่งสวนยางของคุณลุงบุญจันทร์ มีพื้นที่ทั้งหมด 25 ไร่ สามารถกรีดยางและจำหน่ายมาแล้ว 2 ปี ทำให้กลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกจากกลุ่มได้รับความรู้ ทั้งที่ไม่เคยได้สอบถามกันมาก่อน แม้ว่าจะมีพื้นที่สวนยางใกล้กัน เกิดเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสวนยางต้นแบบ เป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีให้กับชุมชนอย่างมาก

2) กิจกรรมการระดมทุน เพื่อใช้ต้นทุนในการอบรมเพิ่มเติมความรู้และจัดการประชุม

นายณราธิป ทองชุม แกนนำนักวิจัยชุมชนได้สรุปผลการระดมทุน เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งได้ข้อสรุปว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์ จะดำเนินการระดมทุน ทุนละ 200 บาท ซึ่งปัจจุบันมีหุ้นสมาชิกทั้งหมด 70 หุ้น เป็นเงิน 14,000 บาท โดยใช้ชื่อ “บัญชีกองทุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์” มีผู้มีอำนาจเบิกจ่าย 3 คน ประกอบด้วย

1. นายอำพร สีหะวงษ์
2. นายณราธิป ทองชุม
3. นายขวัญ พิมพ์ดี

ซึ่งในการเบิกค่าใช้จ่ายใดๆ จะต้องได้รับมติเห็นชอบจากคณะกรรมการดำเนินงานของกลุ่ม

3) กิจกรรมการรับซื้อปาล์มน้ำมัน

กิจกรรมการรับซื้อปาล์มน้ำมัน เริ่มต้นขึ้น โดยการระดมความคิดเห็นของกลุ่มว่า จะนำผลผลิตทางการเกษตรใดรวมกันเพื่อนำไปจำหน่าย โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งได้ข้อสรุปว่า เป็นปาล์มน้ำมัน เนื่องจากปาล์มน้ำมันเป็นพืชในชุมชนที่มีการปลูกอย่างแพร่หลาย และเมื่อสมาชิกสหกรณ์นำผลผลิตมารวมกันทำให้ผลปาล์มน้ำมันมีจำนวนมากถึง 6 ตันซึ่ง โรงงานรับซื้อสามารถรับซื้อได้ที่ในชุมชน และให้ราคากิโลกรัมละ 12 บาท ทำให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิก เกิดความพึงพอใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่จำเป็นต้องติดต่อพ่อค้าคนกลางมารับ และถูกกดราคา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การซื้อปาล์มน้ำมันในครั้งต่อไป ทางโรงงานผู้ผลิตได้แจ้งให้กับกลุ่มเกษตรกรทราบว่า จะต้องมีความปาล์มน้ำมันรวม 8 ตันขึ้นไป จึงจะมารับถึงกลุ่ม

ดังนั้น ทางที่ประชุมกลุ่มวิสาหกิจฯ จึงเห็นสมควรว่า หากผลปาล์มน้ำมันไม่ถึงเกณฑ์โรงงานมารับ จำเป็นจะต้องให้รถของสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้นำส่ง โดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าเบี้ยเลี้ยง สามารถเบิกจากกองทุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์ได้

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานีในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ

- 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่นๆ โดยใช้ระบบ GIS
- 3) เพื่อหากระบวนการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์ที่ไม่ทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางด้านอาหารของชุมชน
- 4) เพื่อหากระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างมีส่วนร่วม

งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยมีชาวบ้านโนนโพธิ์เป็นผู้ร่วมวิจัย แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะคือระยะเตรียมการระยะปฏิบัติการและระยะสรุปผลและประเมินผลใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบสอบถาม การสนทนากลุ่มการสังเกตการสังเกตเวทีการสำรวจพื้นที่ การศึกษาดูงาน การทดลองปฏิบัติการ ซึ่งผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สถานการณ์ องค์ความรู้ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเงื่อนไขในการปลูกยางพาราของชุมชน

บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อที่ 44.65 ตารางกิโลเมตร หรือ 27,597 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน มีทรัพยากรป่าไม้กระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ส่วนใหญ่ ใช้เพื่อการเกษตรประมาณ 27,597 ไร่ เป็นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 70 เป็นที่ดอนร้อยละ 30 โดยมีแหล่งน้ำธรรมชาติ และอ่างเก็บน้ำแก่งอีตึงที่มีขนาดใหญ่ สามารถกักเก็บน้ำได้ตลอดทั้งปี สามารถทำการเพาะปลูกได้โดยไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูกาลต่าง ๆ ในการเริ่มปลูกยางพาราของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2540 ภายหลังจากได้รับการอบรมตามโครงการของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้เกษตรกรทางภาคอีสานทำการเพาะปลูกยางพาราซึ่ง ในระหว่างการปลูกยางพารามีหน่วยงานในการให้การสนับสนุน คือ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางได้เข้ามาพี่เลี้ยงดูแลพร้อมกับให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2548 ขนาดของต้นยางพาราเข้าเกณฑ์สามารถกรีดยางได้นำยางพารามาขายได้ เกษตรกรได้นำยางพาราไปจำหน่าย และได้กำไรดี อันเนื่องจากในปีพ.ศ. 2548 ราคาขายยังมีราคาดี กลุ่มเกษตรกรรายอื่นเมื่อตระหนักแล้วว่าการปลูกยางพาราจะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง จึงได้มีการเริ่มปลูกยางพาราเช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากที่ดินทำกินที่ตนเองทำกินอยู่นั้นมิได้เป็นที่ดินแบบมีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกินของตนเอง จึงได้มีการแผ้วถางพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่จับจอง โดยมีการเสียภาษีที่ดินดอกหญ้าให้แก่รัฐบาล

จากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา พบว่า ในระหว่างที่มีการปลูกยางพาราในช่วงปี พ.ศ. 2549 – ปัจจุบันความก้าวหน้าของการปลูกยางพาราของเกษตรกรที่ได้ทำการปลูกยางพารา เป็นไปอย่างทุลักทุเล ยากลำบากซึ่งเกิดปัญหาหลายส่วน เช่น บางรายเมื่อลงต้นกล้าแล้วผ่านมาไ้ระยะหนึ่งต้นกล้าเกิดตาย

หลักรากชัฏ ทำให้ต้นยางไม่เจริญเติบโต บางรายเมื่อถึงระยะเวลาที่เริ่มกรีดยางได้ กลับกลายเป็นหน้ายางตายอันเนื่องจากการกรีดไม่ถูกวิธี และอาจเกิดจากการกรีดเร็วกว่ากำหนด บางรายต้องโค่นต้นยางทิ้งเพราะสูญเสียเงินลงทุนไปมาก ไม่สามารถจะทำต่อไปได้

5.1.2 สภาพ พื้นที่การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการปลูกยางพารา และการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ

จากการลงพื้นที่เพื่อประเมินศักยภาพการใช้พื้นที่ในการทำการเกษตรในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 27,597 ไร่ โดยแบ่งการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังนี้พื้นที่ทำนา 17,376 ไร่ พื้นที่ปลูกยางพารา 1,223 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผล 132 ไร่ พื้นที่ปลูกผัก 10 ไร่ ไม้ยืนต้น 256 ไร่ การเกษตรอื่น ๆ 4,000 ไร่ ที่ดินว่างเปล่า 4,600 ไร่ สำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนมากจะทำการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าว และการปลูกยางพารา ซึ่งในข้อมูลพื้นที่การเกษตรตำบลก่อเอ้ อำเภอกิ่งใหญ่ จังหวัดอุดรธานี พบว่า บ้านโนนโพธิ์เป็นพื้นที่มีการการปลูกพืชเศรษฐกิจคือ ข้าวมากที่สุด รองลงมาคือ การปลูกยางพารา ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลก่อเอ้ ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์ที่ชาวบ้านในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ร่วมกันก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อส่งเสริมอาชีพ และเพิ่มรายได้ในชุมชน เพื่อกระจายข้าวพันธุ์ดีสู่เกษตรกร จากศักยภาพของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ จึงได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานทั้งทางราชการและเอกชน อาทิเช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอกิ่งใหญ่ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานี ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดอุดรธานี

ในส่วนของพื้นที่ในการปลูกยางพารา จากการลงพื้นที่สำรวจศักยภาพการใช้ที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกยางพาราพบว่า มีเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่มีเอกสารสิทธิ์และทำการปลูกยางพาราจนสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 13 คน มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองบางส่วนจำนวน 16 คน และไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองจำนวน 38 คน ทั้งนี้พื้นที่ในการปลูกยางพาราจะมีลักษณะการกระจายทั้งพื้นที่ บางไร่ที่ติดกัน แต่ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวต่างกัน ทั้งนี้เกิดจากการเริ่มต้นปลูกของเกษตรกรที่มีระยะเวลาในการเริ่มต้นต่างกัน

การสำรวจการใช้ประโยชน์จากที่ดินจากการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ พบว่า เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ปลูกปาล์ม น้ำมัน 16 คน ปลูกข้าว 34 คน ปลูกผักสวนครัว 16 คน เลี้ยงสัตว์ 18 คน และไม่มีการใช้ประโยชน์จากที่ดิน 14 คน ซึ่งกล่าวได้ว่า เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ในจำนวนเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม มีการทำการเกษตรแบบควบคู่ นั่นคือ แบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วนทั้งปลูกข้าว และปลูกยาง วนกันไป ดังนั้นรายได้ที่มาจากการทำการเกษตรก็ได้มาจากการผลิตทางการเกษตรที่แตกต่างกัน

5.1.3 กระบวนการผลิตยางพาราแบบสร้างสรรค์

หลังจากที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านกระบวนการผลิตยางพาราของกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ภายหลังจากการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจแล้ว ในชุมชนบ้านโนนโพธิ์มีเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปลูกยางพาราอยู่หลายคน ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ทำกิน ซึ่งในปัจจุบันมีถึง 13 ราย ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร และสร้างความสามัคคีให้กับสมาชิกในกลุ่ม นั่นคือ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองในกลุ่ม โดยพิจารณาหาเกษตรกรต้นแบบในชุมชน เพื่อเข้าเยี่ยมชมสวนยางพารา จากการพิจารณาคุณสมบัติ และความพร้อมของเกษตรกรต้นแบบในชุมชน เกษตรกรส่วนใหญ่ลงความเห็นว่าอยากเข้าเยี่ยมชมสวนยางของลุงบุญจันทร์ ซึ่งมีพื้นที่การทำสวนยางทั้งหมด 25 ไร่ สามารถกรีดยางและจำหน่ายมาแล้ว

2 ปี โดยมีวิทยากรคือพ่อใหญ่อานนท์ มนัส ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูยางเพื่อเป็นครูผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการดูแลต้นยาง วิธีการกรีดยาง และการปลูกพืชแซมในสวนยาง

ผลการศึกษาดูงานในครั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรต่างได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น และเป็นกันเองจากลุงบุญจันทร์ ผู้เป็นเจ้าของไร่ และยังได้รับความรู้อย่างครบถ้วน โดยพ่อใหญ่มนัสได้แนะนำตั้งแต่กระบวนการเลือกสรรปุ๋ยที่นำมาใช้ในการบำรุงรักษา การศึกษาลักษณะต้นยางที่จะกรีด อุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับการกรีดยาง การตั้งองศาของมีดเพื่อให้ได้น้ำยางที่มีคุณภาพและไม่ทำให้หน้ายางตาย รวมไปถึงการปลูกพืชแซมในสวนยาง อันได้แก่ สับปะรด พริก มะเขือพวง

บรรยากาศการศึกษาดูงานในสวนยางของเกษตรกรต้นแบบเป็นไปอย่างสนุกสนาน เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการทดลองกรีดยาง สร้างรอยยิ้มให้กับกลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นบรรยากาศที่น่าจดจำ อีกทั้งแต่ละคนยังได้ของที่ระลึกติดมือกลับบ้าน นั่นคือ สับปะรดภูแลกลับบ้านคนละลูกอีกด้วย นับว่าเป็นการศึกษาดูงานที่เกิดประสิทธิภาพอย่างยิ่ง

5.1.4 กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์อย่างมีส่วนร่วม

ในการวิจัย การรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเพื่อความมั่นคงด้านอาชีพเกษตรกรอย่างมีส่วนร่วม บ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานีในครั้งนี้ ทีมนักวิชาการและทีมนักวิจัยชุมชน รวมถึงเกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ต่างมีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่เริ่มกระบวนการหาโจทย์วิจัยจนเข้าสู่กระบวนการดำเนินวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสำรวจพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ซึ่งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากผลลัพธ์ที่ได้ สามารถถ่ายทอดและเก็บรักษาข้อมูลไว้ให้แก่ลูกหลานในอนาคตได้ และกระบวนการหนึ่งที่เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราสามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ คือ การรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งกลุ่ม โดยทางกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้ประสานกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรอำเภอน้ำขุ่น ในการขอรับข้อมูลเพื่อจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เป็นไปตามระเบียบและหลักการ หลังจากนั้นเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ได้ดำเนินการประชุมเพื่อคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการกองทุน ที่ปรึกษากลุ่ม ซึ่งทางกลุ่มได้จัดตั้งกลุ่มเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2558 มีสมาชิกทั้งหมด 70 คน ในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์ ดำเนินกิจกรรมในด้านการอำนวยความสะดวกในการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร การให้ความรู้ทางการเกษตร การช่วยเหลือในด้านเทคนิคและวิธีการในการปลูกพืชภายในชุมชนบ้านโนนโพธิ์ทุกชนิด ซึ่งมีการประชุมและดำเนินกิจกรรมมาแล้ว 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมมาศึกษาดูงานสหกรณ์การเกษตรภูผ้อยลม อ.บุญทริก จ.อุบลราชธานี กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการปลูกยางพารากิจกรรมการระดมทุน เพื่อใช้ต้นทุนในการอบรมเพิ่มเติมความรู้ และจัดการประชุมกิจกรรมการรับซื้อปาล์มน้ำมันซึ่งประสบผลสำเร็จ และเป็นที่พึงพอใจกับคนในชุมชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยโดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานีเป็นการดำเนินงานควบคู่กับการศึกษาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำเกษตร การทะนุถนอมถึงการไม่ได้รับสิทธิจากรัฐบาลทั้งในด้านการให้ความรู้และงบประมาณสนับสนุน รวมถึงการติดก้นกวดกับการปลูกยางพาราที่ไม่ทิศทางและไม่มีหน่วยงานที่จะช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราจึงตระหนักถึงการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาในการปลูกยางพารา การแปรรูป การ

ผลิต รวมถึงการปลูกพืชชนิดอื่นในบ้านโนนโพธิ์ การตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาทางการทำกินของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจว่า อาชีพเกษตรกรจะสามารถเกิดความยั่งยืน หากมีการรวมกันเป็นกลุ่ม โดยไม่ต้องกลัวต่ออุปสรรคใดๆ จากการดำเนินงานวิจัยในพื้นที่บ้านโนนโพธิ์สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 อภิปรายผลการวิจัยเชิงกระบวนการ

ในกระบวนการวิจัยที่เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเริ่มจากการประชุมเพื่อเสนอแนะปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปลูกยางพาราในพื้นที่ชุมชนบ้านโนนโพธิ์ ซึ่งเพื่อได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วทางทีมงานวิจัยนักวิชาการ ได้นำเสนอแนวความคิดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปลูกยาง ในรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการหาสาเหตุของปัญหา ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา การครอบครองพื้นที่ทำกิน การไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเอกชนไม่ทั่วถึง การเกิดความวิตกกังวลในการทำสวนยางพาราที่ยังไม่ให้ผลิตรวมถึงการซื้อขายยางพารากรณีที่มีการได้ผลผลิตแล้ว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ตระหนักร่วมกัน ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหา จึงเกิดขึ้นโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหา จากการดำเนินการร่วมกัน พบว่า กระบวนการที่ทำให้การแก้ปัญหาสามารถคลี่คลายนั้นคือ การรวมกลุ่ม ซึ่งข้อดีของการรวมกลุ่มคือ ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง สามารถจัดสรรซื้อขายผลผลิตได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากองค์กรใดๆ กระบวนการรวมกลุ่ม มีขั้นตอนการทำงาน ได้แก่ การนำเสนอแนวความคิดการแก้ไขปัญหา การเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา การหาความต้องการของแต่ละบุคคลก่อนที่จะนามากำหนดความต้องการของกลุ่ม การค้นหาผู้นำ ความสมัครใจในการเข้าร่วมกลุ่ม การสร้างสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้ง่ายและเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันซึ่งการที่กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียวช่วยกันคิดช่วยกันทำจนทำให้งานกลุ่มสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เป็นเป้าประสงค์อย่างหนึ่งที่ทำให้การรวมกลุ่มประสบความสำเร็จ

5.2.2 อภิปรายผลเชิงแนวคิด

การจัดตั้งกลุ่มนี้มีส่วนประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกันสามประการคือเกี่ยวกับเรื่องผู้นำกลุ่มสมาชิกในกลุ่มและสถานการณ์ของกลุ่มจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทางทีมนักวิชาการได้นำหลักการและแนวคิดข้างต้น ในการให้เกษตรกรในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิด การจัดกิจกรรมต่าง และมีเกษตรกรแกนนำที่สามารถชักชวนแนะนำการเป็นตัวอย่างที่ดีในทางปฏิบัติการ การสละเวลาในการอบรมให้ความรู้ให้แนวคิดกำหนดกฎระเบียบการساتิตการให้คำปรึกษาได้ตลอดเวลาทำให้เกษตรกรในชุมชนมีกำลังใจในการทำเกษตรเพื่อสามารถดำรงชีพได้อย่างยั่งยืนต่อไป สำหรับการแนวคิดในการรวมกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ ใช้หลักการแนวคิดของ ปรีชาติวาลัยเสถียรและคนอื่นๆ (2552: 229-232) ได้อธิบายหลักการส่งเสริมการรวมกลุ่มซึ่งจัดเป็นพื้นฐานของการเสริมสร้างกลุ่มและเครือข่ายไว้ 3 ขั้น 8 ตอนดังนี้การจัดตั้งกลุ่ม การเคลื่อนไหวของกลุ่ม และการส่งเสริมกลุ่ม ซึ่งทางผู้วิจัยได้นำเอาแนวปฏิบัติในขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งกลุ่ม มาประยุกต์ใช้ ตั้งแต่เริ่มแรกก็จะทำให้กลุ่มมีคุณค่าและเจริญก้าวหน้าไปสู่ขั้นตอนอื่นๆได้ง่ายขึ้นและมีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ 8 ตอนคือ

- 1) การค้นหาผู้นำ
- 2) การหาความต้องการของแต่ละบุคคลก่อนที่จะนามากำหนดความต้องการของกลุ่ม
- 3) ความสมัครใจในการเข้าร่วมกลุ่มรวมถึงการสร้าง ความซื่อสัตย์และความภักดีต่อกัน
- 4) สิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันจะมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันทำให้สามารถทำงานร่วมกันได้ง่าย

และเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- 5) การมีวินัยใกล้เคียงกันทำให้มีความคิดอ่านความสนใจความต้องการและความสามารถในการทำงานใกล้เคียงกันเข้าใจกันง่ายในการทำงาน
- 6) การกำหนดเพศกิจกรรมบางอย่างจำเป็นต้องแบ่งแยกเพศในขณะที่บางกิจกรรมอาจร่วมกันทำทั้งชายและหญิง
- 7) ความสัมพันธ์ที่ดีต่อการที่กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียวช่วยกันคิดช่วยกันทำงานกลุ่มสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ
- 8) สถานการณ์ที่บีบตัวจะทำให้คนรวมกันเพื่อความอยู่รอดเพื่อผลประโยชน์ฯลฯ ซึ่งตรงกับความต้องการของกลุ่มหรือสมาชิกที่จะมารวมกันซึ่งเมื่อวิเคราะห์กับงานวิจัยอื่นๆ ก็มีความสอดคล้องในรูปแบบหลักการ เช่น การศึกษาที่มีความสอดคล้องกับชลกานดาร์ นาคทิม (2551) ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของผู้นำในการจัดการความรู้ของเกษตรกรการทำนาเกษตรอินทรีย์: กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรธรรมชาติตำบลหม้ออำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ซึ่งได้การศึกษาพบว่าในการจัดการความรู้ของเกษตรกรทำงานเกษตรอินทรีย์มีการชักชวนแนะนำการเป็นตัวอย่างที่ดีในทางปฏิบัติการอบรมให้ความรู้ให้แนวคิดกำหนดกฎระเบียบการสาธิตการให้คำปรึกษาได้ตลอดเวลาการให้กำลังใจแก่เกษตรกรการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกกับสมาชิกสมาชิกกับผู้นำสมาชิกกับเครือข่ายภายนอกซึ่งกลุ่มจะต้องเชื่อมประสานเอื้ออำนวยกระบวนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมเรียนรู้อื่นๆให้เกษตรกรซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ ในนำหลักการและแนวคิดข้างต้น ในการให้เกษตรกรในชุมชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิด การจัดกิจกรรมต่าง และมีเกษตรกรแกนนำที่สามารถชักชวนแนะนำการเป็นตัวอย่างที่ดีในทางปฏิบัติการอบรมให้ความรู้ให้แนวคิดกำหนดกฎระเบียบการสาธิตการให้คำปรึกษาได้ตลอดเวลาทำให้เกษตรกรในชุมชนมีกำลังใจในการทำเกษตรเพื่อสามารถดำรงชีพได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งกระบวนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิด ของขจรศักดิ์ วงศ์วิราช (2553) จากการศึกษาวิจัยโดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษบ้านจำหู่ที่ 6 ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่งได้การทดลองดำเนินการก่อตั้งกลุ่มอาชีพอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในส่วนของการนำทฤษฎีทางด้านการบริหารจัดการคือการวางแผน (Planning : P) การจัดองค์การ (Organizing : O) การสั่งการ(Leading : L) และการควบคุม (Controlling : C) หรือ POLC เข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานควบคู่กับการศึกษาถึงสภาพปัญหาและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการศึกษาวิจัย ซึ่งการจัดการกลุ่มเป็นเหมือนหัวใจหลักสำคัญในการพัฒนาชุมชนในมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคตจะเห็นได้ว่ารูปแบบและหลักการในการรวมกลุ่มมีความคล้ายคลึงกันจนเห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งตรงการงานวิจัยในครั้งนี้ ที่มีกระบวนการวิจัยโดยใช้หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ นำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาของเกษตรกรยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

5.3 การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

สำหรับงานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ ตำบลก่อเอ้ อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี นี้เป็นงานวิจัยในลักษณะการประยุกต์ใช้หลักการและแนวคิดทางด้านสังคมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ร่วมกันเทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สำหรับแนวคิดทางสังคมศาสตร์ที่กล่าวถึงนั้น คือ หลักการที่ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่ม โดยการพิจารณาถึงแนวคิดหรือข้อคิดเห็นของกลุ่มที่มีแนวคิดไปในลักษณะเดียวกัน ซึ่งหลักการการรวมกลุ่มของเกษตรกร เป็นแนวคิดที่เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ นำเสนอขึ้น ซึ่งให้เหตุผลว่า เมื่อกลุ่มแข็งแรง ชุมชนแข็งแรง การยึดอาชีพเกษตรกร ก็ไม่จำเป็นจะต้องวิตกกังวลต่ออุปสรรคใดๆ สำหรับทางด้านเทคโนโลยี ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ มีสถานการณ์หรือความต้องการที่

เหมือนกัน คือ การถือครองที่ดินหรือการมีเอกสารสิทธิ์ ซึ่งเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ อยากรู้ได้หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินจากการเกษตร เพื่อเป็นฐานข้อมูลในอนาคต กรณีหากทางราชการจะสามารถอนุมัติเอกสารสิทธิ์แบบทางการได้ ซึ่งการประเมินศักยภาพการใช้ประโยชน์จากที่ดิน สามารถเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีกระบวนการทำวิจัย ที่มีการใช้เครื่องมือที่มีความแม่นยำ มีนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถด้านการสำรวจพื้นที่ GIS รวมทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลและรับรองการใช้ที่ดินจากเจ้าของที่ดินด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะใช้เป็นหลักฐานในอนาคตในการให้ความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการจัดสรรที่ดินทำกินของเกษตรกร

5.4 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

5.4.1 จากผลการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งกลุ่มเนื่องจากปัญหาหลักของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ คือ การทำการเกษตรแบบต่างคน ต่างทำ เมื่อมีปัญหาในการทำการเกษตรก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือ ได้แต่คอยแอบมองแปลงเกษตรข้างเคียง หรือแม้กระทั่งการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารในการทำการเกษตร ก็ยังมีแค่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ทราบ ไม่มีการกระจายข้อมูลอย่างทั่วถึง แต่เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจขึ้น เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์มีความเชื่อใจ และไว้วางใจในกลุ่ม การกระจายงบประมาณ การให้ความรู้ทางการเกษตรมีมากขึ้นตามลำดับ เกิดความสนใจจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน ที่จะคอยช่วยเหลือให้ความสนับสนุนในการทำการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นยางพารา มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ผักสวนครัว ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการทำอาชีพเกษตรกรรมมากขึ้น

5.4.2 เมื่อมีการสำรวจพื้นที่ในการทำการเกษตรด้วยระบบ GIS ทำให้เกษตรกรที่เคยมีความวิตกกังวลกับการไม่ได้รับสิทธิทางด้านการถือครองที่ดินที่ขาดความสนับสนุนจากทางภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ คลายกังวลกับปัญหาดังกล่าว เพราะเมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มแล้ว เกษตรกรในกลุ่มสามารถรับความสนับสนุนในทุกเรื่องได้ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการร่วมกันจัดทำแผนที่การถือครองที่ดินรวมกัน ยังเป็นข้อตกลงในชุมชนที่ลงมติในการเห็นชอบการสำรวจพื้นที่การถือครองที่ดินเป็นประโยชน์ร่วมกันในสังคม สามารถอ้างอิงการถือครอง การซื้อขายแลกเปลี่ยนระหว่างคนในชุมชนได้

5.5 ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

ปัญหาการดำเนินงานวิจัยที่เกิดขึ้นในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ทีมวิจัยนักวิชาการ การลงชุมชนเพื่อไปทำกิจกรรมร่วมกันที่ พบว่า อาจารย์บางท่านจะติดภาระกิจการสอนทำให้ไม่สามารถลงชุมชนได้อย่างทำให้การทำงานเกิดความไม่ต่อเนื่อง
2. ทีมวิจัยชุมชนมีบทบาทในการรับผิดชอบงานมาก เนื่องจากปฏิบัติงานหลายภารกิจ ซึ่งนักวิจัยชุมชนส่วนใหญ่ เป็นแกนนำในกลุ่มต่าง ๆ ทำให้จำเป็นต้องไปประชุมเพื่อรับนโยบาย ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาซ้อนทับกับการทำกิจกรรมงานวิจัยในครั้งนี้
3. การดำเนินการวิจัยในบางระยะอาจติดปัญหาช่วงฤดูกาลทำนา และเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลขาดความต่อเนื่องในบางระยะ ซึ่งฤดูกาล ส่งผลต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่น ฤดูกาลทำนา เก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจากบ้านโนนโพธิ์ เป็นพื้นที่ทำการเกษตรเป็นส่วนมาก ปลูกพืชผลทางการเกษตรหลายชนิด ซึ่ง

ชาวบ้านต้องทำการเกษตร ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลขาดความต่อเนื่อง และหากทิ้งช่วงเวลานานในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่ต่อเนื่อง และผู้วิจัยชุมชนบางส่วนขาดการเข้าร่วมประชุมในบางครั้ง

4. การดำเนินการสำรวจ GIS เพื่อประเมินศักยภาพการใช้ที่ดินในชุมชน มีข้อผิดพลาดอันเกิดจากเครื่องมือวัด GPS เกิดความชำรุด จึงต้องทำการสำรวจใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและแม่นยำ

5.6 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

5.6.1 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

หลังจากที่ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอย่างถูกหลักการและวิธีการเรียบร้อยแล้ว ผู้นำกลุ่มจะต้องส่งเสริมให้กลุ่มเกิดการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญอันจะช่วยผลักดันให้กลุ่มเกิดพลังการต่อสู้และพลังการต่อรองในโอกาสต่อไปซึ่งการเคลื่อนไหวของกลุ่มมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือระเบียบวินัยวัตถุประสงค์ร่วมหรือผลประโยชน์ร่วมและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการส่งเสริมกิจกรรมเป็นเครื่องผูกมัดหรือยึดโยงให้กลุ่มคงอยู่ไม่แตกสลายและจะส่งเสริมสภาพผูกพันของกลุ่มไว้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นต่อไป อาทิ ส่งเสริมการประชุมพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มให้แน่นแฟ้นขึ้นและหาแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายส่งเสริมการมีระเบียบวินัยได้แก่การมีกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการรวมกลุ่มและมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติต่อกันส่งเสริมกิจกรรมเพื่อทำให้กลุ่มได้เคลื่อนไหวและเป็นการยึดกลุ่มให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงส่งเสริมวิชาการควรส่งเสริมทางวิชาการความรู้ใหม่ในรูปแบบต่างๆที่จำเป็นและเกิดประโยชน์ต่อกันเป็นต้น

5.6.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่ม เพื่อร่วมกันพัฒนาความรู้ความสามารถทางการเกษตรที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในอันที่จะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพพึ่งพาตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2) หน่วยงานเกี่ยวกับองค์การปกครองท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลก้อเอ้อ อาจจะมีการสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อส่งเสริมกิจกรรมในชุมชนและส่งเสริมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น เช่น การหาโอกาสงบประมาณสนับสนุน การให้องค์ความรู้ด้านการเกษตร สนับสนุนกิจกรรมและพัฒนาการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร เป็นผู้ดำเนินงาน/ผู้ประสานงานกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรในชุมชน

5.6.3 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

ในการพัฒนากลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราบ้านโนนโพธิ์ต่อไป จะคำนึงถึงด้านการเคลื่อนไหวของกลุ่มมีข้อค้นพบดังนี้กลุ่มส่วนมากเน้นการมีส่วนร่วมช่วยเหลือกิจกรรมกลุ่มของเพื่อนสมาชิกจัดให้กลุ่มได้พบปะสังสรรค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มการพูดคุยแบบง่าย ๆ แลกเปลี่ยนความเห็นกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิกสมาชิกกลุ่มถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันผู้นำจะนำความรู้มาเผยแพร่ให้สมาชิกทราบจากการเข้าฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐรับฟังจากข้อเสนอแนะจากสมาชิกรับฟังจากความคิดเห็นของสมาชิกและแนวทางการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้นำส่งสมาชิกเข้าอบรมตามที่หน่วยงานของรัฐจัดขึ้นจัดทำระเบียบกลุ่มและเงื่อนไขต่างๆตามความต้องการของสมาชิกกลุ่มกำหนดระเบียบกลุ่มสร้างแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมให้กับสมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติไปในทางเดียวกันสมาชิกต้องพูดคุยกันถือปฏิบัติร่วมกันการสร้างสัมพันธ์ภาพของกลุ่ม

ต่างๆให้เกิดความรักสามัคคีของสมาชิกมีการช่วยเหลืองานของสมาชิกกลุ่มช่วยเหลือในด้านการลงทุนด้านแรงงานของสมาชิกกลุ่มและช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามประเพณีต่างๆเช่นงานบวชงานศพงานขึ้นบ้านใหม่งานแต่งงานเพื่อให้สมาชิกกลุ่มเกิดความรักความสามัคคีในกลุ่มส่วนมากเกิดจากแรงขับเคลื่อนของผู้นำเป็นหลักในการเคลื่อนไหวให้มีการส่งเสริมจากหน่วยงานนอกมีจัดอบรมให้ความรู้และเทคนิคใหม่ๆองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มและส่งเสริมแหล่งเงินทุนหาช่องทางทางการจัดจำหน่ายการศึกษาจากกลุ่มอื่นๆที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของกลุ่มกลุ่มจะยึดระเบียบของกลุ่มเป็นหลักในการทำกิจกรรมต่างๆรวมไปถึงการแบ่งปันผลประโยชน์จะขึ้นอยู่กับผลกำไรของแต่ละกลุ่มจะแบ่งผลประโยชน์ให้กับสมาชิกปีละครั้งผลประโยชน์จะกำหนดอยู่ในระเบียบของกลุ่มมีหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีสิทธิที่จะได้รับตามกฎระเบียบของกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเปิดโอกาสให้สมาชิกได้รับรู้ทุกเรื่องร่วมคิดร่วมรับผลประโยชน์เสนอความต้องการของตนเองที่ดีต่อการพัฒนากลุ่มสามารถแสดงออกความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. **การพึ่งตนเอง: ศักยภาพในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: สมาคมทอเล็กแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2540.
- กรมพัฒนาชุมชน. **การส่งเสริมวิสาหกิจของกรมพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2546.
- จดหมายข่าววิสาหกิจชุมชน ปีที่ 3 ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขานุการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2550.
- ชุติมา เหมะธูลิน. **การบริหารจัดการตลาดกลางยางพาราเทศบาลตำบลหนองลาด อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554.
- ญาณิศา สารอินตา. **การรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพของสตรี : ศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มเครือข่ายสิ่งทอ อำเภอลอง จังหวัดแพร่**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2546.
- บุญทวรรณ วิงวอน. **การจัดการเชิงกลยุทธ์**. ลำปาง : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 2550.
- บุญทวรรณ วิงวอน. **การจัดการธุรกิจขนาดย่อม**. ลำปาง : โปรแกรมบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 2550.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. ประวัติยางพารา. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2556 จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/ยางพารา>
- วลัยพร ชมพูพิทักษ์, เบญจมิน ดอกแสง และคณะ. **โครงการการบริหารจัดการกลุ่มการผลิตผักปลอดสารพิษตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2546.
- สาคร สุขศรีวงศ์. **การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร**. กรุงเทพฯ : จี.พี.ไซเบอร์พริ้นท์. 2551.
- สถาบันวิจัยการยาง กรมวิชาการเกษตร. กรุงเทพฯ : ข้อมูลวิชาการยางพารา. 2555.
- หอมไกล วงศ์คำภา. **การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผลิตข้าวฮาง บ้านจำปา ตำบลหนองลาด อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร**. การศึกษาอิสระปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554.
- Bateman, T.S. & Snell, S.A. **Management : Leading & Collaborating in the Competitive World**. Americas, New York : McGraw-Hill. 2009.
- Rule, L & Byars, L. **Management: Skill and Application**, (10th) ed., Irvin/Mcgraw-Hill, USA. 2002.
- Bartol, K. & Martin, D. 1998, **Management**, Boston : McGraw-Hill.

ภาคผนวก ก
ภาพประกอบกิจกรรมการวิจัย

ภาพที่ ก.1 นักวิจัยลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์

ภาพที่ ก.2 นักวิจัยสอบถามความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนถึงการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มเกษตรกร

ภาพที่ ก.3 นักวิจัยเปิดเวทีครั้งที่ 1 อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย หาสาเหตุของปัญหา
ในชุมชนร่วมกับกลุ่มเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์

เพื่อแก้ปัญหาในชุมชนบ้านโนนโพธิ์

ภาพที่ ก.5 เกษตรกรบ้านโนนโพธิ์มีการคัดเลือกนักวิจัยชุมชนเพื่อช่วยในการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จ
ตามวัตถุประสงค์

ภาพที่ ก.6 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์มีประชุมเพื่อหาแนวทางในการ
สำรวจพื้นที่ทำการเกษตรและการสำรวจข้อมูลเกษตรกรเพื่อจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรในชุมชน

ภาพที่ ก.7 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ร่วมกันออกแบบการใช้เครื่องมือในการดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ ก.8 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์อบรมการใช้เครื่องมือในการดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ ก.9 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชน นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์อบรมการใช้เครื่องวัด GIS และการอ่านแผนที่ทางภูมิศาสตร์

ภาพที่ ก.10 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชน นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์อบรมการใช้เครื่องวัด GIS และการอ่านแผนที่ทางภูมิศาสตร์

ภาพที่ ก.11 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชน นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และเกษตรกร บ้านโนนโพธิ์เดินสำรวจพื้นที่และวัดพื้นที่เพื่อนำไปเขียนแผนที่ทางภูมิศาสตร์ GIS

ภาพที่ ก.12 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชน นักศึกษาคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และเกษตรกร บ้านโนนโพธิ์เดินสำรวจพื้นที่และวัดพื้นที่เพื่อนำไปเขียนแผนที่ทางภูมิศาสตร์ GIS

ภาพที่ ก.13 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนและเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ศึกษาดูงาน ณ สหกรณ์
การเกษตรอุบลราชธานี

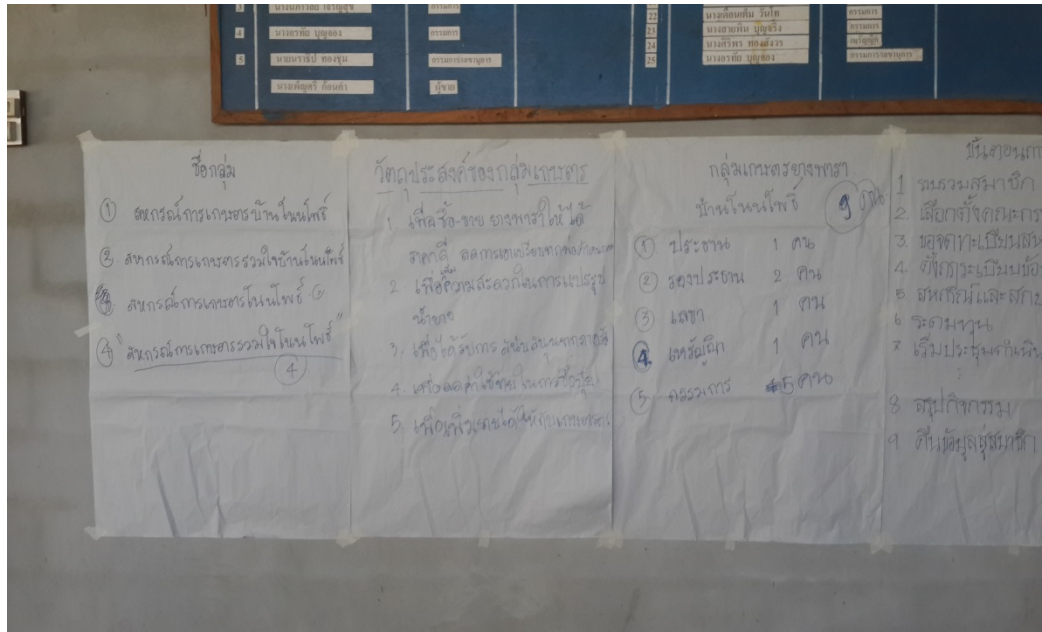
ภาพที่ ก.14 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนและเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ศึกษาดูงาน
ณ กลุ่มวิสาหกิจภูฝอยลม อ.บุญทริก จ.อุบลราชธานี

ภาพที่ ก.15 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนและเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ร่วมประชุมเพื่อหาแนวทางการจัดตั้งกลุ่ม โดยมีนักวิชาการพัฒนาการชุมชน เป็นผู้ชี้แจงถึงรายละเอียดในการจัดตั้งกลุ่ม

ภาพที่ ก.16 นักวิจัยวิชาการและนักวิจัยชุมชนและเกษตรกรบ้านโนนโพธิ์ร่วมประชุมจัดตั้งกลุ่ม เสนอคณะกรรมการบริหารงาน งบประมาณตั้งต้น วัตถุประสงค์และกิจกรรมภายในกลุ่ม

ภาพที่ ก.17 สรุปมติในจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์ แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงาน
งบประมาณต้นทุน วัตถุประสงค์และกิจกรรมภายในกลุ่ม

ภาพที่ ก.19 กิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์ การแลกเปลี่ยนวิธีการกรีดยางที่ได้ยางที่มีคุณภาพไม่ได้ทำให้น้ำยางตาย ระหว่างครูยางและเกษตรกรในกลุ่มวิสาหกิจฯ

ภาพที่ ก.20 กิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจการเกษตรรวมใจโนนโพธิ์ การเยี่ยมชมสวนเพื่อสมาชิกเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มสมาชิก

หัวหน้าโครงการวิจัย

- ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นางwirongrong แสงเดือน
ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mrs. Wirongrong Sangduan
อายุ 33 ปี
- เลขบัตรประจำตัวประชาชน 3-3499-00557-31-1
- ตำแหน่งปัจจุบัน (อาจารย์) พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สายวิชาการ
- หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ e-mail
สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
เลขที่ 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000
หมายเลขโทรศัพท์ที่ทำงาน 045-352000 ต่อ 1715 มือถือ 089-945-4140
E-mail : Wirongrong2@hotmail.com
- ประวัติการศึกษา

ปีที่จบ	ระดับปริญญา (ตรี โท เอก)	อักษรย่อ ปริญญา วิชา	สาขา	วิชา เอก	ชื่อสถาบันการ ศึกษา	ประเทศ
2547	วิทยาศาสตร์บัณฑิต	วท.บ.	ฟิสิกส์ประยุกต์ (อิเล็กทรอนิกส์)	-	มหาวิทยาลัย มหาสารคาม	ไทย
2549	ครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาบัณฑิต	ค.อ.ม.	วิศวกรรมไฟฟ้า	-	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี	ไทย
2553	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (กำลังศึกษาต่อ)	ปร.ด.	วิศวกรรมเครื่องกล	-	มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี	

- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
 - เทคโนโลยีการจัดการพลังงาน, การตรวจสอบและวิเคราะห์พลังงานในอาคาร
 - เทคโนโลยีการจัดการพลังงานในชุมชน
 - สถิติทางวิศวกรรมศาสตร์
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการ
ทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย
- 7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย : ชื่อโครงการวิจัย
 - การศึกษาการประหยัดพลังงานในเตารีดไฟฟ้า

- แหล่งทุน โครงการทุนวิจัยสำหรับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- การสร้างโปรแกรมตรวจสอบและวิเคราะห์พลังงานในอาคาร
แหล่งทุน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปี 2551
- บทเรียนออนไลน์ เรื่อง ฟิสิกส์และเคมีทางเทคโนโลยีไฟฟ้า
แหล่งทุน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปี 2552
- การศึกษาและประยุกต์ใช้อินฟราเรดในการอบแห้งยางพาราแผ่น
แหล่งทุน โครงการ IRPUS ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ประจำปี 2552
- กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการจัดการพลังงานทางเลือกในท้องถิ่น จังหวัด
อุบลราชธานี
แหล่งทุน โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา
ประจำปี พ.ศ. 2554

7.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : (ข้อมูลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน)

- การศึกษาการประหยัดพลังงานในเตารีดไฟฟ้า
แหล่งทุน โครงการทุนวิจัยสำหรับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- การสร้างโปรแกรมตรวจสอบและวิเคราะห์พลังงานในอาคาร
แหล่งทุน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปี 2551
- บทเรียนออนไลน์ เรื่อง ฟิสิกส์และเคมีทางเทคโนโลยีไฟฟ้า
แหล่งทุน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปี 2552
- การศึกษาและประยุกต์ใช้อินฟราเรดในการอบแห้งยางพาราแผ่น
แหล่งทุนโครงการ IRPUS ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ประจำปี 2552
- กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนต่อการจัดการพลังงานทางเลือกในท้องถิ่น จังหวัด
อุบลราชธานี
แหล่งทุนโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา
ประจำปี พ.ศ. 2554

7.3 งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้ทำวิจัยลุล่วงแล้ว ประมาณร้อยละเท่าใด

- การพัฒนาการผลิตก๊าซชีวภาพจากของเสียทางการเกษตรในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล
หัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
แหล่งทุน โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษา สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา
ประจำปี พ.ศ. 2554 ได้ทำวิจัยลุล่วงประมาณร้อยละ 70

ผู้ร่วมวิจัยที่มนักวิชาการ 1

ชื่อ-สกุล: นางสาวภัทรา สวนโสภะเชือก

: Ms. PATTRA SUANSOKCHUAK

อายุ 36 ปี

วุฒิการศึกษา

ปริญญาตรี : วิทยาศาสตร์บัณฑิต(สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์) ปีการศึกษา 2544

ปริญญาโท : วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ) ปีการศึกษา 2550

งานวิจัยที่เป็นหัวหน้าโครงการ:

- การพัฒนาบทเรียน e-learning วิชา เทคโนโลยีสื่อประสม และศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียน e-learning วิชา เทคโนโลยีสื่อประสม (ทุนวิจัยมหาวิทยาลัย)
- ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ตรีศึกษา สาขาวิชา เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (ทุนวิจัยมหาวิทยาลัย)

งานวิจัยที่เป็นผู้วิจัยร่วม :

- การพัฒนาระบบสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (ทุนวิจัยมหาวิทยาลัย)
- การพัฒนาทักษะการสืบค้นข้อมูลของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (ทุนวิจัยสกอ.)

สถานที่ติดต่อ : (บ้าน) 1/2 ถ.เทศบาล 1 ต.วารินชำราบ อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

: (ที่ทำงาน) คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ถ.ราชธานี ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

เบอร์โทรฯ : 083-6807599

ผู้ร่วมวิจัยที่มนักวิชาการ 2

ชื่อ-นามสกุล : นายเกียรติศักดิ์ พระเนตร
: Mr.Kiatissak Pranet

อายุ 39 ปี

วุฒิการศึกษา : ปริญญาตรี วท.บ.(วิทยาการคอมพิวเตอร์) ปีการศึกษาที่จบ: 2543
ปริญญาโท วศ.ม.(วิศวกรรมอุตสาหกรรม) ปีการศึกษาที่จบ: 2553

งานวิจัย :

หัวหน้าโครงการวิจัย

การจัดเส้นทางขนส่งด้วยวิธีประหยัด กรณีศึกษาโรงงานน้ำแข็งจิตดำรงวานิช (ทุนงบประมาณเงินรายได้มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปี 2554) เสร็จสมบูรณ์

ผู้ร่วมวิจัย

- 1) การเลือกสถานที่ตั้งและจัดเส้นทางขนส่งสำหรับอุตสาหกรรมยางแท่งในจังหวัดอุบลราชธานี (ทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปี 2556)
- 2) การพยากรณ์ผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อหาทำเลที่ตั้งอุตสาหกรรมยางใน 5 ปีข้างหน้า ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างกลุ่ม2 (ทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปี 2556)
- 3) การพัฒนาโลจิสติกส์ปาล์มในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างกลุ่ม2 (ทุนงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปี 2557)

สถานที่ติดต่อ :

ที่บ้าน : 151/8 ม.6 (หมู่บ้านอยู่สุขคันทรี่) บ.ดอนแค ต.ขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000
ที่ทำงาน : สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
เลขที่ 2 ถ.ราชธานี ต.ในเมือง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี 34000

เบอร์โทร :

081-878-1518